

ISSN 1905-4950

วารสาร
การบริหารและนิเทศการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Journal of Educational Administration and Supervisor, Mahasarakham University

---

ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2561

Volume 9 Number 3 September - December 2018

วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ISSN 1906-4950

ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม พ.ศ. 2561

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการสาขาวิชาทางการศึกษา การวิจัยและพัฒนา การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การพัฒนานวัตกรรมด้านการบริหารและพัฒนา และการจัดการความรู้ ตีพิมพ์เผยแพร่ในรูปแบบบทความวิจัย บทความวิทยานิพนธ์ บทความวิจารณ์หนังสือ และบทความทั่วไป

การตรวจสอบทางวิชาการ

บทความได้ผ่านการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิบทความละ 2 ท่าน

กำหนดการพิมพ์เผยแพร่

พิมพ์เผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน

ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม

ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม

เจ้าของ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

โทรศัพท์ 0-4374-3143-4 ต่อ 6234 โทรสาร 0-4374-3174

เว็บไซต์: <http://edu.msu.ac.th/journal>

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัชชัย จิตรนันท์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เลขานุการและற்றுญิก

นางสาวณัชชลิตา เหลี่ยมไธสง

อาจารย์ ดร.สุรเชต น้อยฤทธิ์

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นความคิดเห็นของผู้นิพนธ์ กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป

ราคาปก 200 บาท Web site: <http://edu.msu.ac.th/journal>
พิมพ์วันที่ 31 ธันวาคม 2561 E-mail: Jeas.msu@gmail.com

ออกแบบปก: สมร เหล็กกล้า

สำนักพิมพ์ส่วนหนังสือ: 189 หมู่ 12 ราชวดีการ์เด้นวิลล์
ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150
โทรศัพท์: 09-2956-2419

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำวารสาร

ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์	สถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา
ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ สินลารัตน์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
ศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร.สุทัศน์ ยกส้าน	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.นิราศ จันทระจิตร	มหาวิทยาลัยนครพนม
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวกิจ ศรีปัดดา	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบทางวิชาการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาธ เนืองเฉลิม	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.พรวิทย์ จันทศิริสิริ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สุธรรม ธรรมทัศนานนท์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ ชนะวงศ์	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ ศิริสุทธิ	มหาวิทยาลัยนครพนม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธรินธร นามวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจน์ เรืองมนตรี	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์	สถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา
ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ สินลารัตน์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
รองศาสตราจารย์ ดร.นิตย์ บุษงมงคล	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลาด จันทระสมบัติ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ เทศบุตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ ศิริสุทธิ	มหาวิทยาลัยนครพนม
Prof.Dr.Gary Price	University of Wisconsin-Madison,USA
Prof.Dr.Marilyn Waring	Deakin University, Australia
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ ชนะวงศ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.นาเรรัตน์ รักษิณกุล	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.พรวิทย์ จันทศิริสิริ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สุธรรม ธรรมทัศนานนท์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธรินธร นามวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ เทศบุตร	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.สุรเชต น้อยฤทธิ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บทบรรณาธิการ

วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2561 ซึ่งประกอบด้วยบทความวิชาการ จำนวน 2 เรื่อง และบทความวิจัย จำนวน 3 เรื่อง ซึ่งครอบคลุมสาขาวิชาต่างๆ ทางการศึกษา โดยทุกบทความได้รับการพิจารณาทางวิชาการอย่างเข้มข้นจากผู้ทรงคุณวุฒิบทความละ 2 ท่าน เพื่อคงคุณภาพทางวิชาการและการเผยแพร่ในฐานะข้อมูลวารสารทั้งระดับชาติและนานาชาติ กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณผู้เขียนและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์เป็นอย่างดีแก่วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชชัย จิตรนันท์
บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิชาการ

ทำไมจึงต้องมีการปรับตัว?

ลักขณา สริวัฒน์ 7

ทำอย่างไรให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์?

กัญญารัตน์ อรรคอำนวย, ประสาท เนืองเฉลิม 18

บทความวิจัย

การพัฒนาวิถีมัลติปัญญาครูไทยเพื่อเสริมสร้างการรับรู้จิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษา

ปริญญา ปริพุด 26

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ รายวิชาประวัติศาสตร์ไทย
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการ
ทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด

คณาวิทย์ ณะอัคร โชคเจริญ, ธัชชัย จิตรนันท์ 35

รายงานการประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพนักเรียนตามแนวทางสถานศึกษาชั้นนำ
“ศาสตร์พระราชา” สู่การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างยั่งยืนโรงเรียนบ้านห้วยไ
อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

วรรณภรณ์ นิตยกุลเศรษฐ์ 44

Contents

Review Articles

Why Is It Necessary to Adjust?

Lakkhana Satiwat 7

How to promote Analytical Thinking Skills to Learners?

Kunyarut Oakeamnuy, Prasart Nuangchalem 18

Research Articles

Developing Thai teachers' wisdom to enhance awareness The spirit of being a teacher of students

Pariya Pariput 26

A Study of Learning Achievement and Critical Thinking in Thai History of Mathayom Suksa 4 Using Historical Methodology with Mind Map Technique

Khanawin Na Akkhara Chokcharoen, Thatchai Chittranun 35

Evaluation of the Student Quality Development Project Through “The King’s Philosophy” for Sustainable Development on the Prevention and the Solution of drug Problems at Ban HuaiHai School, Khon San District, Chaiyaphum Province

Wutsaphon Nittayakulset 44

ทำไมจึงต้องมีการปรับตัว? Why Is It Necessary to Adjust?

ลักขณา สรีวัฒน์¹
Lakkhana Sariwat¹

บทคัดย่อ

ทุกคนนอกจากมีความต้องการอันเกิดจากแรงผลักดันภายในตนเองแล้วยังมีความต้องการอันเกิดจากสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ทางสังคมที่ตนอาศัยอยู่ เช่นมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและสังคม นับตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน สังคม และชุมชน โดยมีวัฒนธรรมประเพณีเป็นปัจจัยกำหนดแนวทางการประพฤติปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่วางไว้ เพื่อไม่ให้ขัดแย้งกันแต่เป็นหนึ่งเดียวกัน เพื่อความสงบและประโยชน์สุขทั้งส่วนตัวและส่วนรวม ด้วยเหตุนี้แต่ละคนจึงไม่สามารถตอบสนองความต้องการส่วนตนได้ทุกอย่างดังใจปรารถนา จึงเกิดความรู้สึกผิดหวัง วิตกกังวลใจ และเครียดซึ่งก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคเพียงแต่จะมากหรือน้อยต่างกันไปตามพฤติกรรมของแต่ละบุคคล ความเครียดก่อให้เกิดความกดดันภายในจิตใจอันเป็นอุปสรรคขัดขวางการดำเนินชีวิตทำให้ไม่มีความสุข ด้วยเหตุดังกล่าวจึงคนเราจึงต้องมีการปรับตัวเพื่อคลายความรู้สึกเครียดหรือคับข้องใจให้บรรเทาลงอันจะช่วยรักษาความสมดุลแห่งชีวิตไว้ได้โดยปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมทางสังคมเพื่อให้ชีวิตดำเนินต่อไปได้อย่างมีความสุขนั่นเอง

คำสำคัญ: การปรับตัว, แรงผลักดันภายใน, สิ่งแวดล้อมและประสบการณ์, วัฒนธรรมประเพณี, แนวทางการประพฤติปฏิบัติ, กฎเกณฑ์, ความรู้สึกผิดหวัง, วิตกกังวลใจ, ความเครียด, ปัญหาและอุปสรรค

Abstract

Everyone not only has a wish from internal drive, but also from environment and experience around, such as the relationship with the environment and society including family, school, society and community through culture as the guideline for their operations under the regulation. It is for non-conflict and harmony, for peace and benefits of individual and all, that's why when each one can't fulfill oneself with the wish, one feels upset, worried and stress causing problems and troubles more or less depending on his/her deeds. The stress causes pressure in mind making life in trouble, hence; he/she should have his/her adjustment to release stress or conflict for balance in life through adaptation in social condition and environment for life in peace.

Keywords: adjustment, internal drive, environment and experience, culture, guideline for operation, regulation, feeling upset, anxiety, stress, problem and trouble

¹ รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
¹ Lecturer, Faculty of Education, Mahasarakham University

บทนำ

คนทุกคนไม่ว่าเชื้อชาติใดสัญชาติใด ล้วนมิได้มีเพียงความต้องการที่เกิดจากแรงผลักดันภายในตนเองเท่านั้น แต่ยังมีความต้องการจากสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ทางสังคมที่อาศัยอยู่ อันนำมาซึ่งแรงผลักดันให้เกิดความต้องการอีกทางหนึ่งของแต่ละคนที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและสังคม ตัวอย่างเช่น สิ่งแวดล้อมในครอบครัว โรงเรียน สังคมและชุมชน ที่แต่ละแห่งต่างก็มีวัฒนธรรมประเพณีเป็นปัจจัยกำหนดแนวทางการประพฤติปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่วางไว้ เพื่อให้ไม่มีความขัดแย้งกัน แต่เกิดความ เป็นหนึ่งเดียวกัน มีความเป็นระเบียบ ความสงบ และประโยชน์สุขทั้งส่วนตัวและส่วนรวม ด้วยเหตุนี้ทุกคนจึงไม่อาจตอบสนองความต้องการส่วนตนได้ทุกอย่างดังใจปรารถนา จึงเกิดความรู้สึกขัดแย้งในใจ รู้สึกผิดหวัง รู้สึกสับสนวุ่นใจ จนกลายเป็นความเครียดก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคที่เป็นเรื่องหนึ่งไม่พ้น เพียงแต่จะมากหรือน้อยต่างกันไปตามการกระทำหรือพฤติกรรมของแต่ละบุคคล (Gordon, 1991) ความเครียดจะก่อให้เกิดความกดดันภายในจิตใจหรือที่เรียกว่าความคับข้องใจอันเป็นอุปสรรคขัดขวางการดำเนินชีวิตทำให้ไม่เป็นสุข ดังนั้นคนเราจึงจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อผ่อนคลายความรู้สึกเครียดหรือคับข้องใจให้เบาลงเพื่อช่วยรักษาความสมดุลแห่งชีวิตไว้ให้ได้ การปรับตัวจึงเป็นพฤติกรรมของบุคคลในรูปแบบของการกระทำใดๆ ให้เข้ากับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมทางสังคมเพื่อผ่อนคลายและมีการจัดการกับความรู้สึกเครียดได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้มีการดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่างมีความสุข (Mayer, 1976)

ความหมายของการปรับตัว

การปรับตัว ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Adjustment แปลว่า การทำให้เหมาะ การทำให้เข้ากันได้ มีนักวิชาการทางจิตวิทยาให้ความหมายของการปรับตัวดังนี้ การปรับตัวคือ การที่บุคคล

สามารถสร้างหรือขัดเกลาพฤติกรรมให้เข้ากับแบบแผนของสังคม หรือสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ให้สามารถบรรลุจุดหมายที่ต้องการ ทำให้มีชีวิตอย่างปกติสุขทั้งกายและใจ (ลักขณา ศรีวิวัฒน์, 2549 ; สุชา จันทน์เอม, 2540) สอดคล้องกับนิภา วิทยานน (2540) ที่อธิบายว่า การปรับตัว คือการปรับและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลให้เกิดความสอดคล้องกลมกลืนเข้ากับสภาพแวดล้อมและความต้องการของตน และ Gordon (1991) อธิบายว่า การปรับตัว คือ ความเข้าใจพฤติกรรม ความคิดความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นอย่างถ่องแท้ จนสามารถที่จะพัฒนากลยุทธ์เพื่อจัดการกับความ ต้องการและเหตุการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

สรุปความหมาย “การปรับตัว” คือการปรับ และเปลี่ยนแปลงความรู้สึก ความคิดของบุคคล ให้สามารถแสดงพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกลมกลืนกับสถานการณ์และสภาพแวดล้อม ส่งผลให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข

ความสำคัญของการปรับตัว

บุคคลดำรงชีวิตได้ด้วยความสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมรอบตัวที่มีการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อหาทางตอบสนองความต้องการของตนเองในกรอบของธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม กล่าวคือ เมื่อเกิดอุปสรรคที่ทำให้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตนเองก็สามารถแก้ไขได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และหากปัญหาอุปสรรคใดไม่สามารถขจัดหรือลดลงได้ก็สามารถปรับความรู้สึกนึกคิดหรือปรับใจให้ยอมรับสภาพความเป็นจริงได้ ในทางตรงกันข้ามหากบุคคลไม่สามารถปรับตัวได้ ความเครียดและความวิตกกังวลก็จะเกิดขึ้น เมื่อบุคคลเกิดความเครียดทางด้านจิตใจเป็นเวลานานๆ ก็จะทำให้สุขภาพจิตเสื่อม (กันยา สุวรรณแสง, 2535) และลักขณา ศรีวิวัฒน์ (2544) ได้อธิบายว่าการปรับตัว

ของคนเรานั้นใช้เป็นหลักในการพิจารณาวิถีชีวิตของสุขภาพจิตได้ในเรื่องความสำคัญของการปรับตัวที่ว่าผู้มีสุขภาพจิตดี คือผู้สามารถปรับตัวเองอยู่ได้ด้วยความสุขในโลกซึ่งเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่นปัจจุบันนี้ได้ การปรับตัวจึงมีความสำคัญสำหรับบุคคลมาก เพราะหากบุคคลสามารถปรับตัวได้ก็จะเป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตดี และเมื่อบุคคลมีสุขภาพจิตดีแล้ว ก็เป็นประชาชนที่มีคุณภาพของสังคม ที่สามารถปรับตนเองให้อยู่ได้อย่างมีความสุข และบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติให้มีความสุขและความรุ่งเรืองสืบไป

ธรรมชาติและการปรับตัวของมนุษย์

ธรรมชาติและการปรับตัวของมนุษย์เป็นเรื่องสำคัญประการหนึ่งในขณะดำรงชีวิตที่เกิดขึ้นตลอดเวลา นับตั้งแต่แรกเกิดและดำเนินตลอดไปจนกว่าชีวิตจะหาไม่ ซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องต่างๆ ได้แก่ แบบแผนของการปรับตัว กระบวนการปรับตัว สาเหตุของการปรับตัว พฤติกรรมเกี่ยวกับการปรับตัว และรูปแบบพฤติกรรมเกี่ยวกับการปรับตัว ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (ลักษณะ สรวิวัฒน์, 2549)

1. แบบแผนของการปรับตัว ด้วยเหตุที่ทุกคนต้องปรับตัวให้อยู่ได้อย่างปลอดภัยและมีความสุข ดังนั้นความสำเร็จในการทำงาน การเอาชนะตนเองหรืออุปสรรคต่างๆ ตลอดทั้งการได้ช่วยเหลือผู้อื่นบ้างจึงจำเป็นสำหรับการมีชีวิตที่มีความสุข แต่บุคคลต่างก็มีแบบแผนของการปรับตัวของตนเองตามลักษณะของบุคคล ซึ่งสรุปได้ 2 ประเภทคือ 1) การปรับตัวแบบดั้งเดิม (Primitive Adjustment) คือเป็นแบบสู้หรือถอย เห็นได้จากเมื่อเกิดความคับข้องใจแล้วจะสู้เพื่อชนะอุปสรรค แต่หากสู้ไม่ได้ก็จะถอยหนี 2) การปรับตัวที่มีการปรับตัวอย่างเหมาะสมหรือสอดคล้องกับปัญหาหรือสถานการณ์ (Modified Adjustment) การปรับตัวแบบนี้เป็นการเผชิญกับปัญหาหรือสถานการณ์ที่ไม่พึงปรารถนา ด้วยความพยายามปรับตัวหรือแก้ไขปัญหาลดลงทั้งพฤติกรรมของเขาให้เหมาะสมกับ

ตัวเองและสอดคล้องกับสถานการณ์จนได้

2. กระบวนการปรับตัว ประกอบด้วยระดับของกระบวนการปรับตัวและลักษณะของการปรับตัว ดังนี้

2.1 ระดับของกระบวนการปรับตัวที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของแต่ละบุคคลแบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ 1) การปรับตัวที่เรารู้ตัว (Conscious Attempt of Adjustment) แบ่งได้ 2 ทาง คือโดยเพิ่มความพยายามให้มากขึ้นเพื่อให้ชนะอุปสรรคหรือความยุ่งยากต่างๆ ที่เกิดขึ้น และโดยการเปลี่ยนแปลงเป้าหมายที่ตั้งไว้ หากตระหนักว่าไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้จะเปลี่ยนเป้าหมายใหม่ที่คาดว่าจะเอาชนะได้ และ 2) การปรับตัวที่ไม่รู้ตัว (Unconscious Attempt of Adjustment) การปรับตัวแบบนี้เป็นทางออกอย่างหนึ่งของบุคคลเมื่อเผชิญปัญหาแล้วแก้ปัญหาไม่ได้ ก็จะหาทางออกโดยวิธีใดวิธีหนึ่งซึ่งกลวิธีในการปรับตัวในลักษณะดังกล่าวเรียกว่า กลไกทางจิต (Mental Mechanism) หรือ กลไกป้องกันตน (Self-defense Mechanism) กลไกดังกล่าวบุคคลใช้เพื่อการรักษาหรือคุ้มครองตนเองไม่ให้เสียหายหรือศักดิ์ศรีเพื่อไม่ให้เกิดความวิตกกังวล

2.2 ลักษณะของการปรับตัว แบ่งออกเป็นสองลักษณะ คือ 1) การปรับตัวที่สมบูรณ์ (Integrative Adjustment) เป็นลักษณะของการปรับตัวที่บุคคลประสบปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆ แล้วสามารถแก้ไขปัญหาก็ทำให้ตนเองเกิดความสบายใจ 2) การปรับตัวที่ไม่สมบูรณ์ (Non-integrative Adjustment) เป็นการปรับตัวที่บุคคลประสบปัญหาหรืออุปสรรคแล้วไม่สามารถแก้ไขปัญหานั้นๆ ได้ แม้คลายเครียดภายในใจหรือความวิตกกังวลลงได้บ้างแต่ร่องรอยความไม่สบายใจนั้นก็ยังคงมีอยู่ การปรับตัวแบบนี้อาศัยกลไกทางจิตหรือกลไกป้องกันตนเองจึงเป็นการปรับตัวที่ไม่สมบูรณ์

3. สาเหตุของการปรับตัว การดำเนินชีวิตของบุคคลนั้นจะต้องเผชิญกับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างเร็วและรุนแรงรวมทั้งการ

เปลี่ยนแปลงของตัวบุคคลนั่นเองที่มีความต้องการไม่มีที่สิ้นสุด จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ต้องแสดงพฤติกรรม การปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงของบุคคล และความต้องการของบุคคล อธิบายได้ดังนี้

3.1 การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม มี การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ได้แก่ สภาพดิน ฟ้า อากาศ สภาพภูมิประเทศ ตลอดจนภัยพิบัติที่เกิดขึ้น เช่น แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด วัตภัยและอุทกภัย ที่เกิดขึ้นตลอดเวลาซึ่ง ส่วนหนึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงเองตามธรรมชาติ และการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมจากการกระทำของมนุษย์ เช่น การตัดไม้ทำลายป่า การทดลองอาวุธ นิวเคลียร์ การคิดค้นและการทดลองเทคโนโลยี ใหม่ ๆ ทำให้สภาพสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติเกิดการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและรุนแรง ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลในทางลบเพิ่มขึ้น เป็นเหตุให้บุคคลพยายามเรียนรู้ และพัฒนาคุณลักษณะส่วนตัวของบุคคลให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม รวมทั้งหาวิธีการที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของตนให้เป็นสุขซึ่งเกิดขึ้นจากการที่มีความสนใจสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกันมากกว่าที่จะต้องการผูกพันกันเองลึกซึ้ง ทำให้ผู้คนขาดความมั่นใจ ต้องดิ้นรนหาวิธีการที่จะประพฤติกปฏิบัติให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนั้นให้ได้

3.2 การเปลี่ยนแปลงของบุคคล นอกจากบุคคลจะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาแล้ว บุคคลยังต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของตัวเองที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งเกิดจากที่บุคคลเจริญเติบโตขึ้นจากทารกเป็นเด็ก วัยรุ่น ผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุ การที่บุคคลเจริญเติบโตขึ้นย่อมส่งผลให้เกิดการรับรู้ การคิด การเข้าใจสิ่งต่างๆ ตลอดจนทัศนคติ ค่านิยม บทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบเปลี่ยนแปลงไป บุคคลจึงจำเป็นต้องปรับตัวเองในการรู้จัก การรู้จัก จนสามารถแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม

และสอดคล้องกับบทบาท สถานภาพ หน้าที่และความรับผิดชอบที่เปลี่ยนแปลงไปตามพัฒนาการของบุคคล

3.3 ความต้องการของบุคคล แยกเป็น ความต้องการภายนอก ได้แก่ ความต้องการทางกายภาพ คือต้องการหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด ความหิวกระหาย ความทุกข์ทรมานที่อาจเกิดจากภัยพิบัติตามธรรมชาติ และสถาบันสังคมที่มีผลกระทบต่อ การดำรงชีวิตบุคคล อันได้แก่ ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม รวมทั้งเหตุการณ์ต่างๆ ที่ยังไม่ได้เกิดขึ้น แต่บุคคลคาดคะเนว่าอาจเกิดขึ้นแล้วมีผลเสียต่อตนเอง และความต้องการทางสังคมเป็นความต้องการของบุคคลที่จะได้รับความรัก การยอมรับ การสนับสนุนช่วยเหลือจากผู้อื่นที่แวดล้อมอยู่ในสังคม เพื่อทำให้เกิดความรู้สึกมั่นคง และปลอดภัย เพราะจะต้องมีชีวิตอยู่ในท่ามกลางคนอื่น ๆ ไปตลอดชีวิตทำให้บุคคลพยายามเรียนรู้ที่จะติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้วยบทบาทและสถานภาพที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการทางสังคมของตนเอง แต่การที่บุคคลแสวงหาการยอมรับทางสังคมมากเกินไป เช่น ฝึกแสดงเป็นคนดี อ่อนหวาน นุ่มนวล เสียสละ อดทน ก็อาจทำให้บุคคลเกิดความเครียด วิตกกังวล และทุกข์ทรมานได้เช่นกัน และความต้องการภายในเห็นได้จากพฤติกรรมต่างๆ ที่บุคคลแสดงออกเพื่อตอบสนองต่อความต้องการและแรงจูงใจภายในบุคคลที่เกิดจากการขาดสิ่งจำเป็นเพื่อการดำรงชีวิตทางด้านสรีระ เช่น อาหาร อากาศ น้ำ อุณหภูมิที่เหมาะสม การนอนหลับพักผ่อนที่เพียงพอ หากร่างกายขาดสมดุลบุคคลก็จะเกิดความ需求和แรงขับ ทำให้บุคคลดิ้นรน แสวงหาสิ่งที่ขาดเพื่อตอบสนองความต้องการภายในของตัวเอง สอดคล้องกับ Maslow (1970) ที่ให้แนวคิดทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ว่ามี 2 ระดับคือ ความต้องการระดับต้น (Primary Needs) ประกอบด้วยความต้องการทางกายภาพ ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการความรัก และความต้องการระดับสูงประกอบด้วย ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง และความต้องการพัฒนา

ศักยภาพแห่งตน ความต้องการที่กล่าวมานั้นเมื่อไม่
เป็นไปตามคาดหวังจะก่อให้เกิดความเครียด ความ
วิตกกังวล ความซับซ้อนใจ สภาพอารมณ์ทางด้าน
ลบ เช่น ความกลัว ความโกรธ ความเกลียด ความ
อิจฉาริษยา เมื่อบุคคลเกิดอารมณ์ดังกล่าวข้างต้น
จะทำให้ไม่มีความสุขและเกิดแรงผลักดันให้บุคคล
ต้องการแสวงพฤติกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อขจัด
หรือลดความรู้สึก ดังกล่าวให้หมดไปหรือผ่อนเบาลง
และนี่คือการปรับตัวบุคคลเพื่อความอยู่รอดนั่นเอง

4. พฤติกรรมเกี่ยวกับการปรับตัว บุคคล
ที่ประสบความสำเร็จจากการตอบสนองต่อความ
คับข้องใจหรือจากการขจัดความคับข้องใจได้สำเร็จ
ลุล่วงไป เรียกว่าปรับตัวได้ ส่วนบุคคลที่ไม่ประสบ
ผลสำเร็จจะเป็นผู้ที่ปรับตัวไม่ได้หรือเป็นผู้มีปัญหา
ด้านการปรับตัว พฤติกรรมที่ปรับตัวได้หรือไม่ได้นั้น
นอกจากจะพิจารณาจากการตอบสนองต่อความคับ
ข้องใจของบุคคลแล้วยังศึกษาได้จากผลการเรียนรู้
หรือพฤติกรรมการเรียนรู้ในแต่ละกระบวนการจะ
เข้าไปเป็นส่วนประกอบสำคัญของรูปแบบการปรับ
ตัว การเรียนรู้นี้เป็นผลมาจากพฤติกรรมที่เกิดจาก
การจูงใจ (Motivated Behavior) ซึ่งแตกต่างไปจาก
พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากความคับข้องใจ (Frustrated
Behavior) กล่าวได้ว่าการเรียนรู้รูปแบบพฤติกรรม
ด้านการปรับตัวอันเกิดจากแรงจูงใจภายในช่วยให้
บุคคลปรับปรุงตนเองให้เข้าสถานการณ์ต่าง ๆ ได้
ไม่ว่าสถานการณ์นั้น ๆ จะมีความยุ่งยาก สลับซับซ้อน
แปลกใหม่ น่าเกลียดน่ากลัว น่ารักรำคาญ น่า
เพลิดเพลินเพียงใด แต่ละระดับความสามารถด้าน
การปรับตัวที่แสดงออกมาให้ปรากฏ อาจแตกต่างกัน
ไปตามความสามารถ ทักษะคติ แรงจูงใจ การรับ
รู้ ประสบการณ์ด้านการเรียนรู้และพื้นฐานเดิมของ
แต่ละคน ผลการเรียนรู้จากพฤติกรรมที่เกิดแรงจูงใจ
ช่วยให้บุคคลมีการปรับตัวไปในทางที่พึงประสงค์
บางครั้งก็ช่วยให้บุคคลช่วยให้ชีวิตมีความสมดุล
ความสุข ความสบาย การบูรณาการ มีวุฒิภาวะ
ทางอารมณ์และสังคม รู้จักเลือกใช้กลไกการปรับตัว
(Defense mechanism) ได้อย่างสมเหมาะสม คือ
รู้ว่าอะไรดีหรือถอยหนี หรือประนีประนอมเมื่อใดหรือ

อย่างไร เพื่อที่จะได้เป็นพื้นฐานรองรับการพัฒนา
ตนต่อไปตามศักยภาพที่มีอยู่ (Gordon. 1991)

5. รูปแบบพฤติกรรมเกี่ยวกับการปรับตัว
มีหลายรูปแบบ ได้แก่ ความต้องการ (Need) ความ
คับข้องใจ (Frustration) ความเครียด (Tension)
ความขัดแย้งหรือเคืองใจ (Conflict) และความวิตก
กังวล (Anxiety) (วราภรณ์ ตรีเกตุสฤษดิ์, 2545)
ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 ความต้องการ (Need) Maslow
(1970) จัดลำดับความต้องการของมนุษย์ไว้ 5
ชั้นเรียงจากความจำเป็นสูงสุดลงไปดังนี้ ความ
ต้องการทางด้านร่างกาย ความต้องการด้านความ
ปลอดภัย ความต้องการด้านความรักและความเป็น
เจ้าของ ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือ และ
ความต้องการพัฒนาศักยภาพแห่งตน ส่วน Cole and Chan (1987) ได้จัดความต้องการออกเป็น
หมวดหมู่ได้ 4 หมวด ดังนี้ 1) ความต้องการทาง
ด้านร่างกายจำแนกได้คือ ความต้องการที่จะดำรง
อยู่ได้ ความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงอันตราย ความ
ต้องการที่จะผ่อนคลายอารมณ์ ความต้องการที่จะ
พ้นความเจ็บไข้ได้ป่วย หรือได้รับบาดเจ็บ และความ
ต้องการที่จะเอาชนะความบกพร่องของร่างกาย 2)
ความต้องการส่วนบกพร่อง จำแนกได้คือ ความ
ต้องการที่เจริญเติบโตความต้องการที่จะเป็นคน
ปกติธรรมดา ความต้องการที่จะมีและรักษาทรัพย์สิน
สมบัติของตน ความต้องการที่จะเอาชนะอุปสรรค
ต่าง ๆ ความต้องการที่จะได้รับความรัก ความ
ต้องการที่จะได้รับความอุ่นใจ และปลอดภัย ความ
ต้องการที่จะหลีกเลี่ยง การถูกตำหนิตืดเตือน ความ
ต้องการที่จะแสดงออก ความต้องการที่จะแสวงหา
สิ่งตื่นเต้นในชีวิต ความต้องการที่จะหาทางระบาย
ความรู้สึกทางเพศ และความต้องการที่เป็นอิสระ 3)
ความต้องการทางสังคม ได้แก่ ความต้องการที่จะ
มีเพื่อนฝูง ความต้องการที่จะเป็นที่นิยมชมชอบ
ความต้องการที่จะเป็นผู้นำ ความต้องการที่จะทำ
ตามผู้นำ ความต้องการที่จะควบคุมผู้อื่น ความ
ต้องการที่จะปกป้องคุ้มครองผู้อื่น ความต้องการ
ที่จะเลียนแบบผู้อื่น ความต้องการที่จะมีชื่อเสียง

ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องชมเชย ความต้องการที่จะต่อต้านบีบบังคับ และความต้องการที่จะขัดขวางผู้อื่น 4) ความต้องการทางสติปัญญา จำแนกได้ดังนี้ ความต้องการที่จะคิด ความต้องการที่จะแสวงหาข้อเท็จจริง ความต้องการที่จะคิดหาคำอธิบาย ความต้องการที่จะอธิบายได้ ความต้องการที่จะเชื่อมโยงและตีความข้อเท็จจริงต่างๆ ความต้องการที่จะวางโครงการ ความต้องการที่จะทำงานให้บรรลุเป้าประสงค์ที่วางไว้ และความต้องการที่จะเชื่อในบางอย่างที่อยู่นอกตัว ความต้องการเหล่านี้เป็นข้อเรียกร้องของมนุษย์มีปฏิกริยาตอบโต้เรียกร้อง บางอย่างมีแรงผลักดันมาก บางอย่างมีแรงผลักดันน้อย ข้อเรียกร้องต่างๆ บางอย่างสอดคล้องกันเป็นอย่างดี แต่บ่อยครั้งที่เรียกร้องหลายๆ อย่างที่เกิดขึ้นพร้อมกัน และขัดแย้งกันเองทำให้ไม่สามารถสนองความต้องการได้ เช่น นักศึกษาที่อยากจนแต่ต้องการเรียนได้คะแนนดีเป็นที่ยอมรับของเพื่อนและอาจารย์ แต่ต้องทำงานหลังเลิกเรียน กลับบ้านดึก และเงินที่ได้มานอกจากเป็นค่าใช้จ่ายในการเรียนแล้วต้องจุนเจือครอบครัวด้วย ทำให้ไม่มีเวลาศึกษาหาความรู้ในห้องเรียนอย่างเพียงพอ รวมทั้งเวลาพักผ่อนก็น้อยความต้องการดังกล่าวจึงไม่บรรลุผล

5.2 ความคับข้องใจ (Frustration) ความคับข้องใจเป็นลักษณะอาการทางจิตใจซึ่งเป็นผลมาจากที่คนเราไม่ได้อย่างที่เรายากจะได้อาจไม่เป็นไปตามอย่างที่เราคาดหวังก็จะทำให้เกิดความคับข้องใจเป็นเรื่องของความประสงค์ของตน (Wishes) กับอำนาจ (Authority) หรือความจริง (Reality) ที่ไม่ตรงกัน บางครั้งความประสงค์อย่างหนึ่ง ความจริงหรืออำนาจเป็นอีกแบบหนึ่ง บางอย่างอาจมาบางอย่างอาจน้อยสลับสับเปลี่ยนกันทำให้เกิดความขัดแย้ง ถ้าทั้งสองอย่างมีพร้อมๆ กันความคับข้องใจจะไม่เกิด อีกอย่างหนึ่งความคับข้องใจก็คือสภาวะที่เจ็บปวดหรือไม่เป็นสุขของจิตรู้สำนึก (Consciousness) ซึ่งเป็นผลมาจากความกระทบหรือการต่อสู้โต้แย้งของจุดมุ่งหมายหรือความปรารถนาหรือแรงขับ ถ้าไม่ลงรอยกันในทางสังคม ความคับข้องใจ

จึงแสดงถึงการต่อสู้ของคนที่มีความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์เดียวกันแต่ไม่สามารถทำให้สำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ซึ่งหมายถึงมีอุปสรรคมาขัดขวาง และผลของความคับข้องใจที่เกิดขึ้นสามารถสะท้อนให้เห็นได้ทันทีโดยแสดงออกมาให้เห็นเป็นพฤติกรรมก้าวร้าวและโกรธเคือง เป็นพฤติกรรมแรกๆ ของความคับข้องใจในการแสดงความก้าวร้าว นั้น เป้าหมายที่ต้องการยังคงอยู่บุคคลจึงพยายามขจัดหรือผ่านอุปสรรคนั้นๆ เพื่อไปให้ถึงเป้าหมายโดยใช้พลังงานเพิ่มขึ้น ซึ่งบางครั้งก่อให้เกิดความผิดปกติของร่างกาย เช่น อาจเป็นอัมพาตหรือเกิดความสับสนและจิตใจยุ่งเหยิง คนที่ชอบใช้ความก้าวร้าวเพื่อเอาชนะอุปสรรคมักนำตนไปผูกติดกับแนวปฏิบัติเชิงก้าวร้าวต่อไป และในสังคมนี้คนมักปรับตัวเมื่อเกิดความคับข้องใจโดยการก้าวร้าวมากที่สุด โดยปกติแล้วกล้ามเนื้อจะมีความเคลื่อนไหวเมื่อมีความตึงเครียด ความตึงเครียดที่ถูกกระตุ้นให้เกิดขึ้นขณะหนึ่งๆ นั้นจะถูกนำไปสู่การตอบสนองเฉพาะอย่างหนึ่งตามที่ได้กำหนดไว้จากการเรียนรู้ที่ผ่านมามีอันเป็นการตอบสนองภายใน ในสถานการณ์ที่มีความเหมือนหรือคล้ายกันกับสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความคับข้องใจในปัจจุบัน และแบบหนึ่งในจำนวนนี้เป็นการเลิกความพยายามที่จะบรรลุเป้าหมาย (กันยา สุวรรณแสง, 2535)

รูปแบบของการตอบสนองต่อความคับข้องใจ Mayer (1987) อธิบายว่า บุคคลอาจแสดงออกเมื่อมีความคับข้องใจได้หลายรูปแบบ เช่น 1) การหลบถอย นับเป็นการยับยั้งอย่างสุดโต่งที่จึงมักมีพฤติกรรมอื่นตามมาเป็นความหวาดกังวล (Anxiety) หรือความวิตกกังวล (Worry) 2) การหมดความสนใจ เช่น เวลาที่เด็กนักเรียนมีความคับข้องใจอย่างรุนแรง ส่งผลให้เกิดความคับข้องใจมากขึ้นก็เลยตอบสนองโดยการไม่สนใจไยดี และกลายเป็นเด็กนิ่งเฉยไม่แยแส อาการตอบสนองแบบทดแทนการตอบสนองแบบคับข้องใจโดยการนำอาการตอบสนองอื่นมาทดแทน แม้ไม่พอใจนักแต่ก็ลดความต้องการหรือความจำเป็นลงได้บ้างช่วยแก้ปัญหาหรือให้ความพึงพอใจเป็นบาง

ส่วน 3) การทอดเทิด เป็นการตอบสนองของความคับข้องใจทางอ้อม เช่น กรณีเด็กวัยรุ่นถูกควบคุมอย่างใกล้ชิดจากพ่อแม่ ไม่ให้คบเพื่อนและไปเที่ยวกับเพื่อนอย่างเข้มงวด พวกเขาจึงหาความพอใจจากการอ่านหนังสือพิมพ์หรือวาดภาพ และพัฒนาตัวเองเป็นนักเขียนหรือศิลปินเป็นการชดเชยสิ่งที่ขาด ซึ่งได้รับการยอมรับจากสังคมเป็นอย่างดี

4) การถดถอย เมื่อบุคคลมีความคับข้องใจไม่สามารถเอาชนะอุปสรรคได้โดยตรงก็อาจย้อนไปมีพฤติกรรมที่ง่ายกว่าและเคยใช้ได้ในอดีต เช่น เมื่อมีปัญหาครอบครัว ก็อาจกลับไปหาครอบครัวเดิม ซึ่งมีพ่อแม่คอยช่วยเหลือและช่วยแก้ปัญหา เมื่อความกดดันภายในมากขึ้นพร้อมๆ กัน อุปสรรคจากภายนอกที่รุนแรงจะยิ่งเพิ่มความคับข้องใจหาทางออกมิได้ ย่อมเกิดความสับสนแสดงออกทางอารมณ์ที่รุนแรงนำไปสู่การทำลาย เช่น ผู้ที่เป็นศิลปินก็อาจทำลายงานศิลปะของตนเองในบางครั้ง อาจแสดงออกมาทางรูปแบบของพฤติกรรม เบี่ยงเบนหรือผิดปกติ ประเภทโรคประสาท หรือโรคจิต โดยบุคคลที่เผชิญชะตากรรมที่ทำให้ผิดหวัง หวาดวิตก เครียด ทุกข์ เศร้ามาก สำหรับการปรับตัวในรูปแบบของโรคประสาทหรือโรคจิตดังกล่าว ยังมีการจำแนกตามกลุ่มอาการ เช่น โรคประสาท ประเภทวิตกกังวล ประเภทซึมเศร้า ประเภทช็อกแล้วเป็นต้น 5) การเปลี่ยนแนวคิดของตนเอง เช่น เปลี่ยนปรัชญาชีวิตเสียใหม่เคร่งศาสนามากขึ้น เชื่อเรื่องกรรม เชื่อเรื่องโชคชะตา เชื่อสิ่งเหนือธรรมชาติ ลดระดับความปรารถนาส่วนตัวลง ยอมรับมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ลดต่ำลง เป็นต้น

ความคับข้องใจสามารถลดลงได้โดยการเรียนรู้ตัวเองดีทางด้านใดด้านหนึ่งต่อไปนี้ เช่น ด้านความเป็นอยู่ ด้านความสามารถ ด้านสติปัญญา ด้านสภาพเศรษฐกิจ จะทำอะไรก็ให้เหมาะกับสภาพต่างๆ ดังกล่าว ไม่ทำอะไรใหญ่เกินตัวจะทำให้ความคับข้องใจลดน้อยลง จะมีสุขภาพจิตที่ดี ระลึกนึกถึงตนเองอยู่เสมอว่า เราประพาศิตตนเองเหมาะสมหรือยอมรับตนเองว่าบกพร่องอย่างไรแค่ไหน พยายามหาจุดบกพร่องของตนเองพร้อมที่จะ

ปรับปรุงแก้ไขในข้อบกพร่องของคนนั้นๆ ก็จะลดความคับข้องใจได้ รู้จักความประณีประนอม ผ่อนสั้นผ่อนยาว เพราะทุกคนนั้นไม่มีใครเลยที่จะยอมเสียเปรียบเราอยู่ตลอดเวลา ไม่ยกตนข่มท่าน ไม่เอาเปรียบข่มเหงคนอื่น รู้จักช่วยเหลือประณีประนอม ทั้งการคิด การกระทำ การแสดงออกต่างๆ

5.3 ความเครียด เป็นสภาพความรู้สึกที่เกิดขึ้น เมื่อบุคคลเผชิญกับเหตุการณ์อันมีผลกระทบต่อร่างกายหรือจิตใจของตนเอง ซึ่งเป็นการตอบสนองของร่างกายต่อสิ่งเร้าที่เข้ามาคุกคาม ทำให้บุคคลต้องมีการปรับตัวเพื่อขจัดความเครียดหรือสิ่งที่คุกคามร่างกายให้หมดไป อันนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติในการปรับตัวหรือเพื่อจะได้รับการสมดุลของจิตใจ ซึ่งบุคคลจึงควรตระหนักในแนวทางในการจัดการกับความเครียดที่ไม่ใช่เป็นการระงับหรือหลีกเลี่ยงความเครียด แต่เป็นการปรับตัวหรือเผชิญกับความเครียดที่มากเกินไปได้ จึงต้องมีการเรียนรู้ที่จะขจัดความเครียดให้หมดสิ้นไป ความเครียดหมายถึง ภาวะที่ร่างกายและจิตใจมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งที่มากระตุ้น ทั้งภายในและภายนอกร่างกาย ซึ่งมาคุกคามหรือขัดขวางการทำงาน การเจริญเติบโต ความต้องการของมนุษย์ เป็นผลให้มีการเปลี่ยนแปลง ในร่างกายเกี่ยวกับโครงสร้างและปฏิกิริยาเคมี เพื่อต่อต้านการคุกคามนั้น ทำให้ร่างกายขาดสมดุล (สุภาพรณ โคตรจรัส, 2545 ; ลักขณา สรวิวัฒน์, 2549) สภาพการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียดกับบุคคลอันมีผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจมีดังต่อไปนี้

5.3.1 เหตุการณ์วิกฤตที่ก่อให้เกิดความสูญเสีย เจ็บปวด และทุกข์ทรมานที่เกิดขึ้น โดยบุคคลที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น การตายของคนที่เรารัก การเจ็บป่วยที่รุนแรง และไม่สามารถคาดหมายหรือทำนายล่วงหน้าเพื่อเตรียมรับมือสถานการณ์นั้นๆ ได้ เช่น อุบัติเหตุ หรือภัยธรรมชาติ เป็นต้น

5.3.2 เหตุการณ์ที่คลุมเครือไม่ชัดเจน ซึ่งจะทำให้บุคคลไม่สามารถตัดสินใจได้ว่าควรจะ

จัดการกับเหตุการณ์นั้นได้อย่างไรดี มีผลวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงบทบาทและหน้าที่ในการปฏิบัติงานที่คลุมเครือไม่ชัดเจน เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้บุคคลเกิดความเครียดในการทำงาน เนื่องจากไม่ทราบว่าจะวางตนอย่างไรดี

5.3.3 เหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของบุคคล ที่ต้องเผชิญอยู่เป็นประจำ ซึ่งทำให้บุคคลรู้สึกรำคาญ เบื่อหน่ายได้ เช่น แม่บ้านที่ต้องดูแลลูกเล็ก ๆ และทำงานบ้านด้วยตนเอง ตลอดทั้งวัน หรือนักศึกษาที่มีการบ้านมาก เรียนไม่เข้าใจ เตรียมตัวสอบไม่ทัน ทำข้อสอบไม่ได้ ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกเหนื่อยล้า เบื่อหน่าย ท้อแท้ และนอนไม่หลับได้

5.3.4 ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชีวิต คนทั่วไปมักเข้าใจว่า ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นแล้วทำให้บุคคลเป็นอันตราย หรือเหตุการณ์ร้าย ๆ เท่านั้นที่ทำให้บุคคลเกิดความเครียด แต่ในความเป็นจริงแล้ว การเปลี่ยนแปลงในด้านดี หรือเหตุการณ์ที่น่าชื่นชม ก็สามารถทำให้บุคคลเกิดความเครียดได้เช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น การแต่งงาน การมีลูก หรือการได้เลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง ก็ทำให้บุคคลเกิดความเครียดได้ ทั้งนี้เพราะเหตุการณ์เหล่านี้จะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกตื่นเต้น สับสน ไม่มั่นใจ และวิตกกังวลได้ว่า ควรทำอะไร หรือเตรียมพร้อมในด้านใดบ้าง เป็นต้น

5.3.5 สภาวะของร่างกาย เนื่องจากร่างกายและจิตใจแยกกันออกไม่ได้ ส่วนใดส่วนหนึ่งชำรุดหรือเจ็บป่วย ก็ทำให้อีกส่วนหนึ่งชำรุดหรือเจ็บป่วยได้ด้วย สภาวะบางอย่างของร่างกายที่เป็นสาเหตุของความเครียด ได้แก่ ความเหนื่อยล้า การรับประทานอาหารและพักผ่อนไม่เพียงพอ ความเจ็บป่วยทางด้านร่างกาย ภาวะติดสุราและสารเสพติด

สรุปสภาพการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียดดังกล่าวมานั้นส่งผลต่อพฤติกรรมหรือการแสดงออกของบุคคลที่เกิดความเครียด ส่งผลให้ร่างกายพยายามปรับตัวเพื่อขจัดความเครียดหรือสิ่งที

คุกคามร่างกายและจิตใจ โดยอาการแสดงทางร่างกายและจิตใจ อาการแสดงทางร่างกาย ได้แก่ เหงื่อออก หายใจถี่ หอบ ใจเต้นแรง ปวดศีรษะ คลื่นไส้ เหนื่อยอ่อน ท้องผูกหรือท้องเดิน เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความมากน้อยหรือระดับความเครียด ส่วนอาการแสดงทางจิตใจเป็นการแสดงออกทางด้านอารมณ์ที่เกิดขึ้น ได้แก่ ความกลัว ความวิตกกังวล โกรธ หงุดหงิด ไม่เป็นมิตร เคร้าหรือรู้สึกไม่มั่นคง เป็นต้น และการแสดงออกทางด้านความคิด ได้แก่ เกิดอาการหลงลืม คิดช้า สับสน หรือวอกแวก ย้ำคิดย้ำทำ ซึ่งอาการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นดังกล่าวอาจนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติทำงานชดเชยให้มากขึ้น เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากคนเราเมื่อเผชิญสิ่งทีคุกคามในชีวิตมีพฤติกรรมที่แสดงออกทางสังคมหลายรูปแบบ คือ อาจจะเป็นแบบต่อสู้หรือถดถอย หรือจะใช้การหลีกเลี่ยงก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละคนไป โดยที่เราแต่ละคนจะมีกลวิธีทางจิตใจที่จะแก้ไข หรือปรับลดความตึงเครียดอยู่เสมอซึ่งรูปแบบที่ถนัดของแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน

5.4 ความขัดแย้งในใจ (Conflict) เป็นลักษณะสภาพของจิตใจหรือความรู้สึกลำบากใจ อึดอัดใจหนักใจ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่ต้องตัดสินใจเลือกละหว่างสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากสภาพการณ์ที่เขาเผชิญอยู่ความขัดแย้งในใจอาจเกิดจากความต้องการภายใน (วรารมณ ตรีกุลสวัสดิ์. 2545) เช่น แรงขับ หรือเหตุจูงใจภายในจะขัดแย้งกันเอง ดังตัวอย่างกรณีหญิงสาวไปหลงรักผู้ชายที่แต่งงานแล้วความรู้สึกผิดเกิดขึ้นเพราะสังคมไม่ยอมรับถ้าเธอจะยอมมีความสัมพันธ์กับชายที่มีเจ้าของ จึงเกิดความขัดแย้งในใจและเครียดจำเป็นต้องหาทางออกด้วยการปรับตัวทางใดทางหนึ่ง ความขัดแย้งอาจเกิดจากความต้องการภายนอก เช่น การสอบบรรจุเป็นข้าราชการได้ทั้งสองหน่วยงาน แต่ต้องเลือกเพียงแห่งเดียวจะเกิดอาการรักพี่เสียดายน้อง เป็นต้น ตัวอย่างดังกล่าวล้วนเป็นสาเหตุของความขัดแย้งในใจ ทีสรุปได้ว่า การทีบุคคลต้องตัดสินใจเลือกละหว่างสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากสภาพการณ์ 3 อย่าง ได้แก่ 1) ความขัดแย้งบวก-บวกหรือรักทั้ง

คู่ หรือรักที่เสียตายน้อง (Approach-Approach Conflict หรือ Positive Conflict) เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเนื่องจากบุคคลต้องเลือกละหว่างสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากสองอย่างหรือมากกว่าสองอย่างที่เขาสอบเปรียบเทียบได้กับสำนวนไทยที่ว่า “รักที่เสียตายน้อง” เช่น อยากดูภาพยนตร์และทานอาหารอิตาลีเสียด้วย แต่เงินมีจำกัดต้องเลือกทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ปกติแล้วความขัดแย้งบวก-บวก เป็นสิ่งที่ไม่มีปัญหามากนัก บุคคลสามารถเลือกตัวเลือกใดตัวเลือกหนึ่งได้ง่ายกว่าความขัดแย้งชนิดอื่น

2) ความขัดแย้งลบ-ลบ หรือเกลียดทั้งคู่ หรือหนีเสือปะจระเข้ (Avoidance-Avoidance Conflict หรือ Negative Conflict) เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเนื่องจากบุคคลต้องเลือกละหว่างสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากสองอย่างหรือมากกว่าสองอย่างที่เขาไม่ชอบ ไม่ปรารถนาเปรียบเทียบได้กับสำนวนไทยที่ว่า “หนีเสือปะจระเข้” เช่น ต้องเลือกระหว่างจะทนปวดฟันต่อไปหรือเจ็บตัวจากการฉีดยาเพื่อรักษาฟันหรือไม่อยากทำงานเสี่ยงภัยแต่ถ้าไม่ทำก็ไม่มีความได้หรืออาจประสบพบสถานการณ์บางอย่างที่เลวร้ายทำให้เกิดความขัดแย้งในใจมากจนเกิดความเครียดสูง และ 3) ความขัดแย้งบวก-ลบ หรือทั้งรักทั้งชัง (Approach-Avoidance Conflict) เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเนื่องจากสิ่งที่บุคคลจะเลือกนั้นมีส่วนที่ชอบและไม่ชอบผสมผสานกันอยู่ เช่น อยากทานขนมเค้กแต่กลัวไขมันในเลือดสูง อยากเปลี่ยนรถยนต์รุ่นใหม่แต่ก็ไม่อยากมีหนี้สินเพิ่ม อยากทำงานหารายได้พิเศษแต่ก็กลัวเรียนไม่จบ เป็นต้น สำหรับวิธีการแก้ปัญหาที่กล่าวได้ว่า ยังไม่มีวิธีใดที่ถือว่าเป็นทางออกที่ดีที่สุด เพราะเมื่อบุคคลมีความต้องการมักมีการขัดแย้งกันเองอันเป็นเหตุแห่ง 3 ลักษณะดังกล่าว การแก้ไขปัญหามักเป็นไปในลักษณะอดทนกับความขัดแย้งในใจ ยกเลิก หรือเปลี่ยนแปลงความต้องการข้อใดข้อหนึ่ง หรือทั้งสองข้อหรือใช้วิธีหลอกลวงตัวเองให้บังเกิดความสบายใจโดยคิดเสียว่าข้อที่เราต้องสละไปนั้นเป็นสิ่งที่ปรารถนานัก ข้อขัดแย้งต่างๆ ที่เกิดขึ้นจะเป็นเรื่องเล็กน้อยและนับถือเป็นปัญหาใหญ่ในการประพฤติปฏิบัติอย่างใดอย่าง

หนึ่งอยู่เสมอ ความขัดแย้งในใจนี้ถ้าแก้ไขไม่สำเร็จอาจมีผลทำให้บุคคลนั้นมีความวิตกกังวลสูงกลายเป็นคนเครียดและก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตได้

5.5 ความวิตกกังวล (Anxiety) ความวิตกกังวล ที่ใช้ในทางจิตวิทยา หมายถึง ปฏิกริยาตอบโต้สถานการณ์บางอย่างที่ทำให้เราอยู่ในภาวะอึดอัดและกังวลใจ สังเกตได้จากการพูด กิริยาท่าทาง หรือการเปลี่ยนแปลงทางสรีระที่เกิดขึ้น หรือหมายถึงภาวะทางจิตอย่างหนึ่งที่เป็นลักษณะประจำตัวของบางคน ซึ่งอาจเกิดจากการกระตุ้นบางอย่างจากประสบการณ์ที่ผ่านมา ความวิตกกังวลมีความเกี่ยวข้องกับความเครียดต่อการปรับตัว และเป็นความรู้สึกชนิดหนึ่งที่ไม่สบายใจที่ออกมาในรูปแบบของความกลัว (Fear) เช่น กลัวสอบเรียนต่อมหาวิทยาลัยไม่ได้ กลัวสอบตก กลัวเรียนจบแล้วไม่มีงานทำ ซึ่งความกลัวเหล่านี้จะก่อให้เกิดความไม่สบายใจซึ่งอาจเกิดก่อนหรือหลังสถานการณ์ที่บุคคลนั้นต้องประสบ อาจเกิดขึ้นได้จากสิ่งทั้งภายนอกและภายใน เช่น ค่านิยมความเชื่อถือ สภาพสังคม เศรษฐกิจ ความวิตกกังวลอาจมีผลกระทบถึงการทำงานของร่างกาย เช่น การหายใจ การหมุนเวียนของโลหิต และการนอนหลับก็อาจเป็นอาการสามัญของความวิตกกังวล คนที่คิดและทำอะไรไม่เด็ดขาดมักปฏิบัติเป็นไปอย่างครึ่ง ๆ กลาง ๆ มักจะแสดงอาการเหนื่อยหน่าย และจะไม่สามารถแก้ความวิตกกังวลนี้ให้หายไป (ลักขณา สรวิวัฒน์, 2544) เมื่อสังเกตลักษณะผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตทั้งด้านการศึกษา การทำงาน ชีวิตครอบครัว มักจะต้องผ่านความทุกข์ยาก ต้องฝ่าฟันอุปสรรคนานัปการ สิ่งเหล่านั้นล้วนก่อให้เกิดวิตกกังวลแต่สามารถปรับตัวจนผ่านพ้นไปได้ สำหรับผู้ที่ล้มเหลวมักจะไม่สามารถปรับตัวเมื่อมีปัญหาเข้ามา ความวิตกกังวลย่อมคงอยู่ไม่สามารถผลึกความวิตกกังวลออกจากจิตใจได้ เคยมีผู้กล่าวว่า “ผู้ที่มีความวิตกกังวลสูง ความคิดสร้างสรรค์จะต่ำ ส่วนผู้ที่มีความวิตกกังวลต่ำ ความคิดสร้างสรรค์จะสูง” ความวิตกกังวลทำหน้าที่เป็นแรงขับอย่างหนึ่งให้

ประโยชน์ ถ้ามีความรู้สึกเพียงเล็กน้อย เช่น นักศึกษาที่ได้คะแนนต่ำและรู้สึกน้อยหน้าเพื่อน จะมีความกังวลใจ ช่วยให้มุ่งมั่นเล่าเรียนยิ่งขึ้น แต่ถ้าหากความวิตกกังวลมาก ประกอบกับปัญหาอื่นเข้ามาด้วย เช่น ปัญหาด้านการเงิน อาจทำให้นักแสดงพฤติกรรมที่ไม่ดีในการปรับตัว เช่น อาจแยกตัวออกจากสังคม หรือพาลเกร หรือหาเรื่องทะเลาะวิวาทในผู้ใหญ่ที่ประสบผลสำเร็จในชีวิตโดยเฉพาะด้านธุรกิจ เมื่อเกิดพลิกผันถึงขั้นล้มละลาย ความวิตกกังวล ความเครียด ทำให้ไม่สามารถปรับตัวแก้ปัญหาได้ อาจถึงขั้นกระทำอัตวินิบาตกรรม อย่างที่เป็นข่าวให้เห็นทั่วไป

บทสรุป

เหตุใดจึงต้องมีการปรับตัว สรุปคือ การปรับตัวเป็นการปรับกายและใจให้อยู่ในสังคม ในสภาวะแวดล้อมและในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีความสุข สาเหตุที่ทำให้มีการปรับตัวมีปัจจัย 2 อย่าง ได้แก่ แรงผลักดันภายนอกและแรงผลักดันภายใน แรงผลักดันภายนอกเป็นข้อเรียกร้องอันเกิดจากสภาพแวดล้อมและสังคม ส่วนแรงผลักดันภายในคือ แรงกระตุ้นอันเกิดจากสภาพทางสรีระภายในร่างกายและประสบการณ์ทางสังคมที่ได้เรียนรู้ในอดีต รวมถึงเจตคติ ความสนใจ และจุดมุ่งหมายในชีวิต การปรับตัวของมนุษย์มี 5 แนวทาง ได้แก่

การปรับตัวให้อยู่ร่วมกับมนุษย์ด้วยกันเอง ปรับตัวให้เข้ากับดิน ฟ้า อากาศ ปรับตัวให้เข้ากับระเบียบแบบแผนวัฒนธรรมท้องถิ่น ปรับตัวให้เข้ากับแนวคิดทางสังคมไม่เป็นคนขวางโลก ปรับตัวทั้ง 4 ด้านนี้เป็นการปรับตัวภายนอก ส่วนการปรับตัวด้านที่ 5 เป็นการปรับตัวให้เข้ากับตัวของตัวเอง เป็นการปรับตัวภายใน จุดมุ่งหมายของการปรับตัวของเรามี 2 อย่าง อย่างแรกปรับตัวเพื่อเอาชนะสิ่งแวดล้อมอย่างที่สองปรับตัวเพียงเพื่อให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ การปรับตัวแสดงให้เห็นด้วยพฤติกรรม ซึ่งพฤติกรรมปรับตัวมีหลายรูปแบบ ได้แก่ ความต้องการ ความคับข้องใจ ความเครียด ความขัดแย้งในใจ และความวิตกกังวล การเรียนรู้รูปแบบพฤติกรรมด้านการปรับตัว ช่วยให้บุคคลปรับปรุงตนเองให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้ และแต่ละระดับความสามารถในการปรับตัวที่แสดงออกมาอาจแตกต่างกันขึ้นอยู่กับทัศนคติ แรงจูงใจ การรับรู้ประสบการณ์ ด้านการเรียนรู้และพื้นฐานเดิมของแต่ละคน ในการปรับตัวที่ดีนั้นจะต้องมีนิสัยที่ส่งเสริมความสามารถในการปรับตัว โดยต้องมีสุขภาพจิตที่ดี ต้องมีร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ ต้องสามารถควบคุมอารมณ์และความรู้สึกได้ ต้องเป็นผู้มีความสามารถยอมรับความจริง มองโลกตามความเป็นจริง ต้องยอมรับเรื่องมนุษย์มีความแตกต่างกันทั้งหมดจะช่วยให้นักบุคคลสามารถรักษาสุขภาพจิตที่ดี และสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้

เอกสารอ้างอิง

- กันยา สุวรรณแสง. (2535). *การพัฒนาบุคลิกภาพและการปรับตัว*. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.
- นิภา วิทย์ยน. (2540). *การปรับตัวและบุคลิกภาพในจิตวิทยาเพื่อการศึกษาและชีวิต*. กรุงเทพฯ: โอเอสพริ้นติ้งเฮาส์.
- ลักขณา สรวิวัฒน์. (2544). *สุขวิทยาจิตและการปรับตัว*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ลักขณา สรวิวัฒน์. (2549). *จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วารภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์. (2545). *จิตวิทยาการปรับตัว*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- สุชา จันทน์เอม. (2540). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สุภาพวรรณ โคตรจรัส. (2545). *จิตวิทยาเพื่อคุณ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Cole, P.G. and L.K. Chan. (1987). *Teaching Principles and Practice*. New York.: Prentice Hall.

Gordon, J.E. (1991). *Personality and Behaviours*. New York: McMillan.

Maslow, A.H. (1970). *Motivation and Personality*. 2nd ed. New York: Viking Press.

Mayer, Roy. (1976). *Applying Behavior-Analysis Procedures with Children and Youth*.
New York: Holt, Rinehart.

ทำอย่างไรให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์?

How to promote Analytical Thinking Skills to Learners?

กัญญารัตน์ อรรคอำนวย¹, ประสาท เนืองเฉลิม^{2*}

Kunyarut Oakeamnuy¹, Prasart Nuangchalerm^{2*}

บทคัดย่อ

ความหลากหลายของข้อมูลข่าวสารในยุคที่มีความผันผวนทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม การคิดวิเคราะห์เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยจำแนกแยกย่อยข้อมูลต่างๆ โดยอาศัยศิลปะการใช้เหตุผล การคิดวิเคราะห์เปรียบเสมือนเป็นรากของการคิดในมิติอื่นๆ ที่จะช่วยให้เราเข้าใจสิ่งต่างๆ ได้ตามความเป็นจริงอย่างลุ่มลึก รู้ข้อเท็จจริง รู้เหตุผลของสิ่งที่เกิดขึ้น เข้าใจความเป็นมาเป็นไป และนำไปสู่การคิดตัดสินใจที่แม่นยำและสามารถแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: การคิดวิเคราะห์ การเรียนรู้ การพัฒนาการสอน ศตวรรษที่ 21

Abstract

Diversity of information in the age of uncertainty of economics, politics, society, and culture are variances. Analytical thinking is a crucial tool for identifying and classifying information by employing art and science of rationality. Analytical thinking seems to be root of dimensional thinking which help us to understand phenomenon as it happens, leads us to make decision in accurately.

Keywords: analytical thinking, learning, teaching development, 21st century

---

¹ คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

* corresponding author e-mail: prasart.n@msu.ac.th

บทนำ

ความแตกต่างและหลากหลายของข้อมูลในยุคที่เทคโนโลยีสารสนเทศมีอิทธิพลต่อบุคคลศตวรรษที่ 21 การจำแนกและแยกย่อยข้อมูลออกเป็นส่วนๆ จะช่วยให้เกิดการคิดวิเคราะห์ที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำข้อมูลต่างๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ตามความมุ่งหมาย การคิดวิเคราะห์เป็นทักษะการคิดและเรียนรู้หนึ่งที่สำคัญในการแยกแยะเพื่อหาส่วนย่อยของเหตุการณ์เรื่องราวหรือเนื้อหาต่างๆ ว่าประกอบด้วยอะไร มีความสำคัญอย่างไร มีอะไรเป็นสาเหตุ มีอะไรเป็นผลและที่เป็นอย่างนั้นด้วยหลักการอะไร (Bloom, 1956: 6-9)

การคิดวิเคราะห์นั้นเป็นการคิดประเด็นต่างๆ อย่างละเอียดและถี่ถ้วนเพื่อแก้ปัญหา โดยพิจารณาตัดสินเรื่องราวต่างๆ ว่าเห็นด้วยหรือไม่ ประเมินหรือการจัดหมวดหมู่โดยอาศัยเกณฑ์แล้วสรุปหรือพิจารณาตัดสิน ซึ่งมีหลักฐานอ้างอิงเพื่อหาข้อสรุปที่น่าจะเป็นไปได้ และใช้กระบวนการทางตรรกวิทยาได้อย่างเหมาะสม (Good, 1973: 680) ต้องใช้เหตุผล คิดอย่างหลากหลาย สามารถระบุความเหมือนหรือความแตกต่างได้ จัดลำดับจัดหมวดหมู่ หรือจัดประเภท พร้อมทั้งระบุเหตุผลของการเกิดข้อผิดพลาดของข้อมูล สามารถตีความหรือบอกหลักเกณฑ์พื้นฐานของความรู้ (Marzano, 2001: 58) ช่วยให้รู้ข้อเท็จจริง รู้เหตุผลของสิ่งที่เกิดขึ้น เข้าใจความเป็นมาของเหตุการณ์ต่างๆ เพื่อใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหา (สุวิทย์ มูลคำ, 2550: 39) ไม่ทำให้ตกเป็นเหยื่อโดยง่าย พัฒนาความเป็นคนช่างสังเกต รู้จักหาเหตุผลโดยไม่มีอคติ และคาดการณ์ความน่าจะเป็นไปได้อย่างสมเหตุสมผล

บทความนี้มีความมุ่งหมายเพื่อนำเสนอการคิดวิเคราะห์ที่เป็นทักษะการคิดและการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางสังคม สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสาร ซึ่งการคิดวิเคราะห์จะได้รับการกล่าวขานเป็นอย่างมาก ในแทบทุกวงวิชาการ รวมทั้งการศึกษาที่พยายาม

บูรณาการผ่านหลักสูตร การเรียนการสอน และการประเมินผล บทความนี้จะช่วยสะท้อนความคิดเห็นและหลักการคิดวิเคราะห์ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตนเองไปพร้อมๆ กับการพัฒนาการเรียนการสอนของครูในยุคใหม่ ที่ไม่ได้เน้นเฉพาะเนื้อหาวิชา หากแต่ต้องบูรณาการทั้งศาสตร์และศิลป์ เพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายตามที่หลักสูตรการศึกษาคาดหวัง และสังคมคาดหวังว่าผู้เรียนจะเก่ง ดี และมีสุข บนพื้นฐานของการเป็นพลเมืองแห่งการคิดและสังคมแห่งการเรียนรู้

การคิดวิเคราะห์และพฤติกรรมการวิเคราะห์

การคิดเป็นสิ่งที่ช่วยให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่รอด เมื่อมีสิ่งรบกวนกระตุ้นผ่านอวัยวะรับสัมผัสจึงก่อให้เกิดความรู้สึกต่างๆ ทางด้านร่างกายและส่งผ่านความรู้สึกเหล่านั้นด้วยกระบวนการทางสมองจนนำไปสู่ความนึกคิดทางใจ กระบวนการคิดเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและตลอดเวลาซึ่งเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่ซบคิดเกี่ยวกับสิ่งที่กำลังประสบหรือ การคาดการณ์ต่างๆ โดยการคิดนั้นได้เชื่อมโยงข้อมูลตนเอง สิ่งแวดล้อม และความรู้ตามหลักการ ซึ่งกิจกรรมการเรียนการสอนนอกจากจะเติมเต็มเนื้อหาสาระวิทยาการใหม่ๆ แล้ว ยังต้องส่งเสริมการคิดแก่ผู้เรียนเพื่อที่จะได้นำไปใช้เป็นทักษะในการแสวงหาความรู้และพัฒนาตนเองต่อไปในอนาคต การคิดวิเคราะห์ก็ได้รับการบรรจุไว้ในผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาคิดวิเคราะห์สามารถแบ่งได้เป็น 4 ลักษณะ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546: 26-30) ดังนี้

1. ความสามารถในการตีความ การทำความเข้าใจในข้อมูลเบื้องต้นจะช่วยให้เกิดการตีความต่อข้อมูลข่าวสาร โดยพยายามทำความเข้าใจและให้เหตุผลแก่สิ่งที่ต้องการจะวิเคราะห์ เพื่อนำไปสู่การแปลความหมายที่ไม่ปรากฏโดยตรงของสิ่งนั้น ข้อมูลอาจไม่ได้บอกรายละเอียดหรือสร้างความเข้าใจโดยตรง แต่การความสามารถในการตีความเป็นการสร้างความเข้าใจที่เกินกว่าสิ่งที่ปรากฏใน

ข้อมูล และการตีความของแต่ละบุคคลนั้นย่อมขึ้นอยู่กับความรู้และประสบการณ์

2. ความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะวิเคราะห์ความรู้คือพื้นฐานที่นำไปสู่การเชื่อมโยงความเข้าใจในเรื่องนั้น เมื่อความรู้มากจะช่วยในการกำหนดและขยายขอบเขตของการวิเคราะห์ได้ว่าเรื่องนั้นเกี่ยวข้องกับอะไร สามารถจัดลำดับความสำคัญและเชื่อมโยงเรื่องราวได้ว่าอะไรเป็นส่วนหลัก อะไรเป็นส่วนรอง และอะไรเป็นส่วนย่อย และสิ่งต่างๆ มีความสัมพันธ์กันอย่างไร

3. การสังเกตและตั้งคำถาม การสังเกตเป็นเครื่องมือสำคัญของนักคิดและเป็นสิ่งที่ช่วยให้มนุษย์สามารถมีชีวิตอยู่ได้ เมื่อสังเกตแล้วนำปรากฏการณ์มาขบคิดและตั้งคำถาม เกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้น พยายามทำความเข้าใจและหาเหตุผลมาอธิบายแสดงความเชื่อมโยงของข้อมูลข่าวสารโดยใช้ความรู้และประสบการณ์แสดงเหตุผลในประเด็นที่วิเคราะห์

4. ความสามารถในการหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล การจะแยกย่อยและเชื่อมโยงสิ่งต่างเข้าด้วยกันล้วนต้องวิเคราะห์เหตุและปัจจัยโดยการหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล เพื่อนำไปสู่คำตอบว่าอะไรเป็นสาเหตุให้เกิดสิ่งนี้และมีความเชื่อมโยงกันได้อย่างไร และเมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้นจะส่งผลกระทบต่ออย่างไรบ้าง

สภาพแวดล้อมทางสังคมและการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ซึ่งมีผลสืบเนื่องจากการเติบโตทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม และโลกของข้อมูลข่าวสารเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็ว การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างสะดวก ประหยัด รวดเร็ว เข้าถึงทุกที่ทุกเวลาผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต แต่การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ย่อมมีอิทธิพลต่อการคิดและการใช้ชีวิตของผู้คนโดยทั่วไป เมื่อข้อมูลข่าวสารมีมหาศาล การคิดวิเคราะห์และตัดสินใจนำข้อมูลมาใช้ให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพนั้นต้องยึดหลักการคิดวิเคราะห์ เพื่อจำแนกแยกย่อยสิ่งต่างๆ ให้

เห็นว่าอะไรสำคัญ จำเป็น และเร่งด่วน พร้อมทั้งกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้วยการตัดสินใจอย่างแม่นยำ ระบบการศึกษาของไทยและทั่วโลกก็กำลังเผชิญภาวะนี้เช่นเดียวกัน จึงมีการกำหนดทักษะการคิดวิเคราะห์ไว้ในหลักสูตรและการเรียนการสอน รวมทั้งการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในแต่ละระดับ ไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา ชาติ และนานาชาติ ผลการประเมินก็สะท้อนให้เห็นแล้วว่าผู้เรียนบางส่วนยังไม่สามารถบรรลุทักษะการคิดและทักษะการเรียนรู้บางประการตามเป้าหมายที่หลักสูตรการศึกษากำหนดไว้ได้

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนถึงการคิดวิเคราะห์ และการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตั้งแต่กระบวนการคิดจนถึงผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ ผู้เขียนจึงขอแนะนำการคิดวิเคราะห์ที่ควรจะเป็น และควรจะมีเกิดขึ้นทั้งในระดับความคิดจนถึงพฤติกรรม การคิดวิเคราะห์เป็นการรับรู้ข้อมูลที่แตกต่างและหลากหลาย แล้วนำข้อมูลตีความให้กระจ่างชัดยิ่งขึ้น โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ จินนนำไปสู่การหาจำแนกและความสัมพันธ์ของสิ่งที่เกิดขึ้น แล้วสรุปออกมาเป็นหลักการ (Bloom, 1956) ทั้งนี้ การคิดวิเคราะห์ต้องได้รับการฝึกฝน ฝึกการตั้งคำถามเชิงวิเคราะห์ด้วยเทคนิค 5W 1H ได้แก่ ใคร (Who) ทำอะไร (What) ที่ไหน (Where) เมื่อไร (When) ทำไม (Why) และอย่างไร (How) (วีระ สุดสังข์, 2550) ดังนั้น หลักการคิดวิเคราะห์จะต้องอาศัยหัวใจนักปราชญ์ (สุ จี ปุ ลิ) ช่วยในการสร้างเสริมพฤติกรรมของการเป็นนักคิดวิเคราะห์ที่ดีด้วย ซึ่ง ดิลก ดิลกานนท์ (2543: 64-65) ได้สรุปการคิดวิเคราะห์เป็นพฤติกรรมไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

1. ค้นหาสาเหตุปัญหา ขั้นนี้ต้องรวบรวมปัญหา ศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล พร้อมทั้งระบุสาเหตุของปัญหาจากการคิด การถาม การอ่าน หรือพิจารณาจากข้อมูลตามสภาพนั้น ๆ

2. กำหนดทางเลือก เมื่อค้นหาสาเหตุของปัญหานั้นได้แล้ว จะต้องกำหนดทางเลือกที่จะแก้

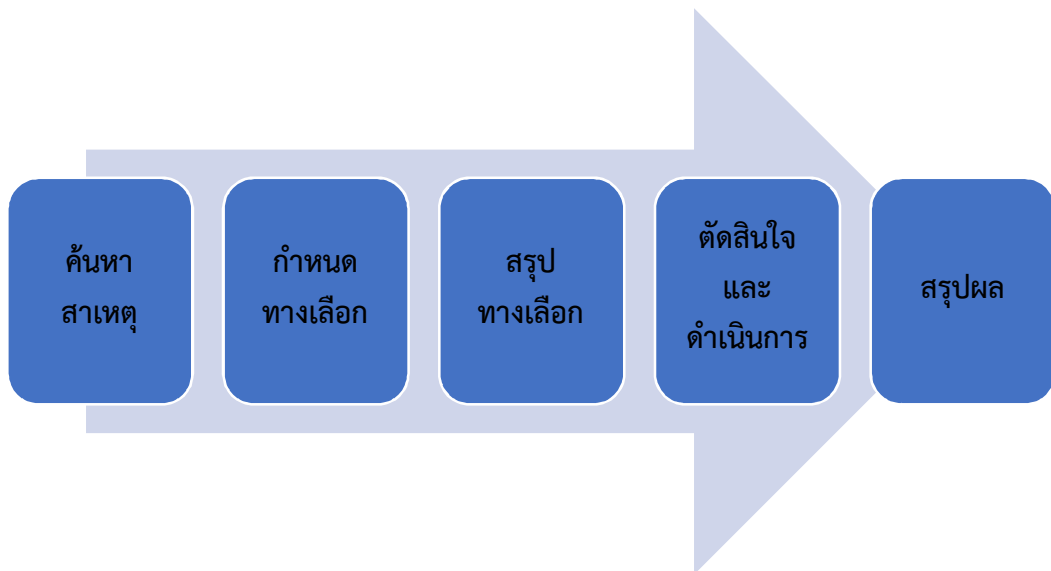
ปัญหา โดยพิจารณาถึงความเป็นไปได้ ความเหมาะสม รวมทั้ง ข้อจำกัดต่าง ๆ ทางเลือกที่จะแก้ปัญหา นั้นไม่จำเป็นต้องมีทางเลือกทางเดียว อาจมีหลายทางเลือกก็ได้

3. สรุปทางเลือกที่คาดว่าจะสามารถเป็นไปได้อย่างเหมาะสมที่สุด เป็นทางเลือกที่จะแก้ปัญหา นั้น โดยมีเกณฑ์การตัดสินใจที่สำคัญ ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นทั้งแง่บวกและแง่ลบที่จะเกิดขึ้นจากทางเลือกนั้น ซึ่งจะมีผลทั้งส่วนตัว สังคม และส่วนรวม

4. ตัดสินใจดำเนินการ เมื่อพิจารณาทางเลือกอย่างรอบคอบในขั้นที่ 3 แล้วตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด เลือกที่จะแก้ปัญหาในสถานการณ์

นั้น ๆ เสนอความคิดและมีการอภิปรายร่วมกันในกลุ่ม ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นซึ่งบางครั้งจะมีความขัดแย้งขึ้นผู้ที่จะประสานความเข้าใจในกลุ่มช่วงแรก ๆ

5. สรุปผลการแก้ปัญหา การตัดสินใจ และดำเนินการต่าง ๆ แล้วย่อมมีผลของการกระทำตามมา ดังนั้น การสรุปผลการแก้ปัญหาก็จะช่วยให้เกิดการเชื่อมโยงความคิดเข้ากับประสบการณ์ใหม่และวนรอบของการคิดวิเคราะห์สู่ขั้นตอนที่ 1 ใหม่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าสรุปผลเพื่อการตัดสินใจว่าจะยุติหรือดำเนินการอย่างไรต่อสถานการณ์นี้ หรือเพื่อพัฒนาสถานการณ์ให้ดีขึ้นกว่าเดิม (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 การคิดและพฤติกรรมวิเคราะห์

ความสามารถในการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลที่มหาศาล รวมทั้งสถานการณ์โดยความไม่แน่นอนที่เริ่มซับซ้อนและมีความสำคัญในโลกสมัยใหม่ (Holmes et al., 2015) การคิดวิเคราะห์จึงมิใช่แค่การสอนตามหลักสูตรในสถานศึกษา หากแต่ช่วยในการดำรงชีวิตและการตัดสินใจ ทำงานอย่างมีหลักการและเหตุผล มีความสามารถในการตัดสินใจได้ดี สามารถกำหนดเป้าหมาย รวบรวม

ข้อมูลที่ชัดเจน ค้นหาความรู้ ทฤษฎี หลักการ ตั้งข้อสันนิษฐาน ตีความหมาย ตลอดจนการหาข้อสรุปได้ดี ตีความในการใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง มีสติในการดำรงชีวิต มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย มีความเมตตา และมีบุคลิกภาพในทางสร้างประโยชน์ต่อสังคม และพัฒนาให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (วนิช สุวาร์ตน์, 2547: 135) เข้าใจความเป็นมาเป็นไปของเหตุการณ์ต่าง ๆ รู้ว่าเรื่อง

นั้นมือค้ประกอบอะไรบ้าง ตัดสินใจแก้ปัญห การประเมินและการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ได้อย่าง ถูกต้อง ไม่ด่วนสรุปตามอารมณ์ ความรู้สึกหรืออคติ แต่สืบค้นตามหลักเหตุผลและข้อมูลที่เป็นจริง ขณะเดียวกันจะช่วยให้เราไม่หลงเชื่อข้ออ้างที่เกิดจากตัวอย่างเพียงอย่างเดียว พัฒนาความเป็นคนช่างสังเกต การหาความแตกต่างของสิ่งที่ปรากฏ พิจารณาความสมเหตุสมผลของสิ่งที่เกิดขึ้นก่อนที่จะตัดสินสรุปสิ่งใดลงไป ช่วยประเมินการความน่าจะเป็น โดยสามารถใช้ข้อมูลพื้นฐานที่มีมาวิเคราะห์ร่วมกันกับปัจจัยอื่น ๆ ของสถานการณ์ในเวลานั้น

การพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้วยคำถาม

การคิดวิเคราะห์ช่วยให้บุคคลเกิดความ สามารถในการทำความเข้าใจกับประเด็นปัญหา ด้วยการตั้งคำถามหลาย ๆ คำถาม เพื่อให้เข้าใจ ปัญหาเพื่อที่จะรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ ปัญหาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น การสังเกต การอ่าน การประชุม การสัมภาษณ์ การวิจัย จากนั้น พิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล การประเมิน ความพอเพียงของข้อมูล จัดข้อมูลเข้าเป็นระบบ เพื่อสร้างความคิดรวบยอด หรือ สร้างหลักการ ขึ้นให้ได้ด้วยการระบุลักษณะของข้อมูล แยกแยะ ข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น จัดลำดับความสำคัญของ ข้อมูล ตั้งสมมติฐาน เพื่อกำหนดขอบเขตและการ หาข้อสรุป ท้ายที่สุดเป็นการสรุปและการลงความ เห็น หรือการเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลกับ ผลอย่างแท้จริง ประเมินความสมเหตุสมผลของ การสรุป และพิจารณาผลสืบเนื่องที่จะเกิดขึ้นต่อไป การพัฒนาการคิดวิเคราะห์มุ่งพัฒนาบุคคล ให้เกิดการแยกแยะและหาความสัมพันธ์ สาตรึ สำราญ (2548) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาการ คิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ดังนี้

1. ฝึกให้ผู้เรียนคิดตั้งคำถาม โดยยึดหลัก สากลของคำถาม คือ ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร เพราะเหตุใด อย่างไร โดยการนำสถานการณ์มา ให้ผู้เรียนฝึกค้นคว้าจากเอกสารที่ใกล้ตัวหรือสิ่ง

แวดล้อม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนตั้งคำถามเองอย่าง อิสระ ทั้งนี้ผู้สอนต้องฝึกวิธีการตั้งคำถามแบบ วิเคราะห์ในเบื้องต้น ฝึกให้ทำบ่อย ๆ จนผู้เรียน เกิดเป็นทักษะการตั้งคำถามเอง

2. ฝึกให้ผู้เรียนหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล โดยอาศัยคำถามเจาะลึกเข้าไป โดยใช้คำถามที่ชี้ บ่งถึงเหตุและผลกระทบที่จะเกิด ฝึกจากการตอบ คำถามง่าย ๆ ที่ใกล้ตัวผู้เรียนจะช่วยให้ นำตัวเอง เชื่อมโยงกับเหตุการณ์เหล่านั้นได้ดี ที่สำคัญผู้สอน จะต้องกระตุ้นด้วยคำถามย่อยเพื่อให้ผู้เรียนได้คิด บ่อย ๆ จนเป็นนิสัย เป็นคนช่างคิด ช่างถาม ช่าง สงสัยก่อน แล้วพฤติกรรมศึกษาวิเคราะห์ก็เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน

การสอนผ่านการคิดและลงลึกถึงระดับ พฤติกรรมทำให้ผู้เรียนเกิดการปรับเปลี่ยนตนเอง จากการเรียนรู้แบบดั้งเดิม (traditional learning) โดยมีผู้สอนทำหน้าที่ป้อนความรู้ สอนให้เชื่อตาม ตำรา สอนให้ท่องจำ ไปสู่การเรียนรู้เชิงรุก (active learning) โดยการฟัง พูด คิด ถาม ให้มากขึ้นด้วยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นของตนเองตามโอกาสอันสมควร พยายามฝึก ให้ตั้งคำถามเพื่อเชื่อมโยงความรู้กับเหตุผล ซึ่งจะ ส่งเสริมให้ผู้เรียนวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ รอบตัวได้ขึ้น รวมทั้งการเปลี่ยนบรรยากาศในชั้นเรียนให้มีความ เป็นมิตร เอื้อให้ผู้ได้รู้จักคิดและตั้งคำถาม การปรับ เปลี่ยนสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ให้มีการนำ เทคโนโลยีมาใช้ร่วมกับเนื้อหาผนวกวิธีสอน

การคิดวิเคราะห์เป็นทักษะที่สามารถเรียน รู้ได้จากการปฏิบัติ ผู้เรียนสามารถได้รับส่งเสริม ทักษะผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างจริงจัง โดยใช้เนื้อหาผนวกวิธีสอนที่ฝึกให้ผู้เรียนตั้งคำถาม (Aizikovitsh-Udi and Cheng, 2015) ประสาท เนื่องเฉลิม และ ฤทธิไกร ไชยงาม (2561) ได้เสนอ การตั้งคำถามตามการจำแนกจุดมุ่งหมายทางการ ศึกษาของ Anderson and Krathwohl (2001) ได้แก่ การจำ การเข้าใจ การประยุกต์ การวิเคราะห์ การประเมินผล และการสร้างสรรค์ ดังนี้

การจำ เป็นการระลึกข้อมูลและความคิดเห็นได้ ผู้สอนควรนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถระลึกคำตอบได้จากประสบการณ์เดิม ทั้งนี้อาจให้ตอบคำถามด้วยการเขียนหรือการพูดได้ตอบ เช่น

นักเรียนจำแนก.....
.....ได้อย่างไร?

ใครทำการศึกษารื่อง.....?
ที่ไหน? เมื่อไหร่? ทำอย่างไร? ผลเป็นอย่างไร?

การเข้าใจ เป็นแนวคิดหลักที่ผู้เรียนได้รับมาจากการฟัง การอ่าน มีการวิเคราะห์และสรุปแนวคิดนั้น ๆ เป็นของตนเอง ผู้สอนควรถามคำถามที่ผู้เรียนสามารถตอบได้โดยเริ่มจากข้อความง่าย ๆ เพื่อให้ผู้เรียนจำแนกแนวคิดหลัก เช่น

จงเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างระหว่าง.....กับ.....

จะเกิดอะไรขึ้นถ้า.....
.....

การประยุกต์ เป็นการนำแนวคิดที่เป็นนามธรรมไปสู่ความรู้ปธรรมมากขึ้น ผู้สอนควรให้โอกาสผู้เรียนได้ใช้แนวคิด ทฤษฎี หรือการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง การตั้งคำถามระดับนี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รู้จักการอธิบายปัญหาและวิธีการแก้ปัญหา เช่น

เราจะพัฒนา.....ไปเป็น.....
.....ได้อย่างไร?

นักเรียนแก้ปัญหานี้ได้อย่างไร? อธิบายและยกตัวอย่างประกอบ.....

การวิเคราะห์ เป็นการจำแนกแยกแยะมโนทัศน์หรือแนวคิดของผู้เรียน และสามารถแสดงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ได้ ผู้สอนควรให้เวลาแก่ผู้เรียนในการระดมความคิด การพูดคุย

แลกเปลี่ยนร่วมกัน อย่างมีหลักการ มีแนวคิดหรือทฤษฎีรองรับ เช่น

ทำไมนักเรียนจึงคิดว่า.....
.....เป็นเช่นนั้น?

นักเรียนสามารถจำแนก.....
ได้อย่างไร? .....อะไรบ้าง?

การประเมินผล เป็นการตัดสินคุณค่าจากความคิดเห็น โดยใช้เกณฑ์และมาตรฐานมาสนับสนุน ผู้สอนควรให้ผู้เรียนมีโอกาสสร้างกติกากการตัดสินใจร่วมกัน โดยมีเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ทั้งนี้ผู้เรียนต้องอภิปราย วิเคราะห์ นำเสนอ และสรุปร่วมกันบนพื้นฐานของเกณฑ์และมาตรฐานที่กำหนดขึ้น เช่น

นักเรียนใช้เกณฑ์อะไรในการประเมิน.....?

เราจะรู้ได้อย่างไรว่า.....
.....?

การสร้างสรรค์ เป็นการนำความรู้ต่าง ๆ ทั้งหลายทั้งปวงมาสร้างเป็นสิ่งใหม่ ผู้สอนควรให้โอกาสผู้เรียนพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาาร่วมกัน ผู้เรียนได้นำเสนอแนวคิดของตนเองตามสถานการณ์ที่เหมาะสม เช่น

จะเกิดอะไรขึ้น ถ้า.....
.....

ลองทำนายสิว่า ถ้า.....
.....?

การตั้งคำถามเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์จึงเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมคุณลักษณะของผู้เรียนให้รู้จักคิด เข้าใจ และเรียนรู้ที่จะมองรอบด้านด้วยการหาแยกแยะสาเหตุ และหาความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างเหตุผลกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น คำถามที่ดีมีคุณค่ามากกว่าคำตอบ เพราะคำถามก่อให้เกิดคำตอบที่หลากหลายแนวทาง และการถาม

คำถามก็เป็นกระบวนการทางสมองที่ได้รับการกลั่นกรองทางความคิดของบุคคล สะท้อนมุมมองของการทำความเข้าใจโลกและเหตุการณ์ได้อย่างดี การเรียนการสอนที่ดีจึงควรพัฒนาทักษะการตั้งคำถามควบคู่ไปพร้อมกับวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 อื่นๆ ตามไปด้วย ตลอดจนจนการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์สังคมแห่งการเรียนรู้ต่อไป

สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการคิดวิเคราะห์

การคิดวิเคราะห์ควรได้รับการสนับสนุนจากทุกฝ่ายไม่ใช่เพียงเฉพาะในสถานศึกษาเท่านั้น หากแต่ต้องได้รับการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่กระตุ้นการคิดของผู้เรียนอย่างหลากหลาย และต้องมีส่วนร่วมจากหลายภาคส่วนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ (Gotoh, 2017 ; Huang et al., 2017) การพัฒนาการคิดวิเคราะห์อย่างมีประสิทธิภาพต้องเกิดจากสภาพการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การร่วมมือกันระหว่างเพื่อนช่วยในการเรียนรู้และต่อเติมศักยภาพการคิดวิเคราะห์ได้ดีขึ้น อาจกล่าวได้ว่า สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เอื้อให้เกิดการคิดวิเคราะห์มองได้ทั้งในมิติการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เทคโนโลยีและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

การจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ขอแค่มีโทรศัพท์มือถือและสัญญาณอินเทอร์เน็ตแบบไร้สาย ผู้เรียนก็สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ตามความสนใจของผู้เรียน การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ผู้เรียนมักจะนำภาพ เสียง ข้อมูล มาพัฒนาเป็นสารสนเทศที่เชื่อมโยงและสื่อสารติดต่อกับผู้คนบนโลกออนไลน์ (ประสาท

เนื่องเฉลิม, 2561) การเรียนรู้ในยุคสื่อสังคมออนไลน์ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมทางเรียนรู้ในปัจจุบันจึงเน้นไปที่การสร้างแรงบันดาลใจ และความมุ่งมั่นการใฝ่หาความรู้ที่จะพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง คิดและตั้งคำถามกับข้อมูลที่มาหาศาลว่าจะมีการจัดเรียงและเลือกสรรมาใช้ประโยชน์อย่างไรให้เหมาะสม

การคิดวิเคราะห์เป็นอีกหนึ่งทักษะการคิดที่การศึกษาต้องปลูกฝังและสร้างเสริมให้ผู้เรียนมีความไวต่อข้อมูลข่าวสาร รู้จักคิดเชื่อมโยงและหาเหตุผลมาอธิบายความสัมพันธ์ของข้อมูล จะทำให้ได้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ การคาดการณ์ และการดำเนินการที่มีข้อผิดพลาดน้อยลง หลักสูตรการเรียนการสอน การประเมินการเรียนรู้ จึงควรมีการนำการคิดวิเคราะห์เข้ามาเป็นหลักคิดและแปลงสู่การปฏิบัติด้วยการจัดการเรียนการสอนของครูให้ดูเป็นมืออาชีพ ชุมชน สังคม และครอบครัวก็มีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดบรรยากาศที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้พยายามวิเคราะห์ และเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระภายใต้หลักทางวิชาการ และคำนึงถึงความเป็นไปได้ให้มากที่สุด

การจัดการเรียนรู้จึงมีไม่มุ่งแค่เนื้อหาสาระ การพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมายของหลักสูตรก็อยู่ที่ภาคส่วนทั้งครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา ในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ มีการเชื่อมโยงสิ่งเร้ากับการตอบสนองของการคิดโดยฝึกคิดฝึกตั้งคำถาม กำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ การคิดตีความ การคิดจำแบบแยกแยะ และการคิดเชื่อมโยงสัมพันธ์ ซึ่งการพัฒนาทักษะเหล่านี้จะนำไปสู่การพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงในระดับอื่น ๆ ต่อไปด้วย

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). *ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ชาติรี ส้าราญ. (2548). สอนให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์อย่างไร. *สานปฏิรูป*, 8(83): 40-41.
- ดิลก ดิลกานนท์. (2534). *การฝึกทักษะการคิดเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์*. ปรินญาณินพนธ์การศึกษา คุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ประสาธน์ เนื่องเฉลิม และ ฤทธิไกร ไชยงาม. (2559). การตั้งคำถามตามการจำแนกจุดมุ่งหมายทางการศึกษา. *วารสารบริหารและนิเทศการศึกษา*, 9(1): 7-12.
- ประสาธน์ เนื่องเฉลิม. (2561). *หลักการศึกษาเบื้องต้น*. ขอนแก่น: คลังน่านาวิทยา.
- วนิช สุวรัตน์. (2547). *ความคิดและความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วีระ สุดสังข์. (2550). *การคิดวิเคราะห์ คัดอย่างมีวิจารณ์ญาณและคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2550). *กลยุทธ์การสอนคิดวิเคราะห์*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- Aizikovitch-Udi, E., & Cheng, D. (2015). Developing Critical Thinking Skills from Dispositions to Abilities: Mathematics Education from Early Childhood to High School. *Creative Education*, 6(4): 455.
- Anderson, L.W. and Krathwohl, D.R. (eds.) (2001). *A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives*. New York: Addison Wesley Longman.
- Bloom, B.S. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives, the Classification of Educational Goals—Handbook I: Cognitive Domain*. New York: David MacKay Company.
- Good, C.V. (1973). *Dictionary of Education*. 3rd ed. New York: McGraw-Hill.
- Gotoh, Y. (2017). *Development of Critical Thinking with Metacognitive Regulation and Toulmin Model. Proceeding of the 14th International Conference on Cognition and Exploratory Learning in Digital Age (CELDA 2017)*. 281-285.
- Holmes, N.G., Wieman, C.E. and Bonn, D.A. (2015). Teaching Critical Thinking. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 112(36): 11199-11204.
- Huang, M.Y., Tu, H. Y., Wang, W.Y., Chen, J.F., Yu, Y.T. and Chou, C.C. (2017). Effects of Cooperative Learning and Concept Mapping Intervention on Critical Thinking and Basketball Skills in Elementary School. *Thinking Skills and Creativity*, 23: 207-216.
- Marzano, R.J. (2001). *Designing A New Taxonomy of Educational Objectives*. California: Corwin Press.

การพัฒนาวิถีภูมิปัญญาครูไทยเพื่อเสริมสร้างการรับรู้จิตวิญญาณความเป็นครู ของนักศึกษา

Developing Thai teachers' wisdom to enhance awareness The spirit of being a teacher of students

ปริญา ปรีพุด¹

Pariya Pariput¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดวิถีภูมิปัญญาครูไทยที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างการรับรู้จิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษา 2) เพื่อเปรียบเทียบผลการรับรู้จิตวิญญาณความเป็นครูทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการจัดกิจกรรม การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างการรับรู้จิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 1012202 ความเป็นครู หมู่เรียนที่ 6 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำนวน 44 คน ซึ่งมาได้รับการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบประเมินการรับรู้จิตวิญญาณความเป็นครู และแบบบันทึกการสะท้อนผลการเรียนรู้ของนักศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวคิดวิถีภูมิปัญญาครูไทยที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างการรับรู้จิตวิญญาณความเป็นครูใช้แนวคิดของครูเครือข่ายมูลนิธิรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาจักรี จังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วย หลักการจัดประสบการณ์ทั้ง 5 คือ ครองใจให้ศรัทธา มอบวิชาให้เต็มที่ ทำดีให้เป็นตัวอย่าง คลำทางผู้เรียน ปรับเปลี่ยนตามยุคสมัย แนวคิด “ครูผู้ให้ของนักเรียนอย่างรอบด้าน เพื่อเข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล” แนวคิด “ครูผู้มุ่งสร้างสติปัญญาและพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ” และ แนวคิด “ครูผู้นำเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการเรียนรู้” 2) ผลการเปรียบเทียบการรับรู้จิตวิญญาณความเป็นครูพบว่า มีความก้าวหน้าเพิ่มขึ้น ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวิถีภูมิปัญญาครูไทย โดยมีคะแนนคิดเป็นร้อยละ 68.98 ร้อยละ 76.82 และร้อยละ 83.18 ตามลำดับ ซึ่งผลจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาครูมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 ที่มีความรักศรัทธาและพัฒนาวิชาชีพครูสืบไป

คำสำคัญ: วิถีภูมิปัญญาครูไทย จิตวิญญาณความเป็นครู กิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาครู

¹ อาจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Abstract

The purpose of this research were to: 1) study the concept of Thai teacher wisdom used in learning activities 2) to compare the effects of spiritual awareness as teachers before, during and after activities Learning to enhance the awareness of spirituality as a teacher of students. Samples were include Undergraduate students enrolled in the course 1012202, group 6 of teacher education subject in the first semester of academic year 2018, Ubon Ratchathani Rajabhat University, 44 students who were simple random sampling. The tools used in the research were lesson plan, assessment form for awareness of spirituality as a teacher and reflection by journal. Analyze data by using statistics and content analysis.

The results of the research were as follows: 1) The concept of the Thai teachers' wisdom used in learning activities to enhance spiritual awareness by using the concept of 4 network teachers, Prince Maha Chakri Award Foundation Ubon Ratchathani Province. The concepts were including: (1) The 5 principles of experience management; which are believe, Complete the course, good examples, Individual study, and change, (2) The concept of teachers who provide students and aspects to understand individual differences, (3) The concept of teachers who aim to create intelligence and develop thinking skills systematically, (4) The concept of technology leader teachers for learning development. 2) The comparison of spiritual perception as teachers found that There are more advancements before, during and after the activities organized according to the concept of Thai wisdom. With a score of 68.98 percent, 76.82 percent and 83.18 percent, respectively. The results of this research will be a guideline for the development of professional teachers in the 21st century with love, faith and professional development.

Keywords: Wisdom of Thai teachers, Spirituality as a teacher, Teacher learning activities

ที่มาและความสำคัญ

โครงการวิจัยมีปัญญาครูไทย(อีสาน): การถ่ายทอดและสืบสานองค์ความรู้และนวัตกรรมสู่การฝึกหัดครู เป็นโครงการขยายผลจากครูต้นแบบเพื่อการสร้างครูรุ่นใหม่ ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี โดยการสนับสนุนของ สสส. ซึ่งมูลนิธิรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาจักรี เป็นองค์กรหลักในการวางแผนการดำเนินงานพิจารณา “รางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาจักรี” ให้แก่ครูในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวม 11 ประเทศ ที่เป็นครูผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงชีวิตลูกศิษย์และมีคุณูปการต่อการศึกษาและเข้ารับพระราชทาน

รางวัลในทุกสองปี โดยมีการพระราชทานรางวัลครั้งแรก เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ.2558 ในปี พ.ศ. 2560 มูลนิธิรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาจักรีได้มีการคัดเลือกครูรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาจักรี เป็นครั้งที่ 2 ซึ่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินพระราชทานรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาจักรี เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ.2560 (มูลนิธิรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาจักรี, 2560: 10)

ในปี พ.ศ.2560 โดย สสส.มีแผนการสนับสนุนโครงการให้แก่ “ครูรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาจักรี” ได้ขยายผลในรูปแบบของโครงการตามความสมัครใจตามแนวคิด “การสนับสนุนครู

เครือข่ายมูลนิธิรางวัลครูเจ้าฟ้ามหาจักรีให้สามารถสร้างคุณภาพการต่อวงศึกษาไทย” ด้วยการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของคนไทย เพื่อให้ให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีสุขภาวะโดยใช้พื้นที่การทำงานเป็นฐานสำคัญ ทำให้เกิดการ บูรณาการทำงานร่วมกันจากทุกภาคส่วนในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเป็นสุขและมีสุขภาวะทางกาย ทางจิต ทางปัญญาและทางสังคม จนเกิดเป็นความตระหนักในตัวบุคคลนำไปสู่พฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาวะได้ (มูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี, 2560: 10-11)

ปัจจุบัน พ.ศ. 2560 จังหวัดอุบลราชธานี มีครูเครือข่ายปี 2558 จำนวน 5 ท่านและปี 2560 จำนวน 6 ท่าน รวม 11 ท่าน หลายท่านได้เกษียณอายุราชการแล้วแต่ครูเครือข่ายดังกล่าวยังเป็นครูผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงชีวิตลูกศิษย์และมีคุณภาพต่อการศึกษาไทยในพื้นที่ของตนอย่างต่อเนื่อง นับเป็นผู้ทรงภูมิและได้รับการยกย่องว่าเป็นครูดีศรีจังหวัด เป็นแหล่งครูภูมิปัญญาอันเป็นต้นทุนในการพัฒนาการฝึกหัดครูไทยเป็นนิติภูมิปัญญาครูไทยอย่างแท้จริง จึงเห็นควรศึกษาองค์ความรู้และนวัตกรรมของครูรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรีที่เป็นความรู้ที่ฝังในตัวคน (Tacit Knowledge) อันนับเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญ มีคุณค่าที่ควรศึกษาเพื่อให้เป็นความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) อันจะเป็นประโยชน์ต่อวงการผลิตนักศึกษาไทย อีกทั้ง คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มีเป้าหมายในการผลิตบัณฑิตให้รักท้องถิ่น ไม่ละทิ้งวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ซึ่งเป็นเป็นส่วนหนึ่งของพันธกิจมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีที่ต้องผลิตบัณฑิตที่ตอบสนองความต้องการของสังคมท้องถิ่น โดยการบูรณาการการวิจัย การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงแนวคิดตามโครงการพระราชดำริผสมผสานเข้ากับการเรียนการสอน ผลิตครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูท้องถิ่นอีสาน มีความรับผิดชอบ มีคุณธรรมจริยธรรม ในฐานะที่เป็นสถาบันผลิตครูต้องมีการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาครูให้มีคุณลักษณะ

และสมรรถนะอันพึงประสงค์พร้อมที่จะออกไปเป็นทั้งครูดีและครูเก่ง เพื่อเป็นการให้นักศึกษาได้เห็นต้นแบบของครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างแท้จริง จากเครือข่ายครูรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี ซึ่งเป็นผู้ทรงภูมิและได้รับการยกย่องจากท้องถิ่นว่าเป็นครูดีศรีจังหวัด เป็นแหล่งครูภูมิปัญญาอันเป็นต้นทุนในการพัฒนาการฝึกหัดครูไทย จึงได้จัดโครงการนี้ขึ้นเพื่อเป็นการสร้างครูรุ่นใหม่ให้เข้าถึงจิตวิญญาณที่แท้จริงของความเป็นครู และเติบโตเป็นครูที่ดีของสังคมไทยในอนาคต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำองค์ความรู้และนวัตกรรมจากครูเครือข่ายมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรีมาสนับสนุนกระบวนการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู และเพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้และนวัตกรรมของครูเครือข่ายมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ (ครูอุบลฯ) ให้เป็นความรู้ที่ชัดแจ้ง กลุ่มเป้าหมายและจำนวนผู้ได้รับประโยชน์ จำแนกเป็น กลุ่มเป้าหมายหลัก ได้แก่ (1) คณะอาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี (2) นักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี และกลุ่มเป้าหมายรอง ได้แก่ (1) นักการศึกษา นักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา (2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตนักศึกษาครู (3) หน่วยงาน บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศครู มีพื้นที่ดำเนินงาน ประกอบด้วย ครูเครือข่ายมูลนิธิรางวัลเจ้าฟ้ามหาจักรี ปี 2558 และปี 2560 ในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 5 ท่าน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี โรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มีระยะเวลาโครงการตั้งแต่ 1 มกราคม 2561 ถึง 30 ตุลาคม 2561 ผู้วิจัยในฐานะผู้ร่วมโครงการและเป็นอาจารย์ผู้สอนรายวิชาความเป็นครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จึงได้นำองค์ความรู้และนวัตกรรมจากครูเครือข่ายมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ มาสนับสนุนกระบวนการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู โดยศึกษาสภาพและบริบทจากครูเครือข่ายมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ เพื่อวางแผนการจัดการเรียนสอนร่วมกัน จาก

นั้นนักศึกษา อาจารย์ และครูเครือข่ายมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ 4 ท่าน ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน แล้วร่วมวางแผนและออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชา โดยร่วมเป็นวิทยากร ร่วมให้ข้อคิด และเป็นที่ปรึกษาให้กับนักศึกษาระหว่างกิจกรรมที่จัดขึ้นในชั้นเรียน และปฏิบัติกิจกรรมในรายวิชาโดยมีอาจารย์ประจำวิชา และครูเครือข่ายมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ ช่วยให้คำปรึกษาและแนะนำ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสรุปรายงานเป็นองค์ความรู้ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาแนวคิดวิถีภูมิปัญญาครูไทยที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างการรับรู้จิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการรับรู้จิตวิญญาณความเป็นครูทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างการรับรู้จิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ 2 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาแนวคิดวิถีภูมิปัญญาครูไทยที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างการรับรู้จิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษา

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูเครือข่ายมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ มหาจักรี จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 4 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่พัฒนาขึ้นตามขอบข่ายของโครงการพัฒนาวิถีภูมิปัญญาครูไทย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปประเด็น และนำเสนอโดยการพรรณนา

วิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การเปรียบเทียบผลการรับรู้จิตวิญญาณความเป็นครูทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการจัดกิจกรรม การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างการรับรู้จิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เรียนรายวิชา 1012202 ความเป็นครู ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 13 หมู่เรียนรวม 468 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เรียนรายวิชา 1012202 ความเป็นครู ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 1 หมู่เรียน ได้แก่ หมู่เรียนที่ 6 จำนวน 44 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้แนวคิดของครูเครือข่ายมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ มหาจักรี จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 4 คน โดยสอดแทรกการประยุกต์ใช้แนวคิดในกระบวนการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 14 สัปดาห์ๆ ละ 4 ชั่วโมง รวมเวลา 56 ชั่วโมง ดังนี้

แผนที่ 1 ปฐมนิเทศ แนะนำรายวิชา มอบหมายและชี้แจงกิจกรรม ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้แก่ กิจกรรมบุญนำพา (ให้เขียนแนะนำข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง) แล้วนำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

แผนที่ 2 ความสำคัญของวิชาซึ่งพครูได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้แก่ เขียนสะท้อนผลการเข้าร่วมกิจกรรมวันไหว้ครูของมหาวิทยาลัย เล่าเรื่อง/ความเป็นมา/เหตุผลที่เรียนรายวิชาความเป็นครู

แผนที่ 3 คุณลักษณะของครูที่ดี ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้แก่ กิจกรรมเรื่องเล่าเร้าพลัง จากการเข้าร่วมกิจกรรมไหว้ครู และ เขียนเรียงความถึงคุณครูที่เราอยากกลับไปไหว้ครู

แผนที่ 4 คุณลักษณะของครูที่ดี ตามเกณฑ์มาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพ ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้แก่ กิจกรรมจิตปัญญาศึกษา: ดอกไม้หลากสี ศึกษาคลิปวิดีโอครู 7-eleven อภิปรายและนำเสนอรายกลุ่ม แล้วมอบหมายงาน “ครูนอกโรงเรียน: ครูที่ไม่ใช่ตำแหน่งครู”

แผนที่ 5 บทบาทหน้าที่ของครูได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้แก่ ศึกษาสถานศึกษา การอบรมเชิงปฏิบัติการตามโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น รุ่นปี 2559-2560 ณ โรงแรมกิจตรงวิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี โดยสัมภาษณ์ครูคืนถิ่น ในประเด็นสภาพการทำงานและแนวทางการพัฒนาตนเอง

แผนที่ 6 ความรับผิดชอบและสภาพงานของครูได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้แก่ นำเสนองานครูนอกโรงเรียน นำเสนองานครูคืนถิ่น กิจกรรมแลกเปลี่ยนด้านลม โดยเรียนรู้จากครูเครือข่าย (ครูสมพงษ์ ตรวรรณ) สะท้อนผลกับทีมสังเกตการณ์ แล้วมอบงาน: 3 เล่าเรื่องพลัง และทดสอบการรับรู้จิตวิญญาณความเป็นครู (ครั้งที่ 1)

แผนที่ 7 การปลูกฝังความศรัทธาและจิตวิญญาณความเป็นครูและการสร้างทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้แก่ กิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพครู นำเสนอ: 3 เล่าเรื่องพลัง มอบงาน: พระบรมราโชบายด้านการศึกษาของรัชกาลที่ 10 พร้อมสืบค้นประวัติและผลงานครูเครือข่าย เป็นรายบุคคล

แผนที่ 8 การเสริมสร้างศักยภาพและสมรรถภาพความเป็นครู ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้แก่ กิจกรรม: คัดลายมือ อภิปรายบุคลิกภาพครูมีอิทธิพลต่อศิษย์หรือไม่ อย่างไร นำเสนองานครูเจ้าฟ้า และแบ่งกลุ่มเล่าเรื่องแลกเปลี่ยน และสรุปกรณีศึกษา คุณลักษณะครูดีจากครูเครือข่าย กิจกรรมนำเสนอแบบ Gallery walk สะท้อนผลการเรียนรู้จากครูเครือข่าย แล้วทดสอบการรับรู้จิตวิญญาณความเป็นครู (ครั้งที่ 2)

แผนที่ 9 การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และการเป็นผู้นำทางวิชาการ ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้แก่ กิจกรรม: วาดภาพตามคำบอก(อังกฤษ) ศึกษาประวัติและผลงาน นวัตกรรม เส้นทางการพัฒนาวิชาชีพ และแนวทางการประยุกต์ใช้หลักคิดของครูเครือข่ายในชีวิตประจำวันของนักศึกษา แล้วจัดทำหนังสือเล่มเล็ก นำเสนอ สะท้อนผล

แผนที่ 10 การสร้างความก้าวหน้าและพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้แก่ กิจกรรม: ครูแห่งแผ่นดิน ร่วมเรียนรู้ “23 หลักทรงงาน ของรัชกาลที่ 9” แล้วนำเสนอ แนวทางการประยุกต์ใช้ต่อตนเอง และวิชาชีพ สะท้อนผล

แผนที่ 11 การจัดการความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพครู ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้แก่ กิจกรรมจิตปัญญา: ครูดีที่ฉันรัก ศึกษาครูดีในดวงใจ Idol จากเครือข่ายครูเจ้าฟ้า แลกเปลี่ยนปณิธาณด้านจริยธรรมในวิชาชีพ และสรุปผลการเรียนรู้

แผนที่ 12 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและการประกอบวิชาชีพครู ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้แก่ กิจกรรมครูผู้เฝ้าว: ศึกษาดูงานห้องสมุด ในประเด็นต่อไปนี้เป็นศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและการประกอบวิชาชีพครู แผนการศึกษาชาติ 20 ปี ร่วมอภิปรายเกี่ยวกับจริยธรรมครูใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 พรบ.สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ศึกษาเอกสาร “วินัยและความผิดในวิชาชีพครู” ศึกษาหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและการประกอบวิชาชีพครู แล้วสรุปผลการเรียนรู้

แผนที่ 13 การปลูกฝังความศรัทธาและจิตวิญญาณความเป็นครู การจัดการความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพครู และการแสวงหา เลือกใช้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์สำหรับครู ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้แก่ กิจกรรม “เมื่อฉันลองเป็นครู”: ค่ายวิชาการ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี โดยเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ทดลอง

เป็นครูสอนนักเรียนจริง ๆ ผ่านค่ายวิชาการในช่วงปิดภาคเรียนของเด็กโรงเรียนสาธิต ตามความถนัดหรือความสนใจ

แผนที่ 14 สรุปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้แก่ เขียนบทความวิชาการ ทำผังมโนทัศน์สรุปภาพรวม สะท้อนภาพรวมของชั้นเรียน ประเมินผู้สอน / รายวิชา และทดสอบการรับรู้จิตวิญญาณความเป็นครู (ครั้งที่ 3)

2. แบบทดสอบการรับรู้จิตวิญญาณความเป็นครู เป็นแบบอัตนัย จำนวน 4 ข้อ ๆ ละ 5 คะแนน รวม 20 คะแนน ได้แก่ ข้อ (1) จิตวิญญาณความเป็นครูคืออะไร ข้อ (2) จิตวิญญาณความเป็นครูเราสังเกตได้จากอะไร ข้อ (3) วิธีการเสริมสร้าง/ บ่มเพาะและบำรุงรักษาให้จิตวิญญาณความเป็นครูนั้น เกิดขึ้นและเจริญขึ้น มี อะไรบ้าง ข้อ (4) เหตุปัจจัยที่ทำให้จิตวิญญาณความเป็นครูยังดำรงอยู่และเจริญก้าวหน้ามีอะไรบ้าง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำแบบทดสอบมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริค (scoring rubric)

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. จากการศึกษาแนวคิดวิถีภูมิปัญญาครูไทยที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า แนวคิดวิถีภูมิปัญญาครูไทยที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างการรับรู้จิตวิญญาณความเป็นครูใช้แนวคิดของครูเครือข่ายมูลนิธิรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาวชิกรี จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 4 คน โดยสอดคล้องการประยุกต์ใช้แนวคิดในกระบวนการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

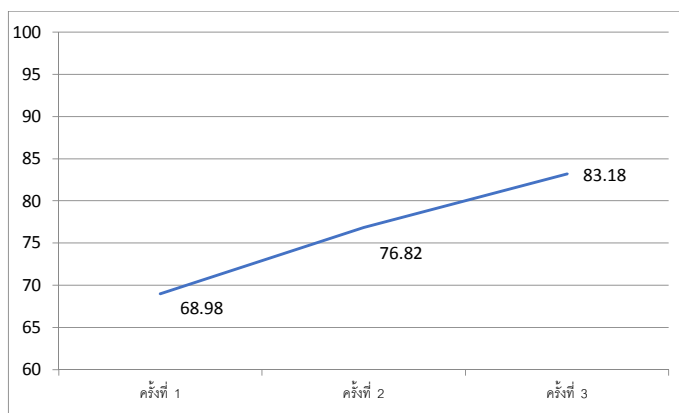
คนที่หนึ่ง ครูบูรณะ สมชัย ได้แก่ หลักการจัดประสบการณ์ทั้ง 5 คือ ครองใจให้ศรัทธา มอบวิชาให้เต็มที ทำดีให้เป็นตัวอย่าง คล้าทางผู้เรียน ปรับเปลี่ยนตามยุคสมัย

คนที่สอง ครูเคียงเพ็ญ พรหมพล ได้แก่ แนวคิด “ครูผู้ให้ของนักเรียนอย่างรอบด้าน เพื่อเข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล”

คนที่สาม ครูสุภวันท์ อารุณ ได้แก่ แนวคิด “ครูผู้มุ่งสร้างสติปัญญาและพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ”

คนที่สี่ ครูบุณิกา นวะแก้วการุณ (สมปอง ตรวรรณ) ได้แก่ แนวคิด “ครูผู้นำเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการเรียนรู้”

2. ผลการเปรียบเทียบการรับรู้จิตวิญญาณความเป็นครู ปรากฏดังนี้

จากแผนภาพการรับรู้จิตวิญญาณความเป็นครู พบว่า มีคะแนนความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวิถีภูมิปัญญา ครูไทย โดยมีคะแนนคิดเป็นร้อยละ 68.98 ร้อยละ 76.82 และร้อยละ 83.18 ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาแนวคิดวิถีภูมิปัญญาครูไทยที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ผู้วิจัยได้นำแนวคิดวิถีภูมิปัญญาครูไทยมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างการรับรู้จิตวิญญาณความเป็นครูแก่นักศึกษา แสดงให้เห็นว่า การใช้แนวคิดวิถีภูมิปัญญาครูไทยมาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการเชิญบุคคลหรือจัดกิจกรรมให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์ตรงกับครูผู้ทรงคุณค่านั้น ส่งผลให้เกิดความตระหนักเกิดการพัฒนาตนเอง และเห็นถึงการดำรงคงอยู่ของความเป็นครู ซึ่งสอดคล้องกับ ธรรมนันทิกาแจ้งสว่าง (2554) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง ประสบการณ์ของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู: การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพรรณนาและบรรยายประสบการณ์ของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณที่ได้รับรางวัลในโครงการครูผู้มีอุดมการณ์ จำนวน 15 คน พบว่า โครงสร้างอันเป็นแก่นสารสาระของประสบการณ์การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ประกอบด้วย 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงที่ 1 การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู คือ มีความตระหนักรู้ในความเป็นครู มีเป้าหมายการทำงานเพื่อเด็ก และปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรักและเมตตา ช่วงที่ 2 พัฒนาสู่การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู คือ การมีตัวแบบจิตวิญญาณ แรงจูงใจในการเข้าสู่อาชีพครู มีประสบการณ์ในการเผชิญและเห็นชีวิตที่ยากลำบาก ความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์ และคุณลักษณะพื้นฐานทางจิตวิทยา ช่วงที่ 3 การคงอยู่ของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู คือ ความสุข ความภาคภูมิใจ ความ

ผูกพันระหว่างครูกับศิษย์ และศรัทธาต่อบุคคลผู้ทรงคุณค่าของแผ่นดิน จึงเห็นได้ว่าการสร้างภาคีเครือข่ายสามารถเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาได้ สอดคล้องกับ สจิวรรณ ทรรพวุธ (2560: 1-10) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อส่งเสริมความเป็นครูวิชาชีพของนักศึกษา คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เพื่อศึกษาจิตวิญญาณความเป็นครู พบว่า แนวทางการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูนั้น ควรปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นครูเป็นอันดับแรก เน้นการสร้างความรู้ผ่านการปฏิบัติที่สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 และความเป็นครูวิชาชีพที่มีพลวัตเท่าทันการเปลี่ยนแปลง และเสนอแนะให้พัฒนาพลังภาคีเครือข่ายในการจัดการเรียนรู้

2. ผลการเปรียบเทียบการรับรู้จิตวิญญาณความเป็นครู พบว่า มีคะแนนความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวิถีภูมิปัญญาครูไทย โดยมีคะแนนคิดเป็นร้อยละ 68.98 ร้อยละ 76.82 และร้อยละ 83.18 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า การใช้กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษามาสอดแทรกในกิจกรรมการเรียนรู้ตามวิถีภูมิปัญญาครูไทยนั้นสามารถส่งเสริมการรับรู้จิตวิญญาณความเป็นครูได้ ดังเช่นที่สิริรัตน์ นาคิน (2559) ได้กล่าวว่า แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเป็นการเปิดใจ และการไว้วางใจในตัวลูกศิษย์ จึงควรหลีกเลี่ยงการใช้อำนาจ หากแต่เปลี่ยนไปใช้ชีวิตร่วมกับผู้เรียนในห้องเรียนด้วยบทบาทใหม่ มีปฏิสัมพันธ์และเชื่อมโยงตัวเองไปถึงลูกศิษย์ด้วยคุณธรรมแห่งความรักและเมตตา เห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ คำนึงถึงการพัฒนาลูกศิษย์ทั้งฐานกาย ฐานใจ และในขณะเดียวกันก็จะค่อย ๆ พัฒนาฐานคิดของพวกเขาเองด้วย ผ่านการทำกิจกรรมต่างๆ ตามรูปแบบที่หลากหลาย โดยให้หลักจิตตปัญญาศึกษากับชั้นเรียน จึงนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและส่งเสริมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู สอดคล้องกับ วันทนีย์ นามสวัสดิ์ สิริวรรณ ศรีพหล และกัญญา

สินทร์ตันศิริกุล (2558: 7-20) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการใช้จิตตปัญญาศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครู สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะของความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ที่เรียนด้วยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา พบว่า คุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาหลังจากที่เรียนด้วยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาโดยรวม อยู่ในระดับมาก

กระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในทุกด้าน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกส่วน และทุกอาชีพในสังคม วิชาชีพครูก็เช่นกัน เมื่อครูบางส่วนยังขาดจิตสำนึกจิตวิญญาณความเป็นครู (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552: 16) จึงต้องปรับเปลี่ยนในลักษณะของการพัฒนาตนเอง เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบได้อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด ที่ต้องเกิดจาก “ใจ” หรือ “จิตสำนึก” ของตัวครูเอง ถ้ามีใจรัก ใจพร้อม ย่อมประสบความสำเร็จ ครูที่มีใจ มีสำนึกในความเป็นครูของตนจัดว่าเป็นครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู และการมีจิตวิญญาณความเป็นครู ทำให้มีความมุ่งมั่น ทุ่มเท เสียสละในการปฏิบัติหน้าที่ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ระมัดระวังการประพฤติปฏิบัติให้อยู่ในหลักศีลธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ (วัลนิภา ฉลากบาง, 2559: 126) จึงเห็นได้ว่า แม้ว่าโลกจะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติ เป็นผลทำให้วิชาชีพครูต้องปรับเปลี่ยนไป

บรรณานุกรม

- ธรรมนันท์กา แจ้งสว่าง. (2554). *ประสบการณ์ของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู: การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา*. ปริญญาโท วิชาศึกษาศาสตร์ (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหจักรี. (2560). *การเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อสุขภาวะ โดยเครือข่ายครูมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหจักรี*. กรุงเทพฯ: จาตุรโพรดักส์.
- วันเพ็ญ นามสวัสดิ์ สิริวรรณ ศรีพหล และกัญญา สินทร์ตันศิริกุล. (2558). ผลการใช้จิตตปัญญาศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครู สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 12(57): 7-20.

เมื่อสังคมคาดหวังให้ครูปฏิบัติหน้าที่อย่างมืออาชีพ ดังนั้น ครูจึงต้องมีความรอบรู้ มีความสามารถและศักยภาพในด้านนวัตกรรมการสอน รักในอาชีพ และมีจิตวิญญาณความเป็นครูด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะด้านการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้ 1) การศึกษาวิจัยมีปัญญาครูไทย อาจใช้ครูเครือข่ายรางวัลเจ้าฟ้าท่านอื่นๆ เพิ่มอีก เพื่อขยายวงการเรียนรู้ 2) นำรูปแบบการจัดกิจกรรมนี้ไปใช้กับนักศึกษาหมู่บ้านหรือชั้นปีอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบระดับการรับรู้จิตวิญญาณความเป็นครู
2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้ 1) ควรพัฒนาวิจัยมีปัญญาครูไทยเพื่อเสริมสร้างการรับรู้จิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาตาม 4 แนวทาง ประกอบด้วย (1) การใช้แนวคิด/นวัตกรรมของครูเครือข่ายมาบูรณาการกับกิจกรรมการเรียนรู้ตามปกติ (2) นำองค์ความรู้และนวัตกรรมมาสนับสนุนกระบวนการเรียนการสอน (3) สังเคราะห์องค์ความรู้ของครูเครือข่ายให้เป็นความรู้ที่ชัดเจน และ (4) เชิญครูเครือข่ายมาร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน/ถ่ายทอดประสบการณ์หรือศึกษานอกสถานที่ ณ ศูนย์การเรียนรู้ครูเครือข่าย 2) ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลของการใช้วิจัยมีปัญญาครูไทยเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านอื่นๆ ต่อไป

- วัลนิภา ฉลากบาง. (2559). จิตวิญญาณความเป็นครู: คุณลักษณะสำคัญของครูมืออาชีพ. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 6(2): 123-128.
- สจีวรรณ ทรรพวสุ. (2560). กลยุทธ์การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อส่งเสริมความเป็นครูวิชาชีพของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. *วารสารราชพฤกษ์*, 15(1): 1-10.
- สิริรัตน์ นาคิน. (2559). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ (ปร.ด. หลักสูตรและการสอน). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *สรุปการดำเนินงาน 9 ปีของการปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ. 2542-2551)*. กรุงเทพฯ: องค์การค้ำของคุรุสภา.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ รายวิชาประวัติศาสตร์ไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด

A Study of Learning Achievement and Critical Thinking in Thai History of Mathayom Suksa 4 Using Historical Methodology with Mind Map Technique

กณาวิน ณาอัคร โชคเจริญ¹, ธัชชัย จิตรนันท์²

Khanawin Na Akkhara Chokcharoen¹, Thatchai Chittranun²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อหาค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้ 3) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 รายวิชาประวัติศาสตร์ไทย 4 ที่เรียนโดยใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด โดยกำหนดให้จำนวนนักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป 4) เพื่อศึกษาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด โดยกำหนดให้จำนวนนักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 ขึ้นไป กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายประถม) อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวนนักเรียน 35 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด เรื่องรัฐโบราณและรัฐไทยในดินแดนไทย จำนวน 5 แผน ใช้เวลาในการสอนแผนละ 2 ชั่วโมง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชนิดเลือกตอบ จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.40 ถึง 0.68 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 แบบทดสอบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.28 ถึง 0.91 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87 สถิติที่ใช้คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาค่าดัชนีประสิทธิผล

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การมีวิจารณญาณ รายวิชาประวัติศาสตร์

¹ นิสิตระดับปริญญาการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ B.Ed. (Social Studies), Faculty of Education, Mahasarakham University

² Assistant Professor, Department of Educational Administration, Faculty of Education, Mahasarakham University

Abstract

The objective of the research were 1) to development the lesson plans using Historical Methodology with Mind map Technique in the Thai ancient and the states in Thailand unit, on the efficiency of 80/80. 2) To observe the effectiveness index of the lesson plans Historical Methodology with Mind Technique. 3) to study Mathayom Suksa 4 student's learning achievement in Thai History by using Historical Methodology with Mind Map Technique in which 70% of the students were expected to pass the prescribed learning achievement criterion of 80% or better and 4) to study the student's critical thinking in witch 70% of them were expected to pass the prescribed criterion of 80% or better. The sample used in this research consisted of 35 Mathayom Suksa 4/4 Students of Mahasarakham University Demonstration School (Secondary), Kantharawichai, Maha Sarakham, in the First semester of the academic year 2017. The obtaining was the cluster random sampling technique. Three type of instruments used in the research were: 5 lesson plans, taught for 10 hours; a 30 items 4 choice achievement test with discriminating power ranging 0.40-0.68, and a reliability of 0.89; a 30 items 4 choice critical thinking test with discriminating power ranging 0.28-0.91, and a reliability of 0.87, The statistics used for analyzing the collected data were percentage, mean, and standard deviation.

Keywords: Achievement, Critical thinking, History course

บทนำ

มนุษย์เป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศ บริบทในอดีตและบริบทในปัจจุบันมนุษย์มีความสำคัญแตกต่างกันไป กล่าวคือ ในอดีตที่ยังเป็นสังคมแบบพึ่งพากันและกัน มนุษย์ต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเป็นชุมชน เป็นสังคมเพื่อสร้างประโยชน์ร่วมกัน แต่ในปัจจุบันหรือที่เรียกว่ายุคโลกาภิวัตน์นี้ มนุษย์มีความเป็นปัจเจกบุคคล ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้ข้อมูลข่าวสารสามารถเข้าถึงได้ง่ายและเกิดการส่งต่อเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว มนุษย์สามารถใช้ข้อมูลข่าวสารดังกล่าวในการพัฒนาตนเองให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ และสร้างประโยชน์ต่อท้องถิ่นชุมชน ต่อประเทศ หรือต่อโลกได้ ดังนั้นนโยบายหรือทิศทางของประเทศจึงจำเป็นต้องพัฒนาทรัพยากรบุคคลภายในประเทศให้มีคุณภาพในทุกๆ มิติอย่างสมดุล ทั้งจิตใจ ร่างกาย ความรู้ และทักษะความสามารถ

เพื่อให้เพียบพร้อมทั้งด้านคุณธรรมและความรู้ ที่จะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล รอบคอบ และระมัดระวัง ทำให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง นำไปสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ และการประกอบอาชีพ ตลอดจนการศึกษาต่อและให้สถานศึกษาจัดทำสาระหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถงานร่วมกับผู้อื่นและสามารถ

อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 2)

ในส่วนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนมี “ความรู้ ความเข้าใจ” การดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศไทย และสังคมโลก (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551)

“ความรู้ ความเข้าใจ” ในกลุ่มสาระสังคมศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมนั้นมีความสำคัญยิ่งกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะในรายวิชาประวัติศาสตร์ที่ศึกษาพัฒนาการของมนุษยชาติ จากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีตเพื่อมีแนวคิดในการสร้างปัจจุบันหรืออนาคตที่ดีอย่างยั่งยืน ดังนั้นประวัติศาสตร์จึงเป็นศาสตร์แห่งการคิดวิเคราะห์เพื่อให้ได้ความรู้ความเข้าใจที่สามารถปรับใช้กับเหตุการณ์ สถานการณ์ในปัจจุบัน การพัฒนาความสามารถทางการคิดในการเรียนการสอนประวัติศาสตร์นั้น ควรเน้นการพัฒนากระบวนการทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) เพราะเป็นกระบวนการที่สำคัญและจำเป็นสำหรับผู้เรียนทุกระดับ เนื่องจากการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีเป้าหมายเพื่อให้ได้ความคิดที่ผ่านการพิจารณาถึงข้อมูล หลักฐาน และเหตุผลมาอย่างรอบคอบแล้ว ความคิดที่ได้จะสามารถนำไปใช้ได้อย่างกว้างขวางในทุกสถานการณ์ ดังนั้นเมื่อบุคคลคิดเรื่องใดเรื่องหนึ่งและได้ความคิดที่ผ่านการคิดอย่างมีวิจารณญาณแล้ว การคิดที่ได้มาสามารถนำไปใช้ได้ต่อไปในกระบวนการอื่นๆ เช่น นำไปใช้ในการตัดสินใจ นำไปใช้ในการแก้ปัญหา นำ

ไปปฏิบัติหรือนำไปศึกษาวิจัยต่อ เป็นต้น (ทีศนา เขมมณี และคนอื่น ๆ, 2544: 149-150) อีกทั้งควรพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้กับผู้เรียนตั้งแต่ก่อนที่จะเข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัย เพราะการคิดอย่างมีวิจารณญาณจำเป็นต้องมีการสะสมประสบการณ์ที่ละเล็กทีละน้อย มิใช่เกิดขึ้นในเวลาอันสั้น (คันสนีย์ ฉัตรคุปต์ และอุษา ชูชาติ, 2545: 86-87)

การเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในปัจจุบันผู้สอนยังเน้นใช้กระบวนการสอนโดยการบรรยาย ผู้เรียนเรียนรู้โดยวิธีการท่องจำเป็นสำคัญจดจำเรื่องราวต่าง ๆ ที่มีขอบเขตกว้างขวางอัดแน่นไปด้วยเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ เพราะฉะนั้นครูผู้สอนจึงต้องรีบสอนให้ทันเวลา นักเรียนจึงไม่มีโอกาสซักถามหรือทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในเรื่องที่สนใจ ซึ่งส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด นั้นย่อมแสดงว่าเวลาที่ผ่านมาการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์เกิดความล้มเหลว เพราะเมื่ออาจจะทำให้ผู้เรียนเข้าถึงวิธีการทางประวัติศาสตร์ได้อย่างแท้จริง ซึ่งไม่ก่อให้เกิดผลในทักษะทางการคิดเท่าที่ควร การศึกษาประวัติศาสตร์ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นทางเลือกหนึ่งในการช่วยพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการคิดของผู้เรียนในเนื้อหาสาระประวัติศาสตร์เพราะเป็นกระบวนการในการศึกษาค้นคว้าหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ คือ ขั้นตอนปัญหาและสมมุติฐาน ขั้นรวบรวมและคัดเลือกหลักฐาน ขั้นประเมินคุณค่าหลักฐาน ขั้นวิเคราะห์ตีความและการสังเคราะห์ ขั้นนำเสนอผลการวิเคราะห์ เป็นการสอนที่ทำให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล มีการตั้งปัญหาและตั้งสมมุติฐานและคิดหาคำตอบตามสมมุติฐานนั้น ทำให้นักเรียนเกิดคำถามและคำตอบขึ้นในใจโดยอัตโนมัติ นำไปสู่การสังเกตสิ่งแวดล้อมรอบตัวแล้วตั้งปัญหาตามตนเองและหาคำตอบด้วยตนเอง ซึ่งทั้งหมดเป็นทักษะที่จำเป็นในระบบการศึกษาแบบ 4.0 (Education 4.0) ทั้งยังผู้วิจัยเห็นว่าการใช้การสอนด้วยวิธีการทาง

ประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด (Mind Map) จะสามารถช่วยในการคิดวิเคราะห์ในระดับที่สูงขึ้น เพราะขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์และผังความคิด (Mind Map) เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการคิดอย่างเป็นระบบ คิดอย่างมีเหตุผล อย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองและสังคมให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและแผนการศึกษาแห่งชาติอันจะเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

จากความเป็นมาและเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาประสิทธิภาพและดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด รายวิชาประวัติศาสตร์ไทย เรื่อง รัฐโบราณและรัฐไทย เพื่อให้เป็นแนวทางสำหรับครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ในดินแดนไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิดตามเกณฑ์ 80/80 (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน)
2. เพื่อหาค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ เรื่องรัฐโบราณและรัฐไทยในดินแดนไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด
3. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 รายวิชาประวัติศาสตร์

ไทย 4 ที่เรียนโดยใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด โดยกำหนดให้จำนวนนักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป

4. เพื่อศึกษาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด โดยกำหนดให้จำนวนนักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 ขึ้นไป

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 6 ห้อง รวมนักเรียนทั้งสิ้น 175 คน (ไม่รวมกับห้องโครงการพิเศษ Gifted ห้องโครงการ Gifted ภาษา ห้องคิดผลการเรียนดี และห้องโครงการพิเศษ วมว. ซึ่งห้องดังกล่าวเป็นห้องเรียนที่คัดเลือกนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ต่างๆ ที่กำหนดในการเข้าเรียน)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 1 ห้องเรียน คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/4 จำนวน 35 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยการจับห้องเรียนของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม) จัดโดยคณะผลการเรียนของนักเรียน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น คือ กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด

2.2 ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนกรกฎาคม ใช้เวลา 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด เรื่องรัฐโบราณและรัฐไทยในดินแดนไทย วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 5 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 10 ชั่วโมง

4.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องรัฐโบราณและรัฐไทยในดินแดนไทย วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

4.3 แบบทดสอบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

5. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

5.1 ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตรและเอกสารตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วสร้างเครื่องมือตามที่กำหนดไว้

5.2 นำเครื่องมือเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องแล้วนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและนำเครื่องมือเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินคุณภาพ

5.3 นำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำกลับมาปรับปรุงตามข้อบกพร่องที่พบเพื่อนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

6.1 ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ด้วยแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ เพื่อดูความคืบหน้าของผลการเรียน

6.2 ดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนการเรียนรู้ไปที่ละแผนพร้อมเก็บคะแนนระหว่างเรียน ได้แก่ การประเมินพฤติกรรมผลการเรียน การประเมินผลงานนักเรียน และทดสอบย่อยจนครบทุกแผน

6.3 ทดสอบหลังเรียน (Posttest) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องรัฐโบราณและรัฐไทยในดินแดนไทย และแบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และบันทึกผลการสอบไว้ใช้เป็นคะแนนสอบหลังเรียนสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด วิชาประวัติศาสตร์ เรื่องรัฐโบราณและรัฐไทยในดินแดนไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 85.54/81.81 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

1.2 ดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ เรื่องรัฐโบราณและรัฐไทยในดินแดนไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด มีค่าเท่ากับ 0.72

1.3 การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พบว่า นักเรียนร้อยละ 74.28 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดคือ นักเรียนร้อยละ 70 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 81.81 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดคือ มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 80

1.4 การศึกษาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังจากการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นพบว่า นักเรียนจำนวนร้อยละ 94.28 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด คือ นักเรียนร้อยละ 70 มีคะแนนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวม 5 ด้าน ร้อยละ 88.85 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด คือ มีคะแนนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณร้อยละ 80 และนักเรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณแยกเป็นรายด้าน 5 ด้าน คือ ด้านการกำหนดหรือนิยามปัญหา ร้อยละ 92.38 ด้านการเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ร้อยละ 97.17 ด้านการตระหนักในข้อตกลงเบื้องต้นของข้อมูล ร้อยละ 75.71 ด้านการกำหนดและเลือกสมมุติฐาน ร้อยละ 93.80 ด้านการสรุปอย่างสมเหตุสมผล ร้อยละ 85.23

2. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ รายวิชาประวัติศาสตร์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิชาประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด ดังนี้

2.1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด วิชาประวัติศาสตร์ เรื่องรัฐโบราณและรัฐไทยในดินแดนไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 85.54/81.81 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมชาติ วิจิจินดา (2553: 83) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระประวัติศาสตร์และความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เท่ากับ 83.78/88.29 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 80/80

2.2 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิดเรื่อง รัฐโบราณและรัฐไทยในดินแดนไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.72 คิดเป็นร้อยละ 72 หมายความว่า นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนคิดเป็นร้อยละ 72 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมบูรณ์ คนขยัน (2555: 1)

เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถการคิดวิจารณ์ญาณ เรื่องประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัย ระหว่างการเรียนบนเว็บด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และวิธีการเรียนแบบปกติ ได้ค่าดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนบนเว็บที่ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เท่ากับ 0.8323 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนร้อยละ 83.23

2.3 ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พบว่านักเรียนร้อยละ 74.28 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดคือ นักเรียนร้อยละ 70 โดยมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 81.81 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดคือ มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 80 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุพงษ์ ชุมแวงวาปี (2554: 154) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังใช้หน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) โดยใช้ในการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนจำนวนร้อยละ 85 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดคือ นักเรียนจำนวนร้อยละ 80 โดยมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 86.5 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดคือ นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 80 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เสน่ห์ ฉวยกระโทก (2556: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ประวัติศาสตร์รัตนโกสินทร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนได้คะแนนเฉลี่ย 11.85 คิดเป็นร้อยละ 29.63 หลังเรียนได้คะแนนเฉลี่ย 31.90 คิดเป็นร้อยละ 79.75 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัครเดช แสนณรงค์ (2557: 97-98) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังจากการใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก พบว่า

นักเรียนจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 72.41 ของนักเรียนทั้งหมด ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด คือ นักเรียนร้อยละ 70 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉลี่ย 28.96 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 72.40 ของคะแนนเต็ม ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 70

2.4 ผลการศึกษาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังจากการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นพบว่า นักเรียนจำนวนร้อยละ 94.28 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด คือ นักเรียนร้อยละ 70 มีคะแนนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวม 5 ด้าน ร้อยละ 88.85 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด คือ มีคะแนนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณร้อยละ 80 และนักเรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณแยกเป็นรายด้าน 5 ด้าน คือ ด้านการกำหนดหรือนิยามปัญหา ร้อยละ 92.38 ด้านการเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ร้อยละ 97.17 ด้านการตระหนักในข้อตกลงเบื้องต้นของข้อมูล ร้อยละ 75.71 ด้านการกำหนดและเลือกสมมุติฐาน ร้อยละ 93.80 ด้านการสรุปอย่างสมเหตุสมผล ร้อยละ 85.23 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอนุพงษ์ ชุมแวงวาปี (2554: 154) ได้ทำการศึกษาคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังการใช้หน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) โดยใช้การสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนจำนวน 34 คน มีคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณคิดเป็นร้อยละ 85 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด คือ นักเรียนร้อยละ 70 และมีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยเฉลี่ย 18.13 คิดเป็นร้อยละ 75.52 ของคะแนนเต็ม ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดคือ มีคะแนนจากการทดสอบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ร้อยละ 70 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัครเดช แสนณรงค์ (2557: 97-98) ได้ศึกษาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังจากรับการ

จัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกที่พบว่า นักเรียนจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 89.65 ของนักเรียนทั้งหมด มีคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด คือร้อยละ 70 และมีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยเฉลี่ย 29.37 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 73.42 ของคะแนนเต็ม ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดคือ ร้อยละ 70

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ดังนั้นครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สามารถนำไปใช้พัฒนาความรู้และประสบการณ์ให้แก่นักเรียนได้ เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเองเรียนอย่างมีความสุข ไม่เบื่อหน่าย สามารถจดจำเนื้อหาได้แม่นยำ โดยการคิดอย่างเป็นระบบ ทั้งยังเพิ่มทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้นักเรียนนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิดไม่ควรจัดในเนื้อหาที่มีจำนวนแผนมากเกินไป เพราะอาจทำให้นักเรียนเบื่อต่อกิจกรรมที่ซ้ำซากและยาวนาน เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ เป็นวิธีสอนที่นักเรียนยังไม่มีประสบการณ์ในเนื้อหาและการเรียนมาก่อน ครูผู้สอนต้องอธิบายเนื้อหาแทรกระหว่างขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนเข้าใจจึงจะสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งต้องคอยดูแล ช่วยเหลือเอาใจใส่ ในกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างใกล้ชิด

1.3 เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ในการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณต้องอาศัยข้อมูลจากหลากหลายแหล่งที่มาเพื่อให้นักเรียนนำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างบรรลุวัตถุประสงค์ ผู้สอนควรมีความพร้อมด้านสื่อการเรียนรู้และเอกสารข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นหนังสือเรียน หนังสืออ่านนอกเวลา สื่อประสม บทเรียนสำเร็จรูป และเว็บไซต์ต่างๆ ผู้สอนไม่ควรปิดกั้นการใช้เทคโนโลยี โดยชี้แนะและวางกฎในการสืบค้นข้อมูลให้เหมาะสมกับบุคคลเพื่อที่จะถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์จากการศึกษาให้เพื่อนฟังได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรม

การเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับฟังความคิด

2.2 ควรมีการศึกษาผลการเรียนการสอนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับฟังความคิดที่มีต่อตัวแปรอื่น ๆ เช่น พฤติกรรมประชาธิปไตย ความคิดสร้างสรรค์

2.3 ควรทำการศึกษาผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับฟังความคิดในด้านทักษะกระบวนการทำงานกลุ่มและทักษะกระบวนการคิดแบบต่างๆ

2.4 ควรทำการศึกษาพัฒนาการสอนประวัติศาสตร์ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับวิธีการอื่นๆ เช่น การใช้เว็บไซต์ การใช้โปรแกรมการไปทัศนศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *คำชี้แจงประกอบพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลาง พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ทศนา แคมมณี และคณะ. (2544). *วิทยาการด้านการคิด*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- คันสนีย์ นัตร์คุปต์ และอุษา ชูชาติ. (2545). *ฝึกสมองให้คิดอย่างมีวิจารณญาณ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม: วัฒนพานิช.
- สมชาย วิริจินดา. (2553). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระประวัติศาสตร์และความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบโครงการกับวิธีการทางประวัติศาสตร์*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สมบูรณ์ คนขยัน. (2555). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่องประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการเรียนบนเว็บด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และวิธีการเรียนแบบปกติ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- เสน่ห์ ฉวยกระโทก. (2556). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ประวัติศาสตร์รัตนโกสินทร์ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา.
- อนุพงษ์ ชุมแวงวาปี. (2554). ผลการใช้หน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) โดย ใช้การสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการ สอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อัครเดช แสนณรงค์. (2557). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ รายวิชา ส31102 ประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การสอนด้วยวิธีการทาง ประวัติศาสตร์ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขา วิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

รายงานการประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพนักเรียนตามแนวทางสถานศึกษาน้อมนำ “ศาสตร์พระราชา” สู้การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืน โรงเรียนบ้านห้วยไผ่ อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

Evaluation of the Student Quality Development Project Through “The King’s Philosophy” for Sustainable Development on the Prevention and the Solution of drug Problems at Ban HuaiHai School, Khon San District, Chaiyaphum Province

วรรษภรณ์ นิตยกุลเศรษฐ์¹

Wutsaphon Nittayakulset¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามโครงการ 2) ประเมินปัจจัยเบื้องต้นในการดำเนินงานตามโครงการ 3) ประเมินกระบวนการในการดำเนินงานตามโครงการ และ 4) ประเมินผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานตามโครงการ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครู จำนวน 5 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 24 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 24 คน และผู้นำชุมชนและหน่วยงานต่างๆ จำนวน 15 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของโครงการกับศาสตร์พระราชาและนโยบายที่เกี่ยวข้อง 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ 3) แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินการตามโครงการกับความร่วมมือของคณะทำงานและผู้เกี่ยวข้อง 4) แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ และ 5) แบบสอบถามความพึงพอใจของบุคลากรในชุมชนที่มีต่อโครงการ สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (IOC) ค่าอำนาจจำแนก (t-test) และค่าความเชื่อมั่น (α - Coefficient)

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามโครงการ พบว่าโครงการพัฒนาคุณภาพนักเรียนตามแนวทางสถานศึกษาน้อมนำ “ศาสตร์พระราชา” สู้การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืน โรงเรียนบ้านห้วยไผ่ อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูประจำชั้น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด

¹ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านห้วยไผ่ อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

¹ Special Expertise Director Ban Huai Hai School, Khon San District, Chaiyaphum Province

2. ปัจจัยเบื้องต้นของโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข โครงการส่งเสริมกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ โครงการเพื่อนที่ปรึกษา และโครงการค่ายเยาวชนห่างไกลยาเสพติด ในภาพรวมมีความเหมาะสมพอเพียงอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการประเมินกระบวนการดำเนินงานตามโครงการ ในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปฏิบัติมากที่สุด

4. ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ ด้านพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดของนักเรียน พบว่า ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ด้านการให้คำปรึกษา ด้านการใช้วิจารณญาณในการแก้ปัญหา อยู่ในระดับมาก ด้านการเลือกคบเพื่อน ด้านการรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ด้านทักษะการปฏิบัติ ด้านการยอมรับตนเอง ด้านการรู้จักให้ออกาสคนอื่น อยู่ในระดับมากที่สุด ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน บุคลากรในโรงเรียนและในชุมชนที่มีต่อโครงการ ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ, คุณภาพนักเรียน, ศาสตร์พระราชา, ยาเสพติด

Abstract

The purposes of this research were to evaluate 1) Context 2) Basic Factors 3) Process and 4) Achievement. The study sample was comprised of 5 school administrators and teachers, 7 School Board, 24 the students' parents, 24 Prathomsuksa4-6 students and 15 Community leaders and agencies which selectes by Purposive Sampling . The research instrument were 1) Questionnaires on the consistency between the objectives of the project through "The King's Philosophy" and related policies, 2) Questionnaire on Project Basic Factors, 3) Questionnaire on Project Process, 4) Project Evaluation Form and 5) Satisfaction questionnaire. The statistical analysis was employed in terms of percentage, mean, and standard deviation. And validation of an instrument by content validity (IOC), the power of discrimination (t-test) and reliability (α -Coefficient).

Evaluation result can be concluded as follows:

1. The evaluation in the aspects of context was found that School administrators, teachers and School Board realized that the objective of the student quality development project through "The King's Philosophy" for sustainable development on prevention and the solution of drug problems at Ban HuaiHai School, Khon San District, Chaiyaphum Province were consistent with the government policy, education ministry policy and general education department policy about the prevention and the solution of drug problems in the highest level.

2. The evaluation in the aspects of Basic Factors was found that most of the White School Project, Creative event Promotion Project, Friend Consulting Project and Youth Camp Project Drug Free in overall were suitable in the highest level.

3. The evaluation in the aspects of process was found that in overall, the operation was the highest level.

4. The evaluation in the aspects of achievement of the project on the prevention and the solution of drug problems was found that the aspect of living with other people, the aspect of Consulting, the aspect of problem-solving and judgment under certainty were at high level. The aspect of the making of friends, The aspect of the use of free time to benefit, The aspect of Refusal skills, The aspect of self-acceptance and The aspect of The opportunity to know one another were at highest level. The satisfaction of parents, Personnel and People in the community towards the project in overall were at high level.

Keywords: Project Evaluation, The Student Quality, The King's Philosophy, Drug

บทนำ

สถานการณ์ปัญหา ยาเสพติดในปัจจุบัน นับว่ามีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น กลยุทธ์การดำเนินงานของรัฐบาลในทุกยุคทุกสมัย ได้ตระหนักในการแก้ปัญหา ยาเสพติดอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากคณะรัฐมนตรีได้แถลงนโยบาย ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2557 กำหนดให้ปัญหา ยาเสพติดเป็นปัญหา เฉพาะหน้า ที่ต้องได้รับการป้องกันและแก้ไข โดยการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวด ถือเป็นนโยบายเร่งด่วนและเป็นวาระแห่งชาติ การสร้างองค์ความรู้เรื่องโทษภัยอันตรายของยาเสพติดให้กับเด็ก เยาวชน และประชาชน รวมทั้งการฟื้นฟูผู้ป่วยจากสารเสพติดให้กลับสู่สภาวะปกติ โดยทุกฝ่ายต้องทำงานแบบบูรณาการเป็นระบบ และด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ที่ได้พระราชทานองค์ความรู้ต่าง ๆ ผ่านศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 6 ศูนย์ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริกว่า 4,000 โครงการ พระบรมราโชวาท พระราชดำรัสและพระราชดำรินโอกาสต่าง ๆ รวมเป็น "ศาสตร์พระราชา" ให้กับประชาชนชาวไทยนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต พัฒนาประเทศ แก้ไขปัญหาประเทศในทุก ๆ ด้านรวมทั้งด้าน การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดแก่เด็กและเยาวชน จากความตอนหนึ่งในพระบรมราโชวาทพระราชทานแก่คณะกรรมการสภายุวพุทธกสมาคมแห่งชาติ ในโอกาสเข้าเฝ้า ณ

พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2516 ว่า "...การส่งเสริมที่จะไปเอาใจใส่เยาวชน ผู้ที่ได้กระทำผิดและโดยเฉพาะผู้ที่เป็นเหยื่อของยาเสพติด ก็เป็นทางหนึ่งที่จะช่วยให้บ้านเมืองมีความ ผาสุกได้ เพราะว่าเป็นเรื่องของการทำลายร่างกาย จิตใจของประชาชน โดยยาเสพติดซึ่งเป็นเรื่องของ ธรรมชาติเป็น เรื่องของความหลงอย่างหนึ่ง คือ คน ที่มกง่ายในชีวิตก็ใช้ยาเสพติด บางคนก็เคราะห์ร้าย เพราะจะถูกชักชวนไปเสพติดและอาจเป็น เรื่องของการ บ่อนทำลายจากบุคคลอื่น เพื่อประโยชน์ในด้านการค้า หวังในด้าน การสร้างอิทธิพลด้วยอาจเป็นถึง ขนาดเป็นแผนการในทางการเมืองก็ได้ จึงเป็นเรื่อง ที่ใหญ่และสำคัญทั้งในกรุงทั้งในต่างจังหวัด มีความ สำคัญที่จะให้ประชาชนซึ่งแต่ละคนก็เป็นประชาชน ผู้สนใจควรจะพยายามรักษาส่วนรวมของเราด้วย วิธีที่ประเสริฐที่สุด คือ วิธีของพุทธศาสนาซึ่งถ้าเรา มามองดูจริง ๆ ก็ไม่ใช่เป็นศาสนาที่เป็นเครื่องมือ ที่ดี เราต้องพูดอย่างตรงไปตรงมาว่าพุทธศาสนา ไม่ใช่สิ่งที่จะมาแสดงโอ้อวดกันว่าเรารู้ ไม่รู้ แต่ว่า เป็นเครื่องมือที่ดีเป็นสิ่งที่จะทำให้เรามีชีวิตได้ ก็ไม่ จำเป็นที่จะโอ้อวดอะไร..." (ศูนย์อำนวยการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด, 2560: 25)

แผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558-2562 ปัญหา ยาเสพติดเป็น ปัญหาความมั่นคงปลอดภัยของมนุษยชาติ (Human security) และยาเสพติดเป็น ตัวการสำคัญในการ บ่อนทำลายกำลังทรัพยากรบุคคลของชาติ ความรุนแรงของสถานการณ์ยาเสพติดจะเป็นตัวแปร

ที่สำคัญให้มีการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาล และแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ 4 ปี พ.ศ. 2559-2562 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของทุกรัฐบาลที่ผ่าน มาให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดใน ระดับที่สูงมาก โดยการกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ (National agenda) การแก้ไขปัญหายาเสพติด เป็นนโยบายสาธารณะ ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม พฤติกรรมของบุคคลเพื่อประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม (Protective regulatory policy) ในอนาคตปัญหายา เสพติด ยังคงมีแนวโน้มรุนแรงอยู่ และนับวันจะทวี ความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ประชาชนได้คาดหวังให้ทุก หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เร่งรัดในการควบคุม ป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อจะได้มีความรู้สึกรับประกัน ปลอดภัยในการดำรง ชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบ ปรามยาเสพติด, 2558: 1)

รัฐบาลได้มอบนโยบายให้กระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดใน สถานศึกษา ตามแผนงานที่ 3 การสร้างภูมิคุ้มกัน และป้องกันยาเสพติด กำหนดมาตรการป้องกัน นักเรียน นักศึกษา และเยาวชนก่อนวัยเสี่ยงและใน วัยเสี่ยงไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เรียนรู้ถึง โทษและพิษภัยของยาเสพติด รู้จักวิถีปฏิเสธ หลีก เลี่ยงยาเสพติด และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เพื่อหลีกเลี่ยงการมั่วสุมกับยาเสพติดและอบายมุข ตลอดจนดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษาที่ไป เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้คืนสู่สังคมได้อย่างปกติ ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด กระทรวงศึกษาธิการได้น้อมนำศาสตร์พระราชา สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน จึงได้กำหนดนโยบายให้ผู้ บริหารองค์กรหลักหน่วยงาน และสถานศึกษา ให้ เห็นความสำคัญและมีจิตสำนึกร่วมกัน ที่จะปกป้อง คุ้มครองดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่ให้ไปเกี่ยวข้องกับ ยาเสพติด โดยการนำนโยบายการป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติดไปสู่การปฏิบัติ จัดทำแผนปฏิบัติการ ครอบคลุมนักเรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย ส่งเสริมสนับสนุน การจัดกิจกรรมป้องกันและเฝ้าระวังยาเสพติดใน

สถานศึกษาให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ เสริมสร้างจิตสำนึกทักษะชีวิตภูมิคุ้มกันต่อต้านยา เสพติดและอบายมุข จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทุกคนให้ทั่วถึง โดยสร้างเครือข่ายแกนนำทุกระดับ ในสถานศึกษา และการมีส่วนร่วมของทุกหน่วย งานที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา พร้อมทั้ง การอำนวยการ กำกับ ติดตาม และประเมินผล การดำเนินงาน และจัดมาตรการเสริมแรงให้แก่ผู้รับ ผลิตชอบต้านยาเสพติดดีเด่น ด้วยการยกย่องชมเชย มอบโล่เกียรติบัตร เลื่อนขั้นเงินเดือนกรณีพิเศษ มาตรการลงโทษบุคลากรที่ไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ให้ออกจากราชการและเพิกถอนใบประกอบ วิชาชีพ (ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติด, 2560: 4-5)

โรงเรียนบ้านห้วยไทร เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชัยภูมิ เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จัดการศึกษา ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากข้อมูลสถานการณ์ยาเสพติดรอบสถาน ศึกษาจากผลการถูกจับกุมและถูกดำเนินคดีเกี่ยวกับยาเสพติดของคนในชุมชนเขตพื้นที่บริการของ โรงเรียนบ้านห้วยไทร ในห้วงระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557-2561 พบว่า วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2557 มีผู้ต้องหาเพศชาย 1 คน ถูกจับกุมและดำเนินคดี ขอดำเนินคดีให้โทษประเภท 1 (ยาบ้า) ไว้ใน ครอบครอง วันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ. 2558 มีผู้ต้องหา เพศหญิง 1 คน ถูกจับกุมและดำเนินคดีขอดำเนินคดี ให้โทษประเภท 1 (ยาบ้า) ไว้ในครอบครอง และเสพยาบ้า วันที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558 มีผู้ต้องหาเพศชาย 1 คน ถูกจับกุมและดำเนินคดี ขอดำเนินคดีให้โทษประเภท 1 (ยาบ้า) ไว้ ในครอบครองและเสพยาบ้า วันที่ 28 มกราคม พ.ศ. 2560 มีผู้ต้องหาเพศชาย 1 คน ถูกจับกุม และดำเนินคดีขอดำเนินคดีให้โทษประเภท 1 (ยาบ้า) โดยผิดกฎหมาย วันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2560 มีผู้ต้องหาเพศชาย 1 คน ถูกจับกุม และดำเนินคดีขอดำเนินคดีให้โทษประเภท 5

(กัญชา) ไว้ในครอบครองและเสพกัญชา และวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2560 มีผู้ต้องหาเพศชาย 1 คน ถูกจับกุมและดำเนินคดีข้อหาเมียยาเสพติดให้โทษ ประเภท 5 (กัญชา) ไว้ในครอบครอง (สถานีตำรวจภูธรคอนสาร, 2561) ประกอบกับการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบประเมินพฤติกรรม (SDQ) พบว่ามีนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงซึ่งเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่สังคมไม่ยอมรับ ซึ่งเป็นปัญหาที่ทางโรงเรียนต้องเร่งดำเนินการ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาก็อาจจะเกิดขึ้นแก่นักเรียน

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาได้ตระหนักและเห็นความสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันและเสริมสร้างทักษะชีวิตให้ห่างไกลจากยาเสพติดให้แก่นักเรียน จึงจัดให้มีการดำเนินงานโครงการพัฒนาคุณภาพนักเรียนตามแนวทางสถานศึกษาอันธพาล “ศาสตร์พระราชา” สู่การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืนขึ้น เพื่อส่งเสริมบุคลากรและนักเรียนให้ตระหนักถึงโทษภัยของยาเสพติด อดายมุข และเพื่อให้นักเรียนสามารถปฏิบัติตนให้ห่างไกลจากยาเสพติดอดายมุข สามารถปฏิบัติตัวอยู่ในสังคมได้อย่างถูกต้อง โดยขอเสนอ “ศาสตร์พระราชา” ว่าด้วยหลักการทรงงานสู่การปฏิบัติ ดังนี้ ข้อที่ 3 แก้ปัญหาจากจุดเล็ก ข้อที่ 5 ภูมิสังคม ภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์ ข้อที่ 8 ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด ข้อที่ 10 การมีส่วนร่วม และข้อที่ 11 ประโยชน์ส่วนรวม มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานโครงการให้ประสบความสำเร็จ พร้อมทั้งได้มีการกำหนดเป็นโครงการไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนตั้งแต่ปีการศึกษา 2558-2560 ซึ่งการดำเนินงานโครงการดังกล่าวได้สำเร็จลุล่วงแล้ว ผู้ศึกษาในฐานะหัวหน้าสถานศึกษา จึงทำการประเมินโครงการเพื่อนำผลการดำเนินงานไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานโครงการให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามโครงการ
2. เพื่อประเมินปัจจัยเบื้องต้นในการดำเนินงานตามโครงการ
3. เพื่อประเมินกระบวนการในการดำเนินงานตามโครงการ
4. เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานตามโครงการ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครู จำนวน 5 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน นักเรียน จำนวน 54 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 54 คน ผู้นำชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน 15 คน รวมทั้งสิ้น 135 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครู จำนวน 5 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 24 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 24 คน และผู้นำชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน 15 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 75 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของโครงการกับศาสตร์พระราชาและนโยบายที่เกี่ยวข้อง
2. แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ
3. แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินการตามโครงการกับความร่วมมือของคณะทำงานและผู้เกี่ยวข้อง

4. แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

5. แบบสอบถามความพึงพอใจของบุคลากร
ในชุมชนที่มีต่อโครงการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม
ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของโครงการกับ
ศาสตร์พระราชา นโยบายรัฐบาล นโยบายกระทรวง
ศึกษาธิการ นโยบายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 นโยบายโรงเรียน ความ
ต้องการและความจำเป็นของโรงเรียน หลักสูตรการ
จัดการเรียนรู้ นำไปให้ผู้บริหาร จำนวน 1 คน ครู
ประจำชั้น จำนวน 4 คน และคณะกรรมการสถาน
ศึกษา ชั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน ตอบแบบสอบถาม

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม
เพื่อประเมินความเหมาะสมของปัจจัยเบื้องต้น
ในการดำเนินงานของโครงการพัฒนาคุณภาพ
นักเรียนตามแนวทางสถานศึกษาน้อมนำ “ศาสตร์
พระราชา” สู่การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
อย่างยั่งยืน โรงเรียนบ้านห้วยไผ่ อำเภอคอนสาร
จังหวัดชัยภูมิ นำไปให้ผู้บริหาร จำนวน 1 คน ครู
ประจำชั้น จำนวน 4 คน และคณะกรรมการสถาน
ศึกษาชั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน ตอบแบบสอบถาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม
เพื่อประเมินกระบวนการดำเนินงานของโครงการ
สถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสริมสร้างชีวิต
โครงการส่งเสริมกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ โครงการ
เพื่อนที่ปรึกษา (YC) และโครงการค่ายเยาวชนห่าง
ไกลยาเสพติด นำไปให้ผู้บริหาร จำนวน 1 คน ครู
ประจำชั้น จำนวน 4 คน และคณะกรรมการสถาน
ศึกษาชั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน ตอบแบบสอบถาม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม
เพื่อประเมินความรู้และพฤติกรรมกำบัง
ตนเองจากยาเสพติดของนักเรียน ได้แก่ ด้านการ
อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ด้านการใช้วิจารณญาณใน
การแก้ปัญหา ด้านการให้คำปรึกษา ด้านการเลือก
คบเพื่อน ด้านการรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

ด้านทักษะการปฏิบัติ ด้านการยอมรับตนเอง ด้าน
การรู้จักให้โอกาสคนอื่น นำไปให้นักเรียนโรงเรียน
บ้านห้วยไผ่ ตำบลทุ่งพระ อำเภอคอนสาร จังหวัด
ชัยภูมิ โดยใช้กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบไปด้วยนักเรียน
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ปีการศึกษา 2560
จำนวน 24 คน ตอบแบบสอบถาม

5. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม
ความพึงพอใจของบุคลากรในชุมชนที่มีต่อโครงการ
พัฒนาคุณภาพนักเรียนตามแนวทางสถานศึกษา
น้อมนำ “ศาสตร์พระราชา” สู่การป้องกันและแก้ไข
ปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืน โรงเรียนบ้านห้วยไผ่
อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ นำไปให้บุคลากร
ในชุมชนที่อยู่ในเขตบริการของโรงเรียนบ้านห้วยไผ่
ได้แก่ ครูประจำชั้น จำนวน 4 คน ผู้ปกครองนักเรียน
จำนวน 24 คน คณะกรรมการสถานศึกษาชั้น
พื้นฐาน จำนวน 7 คน ผู้นำชุมชนและหัวหน้าหน่วย
งานในชุมชน จำนวน 15 คน ตอบแบบสอบถาม

6. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบบันทึก
รายการ บันทึกรวบรวมข้อมูลที่เป็นผลกระทบของ
โครงการที่มีต่อโรงเรียน ผู้บริหาร คณะครู และ
นักเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการรวบรวมเอกสาร
บันทึกต่าง ๆ ของโรงเรียน ลงในแบบบันทึกรายการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาได้ดำเนินการ
การตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพของผู้
ตอบ โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ นำเสนอในรูป
แบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 วิเคราะห์การประเมิน
โครงการ ได้แก่ ด้านบริบทหรือสภาวะแวดล้อม
ของโครงการ ด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ
ด้านกระบวนการดำเนินงานโครงการ และด้านผล
สัมฤทธิ์ของโครงการ โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยง
เบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบ
ความเรียง โดยใช้เกณฑ์พิจารณาที่กำหนดไว้

ผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ของโครงการย่อยทุกโครงการ กับศาสตร์พระราช และนโยบายของรัฐบาล นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 นโยบายของโรงเรียน หลักสูตรการจัดการเรียนรู้ ความต้องการและความจำเป็นของโรงเรียน มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ปัจจัยเบื้องต้นของโครงการสถานศึกษา สีขาว ปลอดภัยเสถียรและอบายมุข โครงการส่งเสริมกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ โครงการเพื่อนที่ปรึกษา และโครงการค่ายเยาวชนห่างไกลยาเสพติด ในภาพรวมมีความเหมาะสมพอเพียงอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการประเมินกระบวนการดำเนินงานตามโครงการ ในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปฏิบัติมากที่สุด

4. ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการด้านพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดของนักเรียน พบว่า ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ด้านการให้คำปรึกษา ด้านการใช้วิจารณญาณในการแก้ปัญหา อยู่ในระดับมาก ด้านการเลือกคบเพื่อน ด้านการรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ด้านทักษะการปฏิเสธ ด้านการยอมรับตนเอง ด้านการรู้จักให้ออกาสคนอื่น อยู่ในระดับมากที่สุด ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน บุคลากรในโรงเรียน และในชุมชนที่มีต่อโครงการ ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

โดยสรุป ผลการดำเนินงานในทุกกิจกรรมของโครงการย่อยทุกโครงการ บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายของโครงการ ทำให้สามารถพัฒนา นักเรียน คณะครู และโรงเรียน ให้มีคุณภาพและมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ เชื่อมั่น และศรัทธาของชุมชน โดยได้รับรางวัลและการยกย่องเชิดชูเกียรติ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จากหน่วยงานต่าง ๆ จำนวนหลายรายการ

อภิปรายผล

1. ผลประเมินบริบทของโครงการเกี่ยวกับความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของโครงการกับ “ศาสตร์พระราช” ว่าด้วยหลักการทรงงานข้อที่ 3 แก้ปัญหาจากจุดเล็ก ข้อที่ 5 ภูมิสังคม ภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์ ข้อที่ 8 ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด หลักการทรงงานข้อที่ 10 การมีส่วนร่วม และหลักการทรงงานข้อที่ 11 ประโยชน์ส่วนรวม และนโยบายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และความต้องการจำเป็นของโรงเรียน ในภาพรวมมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องจากการวางแผนจัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพนักเรียนตามแนวทางสถานศึกษาชั้นนำ “ศาสตร์พระราช” สู้การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืน โรงเรียนบ้านห้วยไผ่ อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ ได้มีการน้อมนำศาสตร์พระราชสู่การปฏิบัติเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดแก่นักเรียน และมีการศึกษากรอบนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาของโรงเรียนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ประเมินสถานภาพเพื่อหาความต้องการและจำเป็นของโรงเรียน สอดคล้องกับการศึกษาค้นคว้าของปราโมทย์ ชัยศาสตร์ศิลป์ (2558: 58-64) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลการดำเนินงานของสถานประกอบกิจการ ตามมาตรฐานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบกิจการ (มยส.) จังหวัดสระบุรี พบว่า วัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบกิจการ สอดคล้องกับความต้องการ ลูกจ้างและนโยบายการดำเนินโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบกิจการของ นายจ้าง มีความชัดเจนเข้าใจง่าย แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์กำหนดทิศทางในการพัฒนา กำหนดเป็นนโยบายโรงเรียนในด้านการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่ชัดเจน อีกทั้งการวางแผนงานโครงการและรายละเอียดของโครงการต่าง ๆ เกิดขึ้นจากการร่วมคิด ร่วมทำของ

คณะกรรมการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สอดคล้องกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2561: 30) ที่กล่าวถึงหลักการทรงงาน “การมีส่วนร่วม” ไว้ว่า พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงเป็นนักประชาธิปไตย ทรงเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายทั้งสาธารณชน ประชาชน หรือเจ้าหน้าที่ทุกระดับ ได้เข้ามาร่วมกันแสดงความคิดเห็นและร่วมกันทำงาน โครงการพระราชดำริ โดยคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชนหรือความต้องการของสาธารณชนด้วย สำหรับวิธีการมีส่วนร่วมพระองค์ทรงนำ “ประชาพิจารณ์” มาใช้ในการบริหารจัดการดำเนินงาน ซึ่งเป็นวิธีการที่เรียบง่ายตรงไปตรงมา โดยหากจะทำโครงการใดจะทรงอธิบายถึงความจำเป็นและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประชาชนทุกฝ่าย รวมทั้งผู้นำชุมชนในท้องถิ่นเมื่อประชาชนในพื้นที่เห็นด้วยแล้ว หน่วยงานราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และร่วมดำเนินการมีความพร้อม จึงจะพระราชทานพระราชดำริให้ดำเนินโครงการนั้นๆ ต่อไป และสอดคล้องกับศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2560: 8) ได้กล่าวถึงนโยบายรัฐบาลเกี่ยวกับยาเสพติด ไว้ว่า การสร้างองค์ความรู้เรื่องโทษภัยอันตรายของยาเสพติดให้กับเด็ก เยาวชน และประชาชน โดยการใช้กระบวนการประชาธิปไตย เป็นตัวขับเคลื่อนด้วยการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และสังคม เพื่อสร้างชุมชน สังคมที่มีคุณภาพด้วยกัน

2. ผลการประเมินปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ พบว่า มีความเหมาะสม/เพียงพอ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกโครงการ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความละเอียดรอบคอบในการวางแผนทุกขั้นตอน มีการศึกษาและใช้ข้อมูลประกอบการวางแผนทุกโครงการ แต่ละโครงการมีรายละเอียดที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน นอกจากนี้ เมื่อปฏิบัติตามโครงการแล้วจะมีการตรวจสอบและประเมินทุกขั้นตอน นำผลการประเมินมาวิเคราะห์ พิจารณาหาสาเหตุข้อบกพร่อง และปรับปรุงแก้ไขทุกกิจกรรม ดังนั้น ปัจจัยเบื้องต้นของโครงการจึงมีความเหมาะสม/เพียงพอมากขึ้น โดยเฉพาะในด้านการสนับสนุน

ของฝ่ายบริหารและการสนับสนุนของผู้ปกครองและบุคลากรในชุมชน นับเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ปัจจัยเบื้องต้นของโครงการทุกโครงการมีความเหมาะสม/เพียงพอมากขึ้น สอดคล้องกับการหลักของพิชิต ฤทธิ์จรูญ (2550: 16-17) ที่กล่าวถึงการศึกษาความเหมาะสมของโครงการไว้ว่า การพิจารณาปัญหาและความจำเป็นในการจัดทำโครงการอาจใช้เทคนิคของการสำรวจความต้องการ (Need Assessment) หรืออาจใช้เทคนิคของการศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility Study) ซึ่งเป็นการพิจารณาสภาพความพร้อมของการจัดทำโครงการในด้านต่างๆ ได้แก่ ทรัพยากร ทั้งด้านบุคลากร การเงินงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ ตลอดจนระบบการบริหารจัดการในการทำโครงการ สอดคล้องกับหลักการของประชุม รอดประเสริฐ (2549: 75-76) ที่กล่าวถึงการใช้ทรัพยากร ไว้ว่า การใช้ทรัพยากรเป็นไปอย่างคุ้มค่า หรือเกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพราะการประเมินโครงการ จะต้องวิเคราะห์ทุกส่วนของโครงการ ข้อมูลใด หรือปัจจัยใด ที่เป็นปัญหาจะได้รับการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้สามารถปฏิบัติงาน หรือใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม และคุ้มค่า ทรัพยากรทุกชนิด จะได้รับการจัดสรรให้อยู่ในจำนวน หรือปริมาณที่เหมาะสม เพียงพอต่อการดำเนินงาน ทรัพยากรที่มีมากเกินไป จะได้รับการตัดทอน และทรัพยากรใดที่ขาด ก็จะได้รับจัดหาเพิ่มเติม จึงจะทำให้การใช้ทรัพยากรของโครงการเป็นไปอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ

3. ผลการประเมินกระบวนการดำเนินงานตามโครงการ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมีการประเมินกระบวนการดำเนินโครงการย่อยทุกโครงการ เพื่อหาคำตอบว่าการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์เพียงใด เพื่อนำไปปรับปรุงดำเนินการต่อไป สอดคล้องกับหลักการของอนุรักษ์ปัญญาวัฒน์ (2555: 3-7) ที่กล่าวถึงการประเมินกระบวนการ ไว้ว่า การประเมินกระบวนการในโครงการ (Program Process) เป็นการประเมินขั้นตอน วิธีการ ในการดำเนินงาน

ตามโครงการ การประเมินในขั้นนี้ มุ่งหาคำตอบว่าโครงการได้บรรลุวัตถุประสงค์ย่อยที่จะนำไปสู่วัตถุประสงค์สุดท้ายเพียงใด ทั้งนี้ เพื่อการนำไปปรับปรุงดำเนินการต่อไป ทำให้เกิดความชัดเจนของโครงการที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ทุกกิจกรรม จึงมีการดำเนินการตามแผนอย่างต่อเนื่อง ความสามารถในการบริหารโครงการ การให้การนิเทศติดตาม ดูแล และให้ขวัญกำลังใจในการทำงาน ทำให้เกิดความร่วมมือของคณะทำงานแต่ละโครงการและผู้เกี่ยวข้อง การประเมินผลระหว่างปฏิบัติงาน การหาจุดเด่น จุดด้อยของแต่ละกิจกรรม และนำผลการประเมินมาปรับปรุงการปฏิบัติงาน ทำให้กระบวนการดำเนินงานมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับหลักการของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2552: 195) ที่กล่าวถึง การประเมินระหว่างดำเนินแผนโครงการ (On-going or Operational Evaluation) ว่าเป็นการประเมินขณะที่มีการดำเนินงาน เพื่อหาจุดเด่น จุดด้อย ความเหมาะสมของวิธีดำเนินงาน ความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรคที่มี เพื่อพิจารณาหาทางแก้ไขปรับปรุงให้แผนโครงการดำเนินไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

4. ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

4.1 ด้านพฤติกรรมกรรมการป้องกันตนเอง

จากยาเสพติดของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติด ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ด้านการให้คำปรึกษา ด้านการใช้วิจารณ์ญาณในการแก้ปัญหา อยู่ในระดับมาก ด้านการเลือกคบเพื่อน ด้านการรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ด้านทักษะการปฏิเสธ ด้านการยอมรับตนเอง ด้านการรู้จักให้โอกาสคนอื่น อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ได้แก่ โครงการสถานศึกษา สีขาว ปลอดภัยยาเสพติดและอบายมุข โครงการส่งเสริมกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ โครงการเพื่อนที่ปรึกษา (YC) โครงการค่ายเยาวชนห่างไกลยาเสพติด ซึ่งกิจกรรมของโครงการต่างๆ ดังกล่าว

ล้วนเป็นกิจกรรมที่สร้างภูมิคุ้มกันและเสริมสร้างทักษะชีวิตให้ห่างไกลจากยาเสพติดให้นักเรียนพัฒนานักเรียนให้รู้จักและเข้าใจตนเอง รักและเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการ (2559: 4-5) ที่ได้กำหนดมาตรการป้องกันเด็กและเยาวชนก่อนวัยเสี่ยงและในวัยเสี่ยง ไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด iver ว่า การเรียนรู้ถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติด รู้จักวิธีปฏิเสธหลีกเลี่ยงยาเสพติด และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เพื่อหลีกเลี่ยงการหมกมุ่น มั่วสุมกับยาเสพติดและอบายมุข โดยผู้บริหารองค์กรหลักหน่วยงาน และสถานศึกษาจัดกิจกรรมป้องกันและเฝ้าระวังยาเสพติดในสถานศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน เช่น กิจกรรม TO BE NUMBER ONE กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ต่างๆ ค่ายคุณธรรม กิจกรรมลูกเสือและเนตรนารีป้องกันยาเสพติด กิจกรรมกีฬาป้องกันยาเสพติด ส่งเสริมการรวมกลุ่มของนักเรียนนักศึกษา ทั้งในส่วนของชมรมและสถานักเรียน สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 (2556: 10-18) ที่ส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนในสังกัดนำนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดไปสู่การปฏิบัติ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันแก่เด็กและเยาวชนก่อนวัยเสี่ยงและในวัยเสี่ยง ไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เรียนรู้ถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติด รู้จักวิธีปฏิเสธหลีกเลี่ยงยาเสพติด และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เพื่อหลีกเลี่ยงการหมกมุ่น มั่วสุม กับยาเสพติดและอบายมุขอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับการศึกษาของ (Rosati, 2000: 45-75) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การป้องกันยาเสพติดที่มีคุณภาพในโรงเรียนตามโครงการโรงเรียนปลอดภัยยาเสพติด พบว่า การทำให้เด็กมีความตั้งใจและมีทักษะชีวิตที่ถูกสุขลักษณะและสร้างสภาพแวดล้อมที่จะช่วยส่งเสริมพฤติกรรมดังกล่าว โดยการลดปัจจัยเสี่ยงและเพิ่มปัจจัยคุ้มกันในตัวเด็กและสภาพแวดล้อมของเด็ก โดยอาศัยโรงเรียนเป็นหลักในการให้ความรู้ เน้นการดำเนินการแบบครบวงจร คือ

ให้โรงเรียน ครอบครัว ชุมชน และนักเรียนเข้ามามีบทบาทการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเชิงบวก

4.2 ด้านความพึงพอใจของบุคลากรในชุมชนที่มีต่อโครงการพัฒนาคุณภาพนักเรียนตามแนวทางสถานศึกษาน้อมนำ “ศาสตร์พระราชา” สู่การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างยั่งยืน โรงเรียนบ้านห้วยไทร อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดให้มีโครงการสถานศึกษาปลอดยาเสพติดและอบายมุข มีความพึงพอใจที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบุคลากรในชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมรับรู้และมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2558: 1) ที่กล่าวถึงการแก้ไขปัญหาเสพติด ไว้ว่า การแก้ไขปัญหาเสพติด เป็นนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมพฤติกรรมของบุคคล เพื่อประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม (Protective regulatory policy) ในอนาคตประชาชนได้คาดหวังให้ทุกหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องเร่งรัดในการควบคุม ป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อจะได้มีความรู้สึกมั่นคง ปลอดภัยในการดำรงชีวิต โดยเน้นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคที่เกี่ยวข้อง โดยทางโรงเรียนได้มีการจัดทำบันทึกตกลงความร่วมมือ (MOU) ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา และจากการจัดนิทรรศการเพื่อประชาสัมพันธ์โครงการของโรงเรียนเพื่อสะท้อนการแก้ไขปัญหานักเรียน ซึ่งทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเห็นตรงกันว่าเป็นดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม สอดคล้องกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2561: 33) ได้กล่าวถึงหลักการทรงงาน “ประโยชน์ส่วนรวม” ไว้ว่า การปฏิบัติพระราชกรณียกิจ และการพระราชทานพระราชดำริในการพัฒนา และช่วยเหลือพสกนิกรในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงระลึกถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังได้รับทราบการรายงานผลการเรียน ความประพฤติของ

นักเรียน และการได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติของโรงเรียน ผู้บริหาร คณะครู และนักเรียน ทั้งด้านวิชาการ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดจากหน่วยงานต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 โครงการพัฒนาคุณภาพนักเรียนตามแนวทางสถานศึกษาน้อมนำ “ศาสตร์พระราชา” สู่การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างยั่งยืน โรงเรียนบ้านห้วยไทร อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ เป็นโครงการที่มีประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน โรงเรียนควรนำจุดเด่นหรือความสำเร็จของการดำเนินงานไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโครงการ และรักษามาตรฐานการปฏิบัติของโครงการไว้อย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมและประเทศชาติต่อไป

1.2 รายงานผลการปฏิบัติตามโครงการพัฒนาคุณภาพนักเรียนตามแนวทางสถานศึกษาน้อมนำ “ศาสตร์พระราชา” สู่การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างยั่งยืน โรงเรียนบ้านห้วยไทร อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ สามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารโรงเรียนนำไปประยุกต์ใช้กับการรายงานผลการปฏิบัติงานตามโครงการที่มีลักษณะคล้ายกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ควรสนับสนุนให้คณะครู ผู้ปกครอง และชุมชน มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องกระบวนการเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เกิดขึ้นในครอบครัว ชุมชน และสังคม เพื่อให้ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วม และมีกระบวนการพัฒนานักเรียนที่ต่อเนื่อง และอยู่ในวิถีชีวิตของเด็กและเยาวชนทุกคน

2.2 ควรทำการศึกษาและทำการประเมิน
โครงการอื่นๆ ที่สถานศึกษากำหนดขึ้นเพื่อพัฒนา
คุณภาพนักเรียน เพื่อความคงทนในการเรียนรู้ ความ

พึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2561). 23 หลักการทรงงานในหลวงรัชกาลที่ 9. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- ประชุม รอดประเสริฐ. (2549). การบริหารโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: เนติกุลการพิมพ์.
- ปราโมทย์ ชัยศาสตร์ศิลป์. (2558). การประเมินผลการดำเนินงานของสถานประกอบกิจการตามมาตรฐานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบกิจการ (มยส.) จังหวัดสระบุรี. รายงานการศึกษาส่วนบุคคล นบส.ศธ. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาครูครุศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา.
- ปวีณา ครุฑเผือก และคณะ. (2559). การประเมินโครงการโรงเรียนต้นแบบมาตรฐานระบบการด้านยาเสพติด (QAD) โรงเรียนประชาราษฎร์บำเพ็ญ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พิชิต ฤทธิ์จรรยา. (2550). เทคนิคการประเมินโครงการสำหรับสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: หน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษากระทรวงศึกษาธิการ.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2552). การประเมินผลโครงการ. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2560). คู่มือการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยยาเสพติดและอบายมุข. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สถานีตำรวจภูธรคอนสาร. (2561). “สถิติการจับกุมและดำเนินคดีเกี่ยวกับยาเสพติด” งานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรคอนสาร. ข้อมูล ณ วันที่ 19 ธันวาคม 2561.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. (2556). ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. ชัยภูมิ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2558). แผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558-2562. กรุงเทพมหานคร: สำนักพัฒนายุทธศาสตร์และติดตามนโยบายพิเศษ.
- อนุรักษ์ ปัญญาภูวนัฒน์. (2555). แนวคิดการประเมินโครงการ. เชียงใหม่: สำนักบริการวิชาการคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Rosati, J.A. (2000). *The Power of Human Cognition in the Study of World Politics*. International Studies Review.

จริยธรรมการตีพิมพ์ในวารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ISSN 1906-4950)

บทบาทและหน้าที่ของผู้นิพนธ์

- ผู้นิพนธ์ต้องรับรองว่าผลงานที่ส่งมานั้นเป็นผลงานที่ไม่เคยตีพิมพ์ที่ใดมาก่อน หรืออยู่ระหว่างการ พิจารณาโดยกองบรรณาธิการวารสารอื่น ๆ
- ผู้นิพนธ์ต้องรายงานข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัย ไม่บิดเบือนข้อมูล หรือให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ
- ผู้นิพนธ์ต้องอ้างอิงผลงานทางวิชาการของผู้อื่น กรณีที่มีการนำผลงานเหล่านั้นมาใช้ใน ผลงานของตนเองรวมทั้งจัดทำรายการอ้างอิงท้ายบทความ
- ผู้นิพนธ์ต้องเขียนบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบที่วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา คีศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำหนดไว้
- ผู้นิพนธ์ที่มีชื่อปรากฏในบทความทุกคน ต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในการดำเนินการวิจัยจริง
- ผู้นิพนธ์ต้องระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนในการทำวิจัย (หากมี)
- ผู้นิพนธ์ต้องระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (หากมี)

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการ

- บรรณาธิการวารสารมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความเบื้องต้นเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ ในวารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลผู้นิพนธ์และผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง ในช่วง ระยะเวลาของการประเมินบทความ
- บรรณาธิการต้องตัดสินใจเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความ แล้ว โดยพิจารณาจากความสำคัญ ความชัดเจน ระเบียบวิธีวิจัย และความสอดคล้องของเนื้อหา กับ วัตถุประสงค์ ของวารสารเป็นสำคัญ
- หากตรวจสอบพบว่าบทความมีการตีพิมพ์เผยแพร่แล้ว บรรณาธิการต้องไม่รับพิจารณา บทความนั้น
- บรรณาธิการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์และผู้ประเมิน
- หากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่น ในกระบวนการประเมินบทความ บรรณาธิการต้อง หยุด กระบวนการประเมินบทความดังกล่าวทันที และติดต่อผู้นิพนธ์เพื่อขอคำชี้แจงประกอบการพิจารณา “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้น ๆ

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมิน

1. เมื่อได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสาร แล้วผู้ประเมินบทความตระหนักดีว่า ตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์ เช่น เป็นผู้เข้าร่วมโครงการ หรือรู้จักผู้นิพนธ์เป็นการส่วนตัว หรือเหตุผลอื่นๆ ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้น ๆ

2. ผู้ประเมินบทความ ต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนตัวส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดของบทความที่ ส่งมาให้พิจารณาแก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้อง ในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ

3. ผู้ประเมินบทความ ควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญ ของเนื้อหาในบทความที่จะมีต่อสาขาวิชานั้น ๆ คุณภาพของการวิเคราะห์และความเข้มข้นของผลงานไม่ใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ

4. ในกรณีที่ผู้ประเมินทราบว่าบทความที่ กำลังพิจารณานั้น มีส่วนใดของบทความเข้าข่ายซ้ำซ้อนกับผลงาน ผู้อื่นหรือมีการส่งบทความซ้ำเพื่อให้วารสารพิจารณา ผู้ประเมินต้องแจ้งให้บรรณาธิการของวารสารทราบ

คำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์

วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นวารสารวิชาการสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ พิมพ์เผยแพร่ผลงานในรูปแบบบทความวิจัย บทความวิทยานิพนธ์ บทความวิจารณ์หนังสือ และบทความทั่วไปทางการศึกษา บทความที่ได้รับการพิจารณาพิมพ์เผยแพร่ในวารสารจะต้องมีสาระน่าสนใจ เป็นงานทบทวนความรู้เดิมหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ รวมทั้งข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน เป็นบทความที่ไม่เคยพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใดๆ บทความอาจได้รับการปรับปรุงตามที่กองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบทางวิชาการเห็นสมควร เพื่อให้วารสารมีคุณภาพระดับมาตรฐานสากลและนำไปอ้างอิงได้

การส่งต้นฉบับ

1. ภาษา พิมพ์ต้นฉบับเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ การใช้ภาษาไทยให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์และการเขียนทับศัพท์ภาษาอังกฤษตามหลักของราชบัณฑิตยสถาน คำศัพท์ภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมดยกเว้นชื่อเฉพาะ ถ้าต้นฉบับเป็นภาษาอังกฤษควรได้รับการตรวจสอบความถูกต้องด้านการใช้ภาษาจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษก่อน

2. รูปแบบต้นฉบับ ใช้กระดาษ A4 พิมพ์ห่างจากขอบกระดาษด้าน บน ซ้าย 3.5 เซนติเมตร และล่าง ขวา 2.5 เซนติเมตร จัดรูปแบบ 2 คอลัมน์ ยกเว้น บทความย่อทั้งฉบับภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เอกสารอ้างอิง และตาราง ให้จัดรูปแบบ 1 คอลัมน์

3. ชนิดและขนาดตัวอักษร ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวอักษร Cordia New ซึ่งขนาดตัวอักษร มีดังนี้

ชื่อเรื่อง ใช้ตัวอักษรขนาด 20 pt. ตัวหนา

ชื่อ-สกุลผู้พิมพ์ ใช้ตัวอักษรขนาด 18 pt. ตัวปกติ

หัวข้อหลัก ใช้ตัวอักษรขนาด 18 pt. ตัวหนา

หัวข้อย่อย ใช้ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวหนา

เนื้อเรื่องในหัวข้อหลักและหัวข้อย่อย ใช้ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวปกติ

เชิงอรรถหน้าแรกที่เป็นชื่อ-สกุล ตำแหน่งทางวิชาการ และหน่วยงานต้นสังกัดของผู้พิมพ์ ใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt. ตัวปกติ

4. จำนวนหน้า ความยาวของบทความไม่เกิน 15 หน้า รวมตาราง ภาพประกอบ รูปภาพ และเอกสารอ้างอิง

5. การส่งส่ง file ต้นฉบับลงในระบบออนไลน์ <https://edu.msu.ac.th/> (วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา) โดยการสมัครสมาชิกตามระบบและขั้นตอนของวารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา

ต้นฉบับให้ระบุชื่อ-สกุลผู้พิมพ์ทุกคน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ E-mail address ทุกคนที่สามารถติดต่อได้สะดวก

บทความวิจัยและบทความวิทยานิพนธ์

ประกอบด้วยหัวข้อและจัดเรียงลำดับ ดังนี้

1. ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2. ชื่อ-สกุลผู้นิพนธ์ทุกคนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
3. บทคัดย่อภาษาไทย (บทคัดย่อ มีความยาวไม่เกิน 300 คำ)
4. คำสำคัญภาษาไทย
5. บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (บทคัดย่อ มีความยาวไม่เกิน 400 คำ)
6. คำสำคัญภาษาอังกฤษ (Keywords)
7. บทนำ
8. วัตถุประสงค์
9. สมมุติฐาน (ถ้ามี)
10. วิธีการวิจัย (ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปร เครื่องมือ การดำเนินการวิจัย หรือการทดลอง การวิเคราะห์ข้อมูล)
11. ผลการวิจัย
12. อภิปรายผล
13. ข้อเสนอแนะ
14. เอกสารอ้างอิง (ให้อ้างอิงเฉพาะที่อ้างในบทความเท่านั้น)

บทความทั่วไป

ประกอบด้วยหัวข้อและจัดเรียงลำดับดังนี้

1. ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2. ชื่อ-สกุลผู้นิพนธ์ทุกคนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
3. บทคัดย่อภาษาไทย
4. คำสำคัญภาษาไทย
5. บทคัดย่อภาษาอังกฤษ
6. คำสำคัญภาษาอังกฤษ (Keyword) (บทคัดย่อ มีความยาวไม่เกิน 400 คำ)
7. บทนำ
8. เนื้อหา
9. บทสรุป
10. เอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงเอกสาร

ใช้รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงระบบ American Psychological Association (APA) ดังตัวอย่าง

ระบบการอ้างอิงแบบนาม-ปี (the author-date system)

ในกรณีที่เป็นการอ้างอิงเนื้อหาโดยตรงหรือแนวคิดบางส่วนหรือเป็นการคัดลอกข้อความบางส่วนมาโดยตรง ควรระบุเลขหน้าไว้ด้วย โดยพิมพ์ต่อท้ายปีพิมพ์ คั่นด้วยเครื่องหมาย: อย่างไรก็ตามการไม่ระบุเลขหน้าอาจทำได้ในกรณีที่เป็นการอ้างอิงงานของผู้อื่น โดยการสรุปเนื้อหาหรือแนวคิดทั้งหมดของงานชิ้นนั้น (เช่น บุญชม ศรีสะอาด, 2547: 50-52 หรือประวัติ เอราวรณ, 2550)

1. หนังสือ

ชื่อผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อหนังสือ* (ครั้งที่พิมพ์ตั้งแต่พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป). เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
บุญชม ศรีสะอาด. (2547). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
Kosslyn, S.M., and Rosenberg, R.S. (2004). *Psychology: The brain, the person, the world* (2nd ed.). Essex, England: Pearson Education Limited.
Mussen, P., Rosenzweig, M.R., Aronson, E., Elkind, D., Feshbach, S., Geiwitz, P.J., et al. (1973). *Psychology: An introduction*. Lexington, Mass.: Heath.

2. วารสาร

ชื่อผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อบทความ*. *ชื่อวารสาร*, ปีที่(ฉบับที่), เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย เฉพาะบทความเรื่องนี้.
เฟชชัญญ์ กิจระการ และสมนึก ภัททิยธนี. (2545). ดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: E.I.). *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 8(1), 30-36.
Klimoski, R. and Palmer, S. (1993). The ADA and the hiring process in organizations. *Consulting Psychology Journal: Practice and Research*, 45(2), 10-36.

3. วิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ชื่อผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อวิทยานิพนธ์ระดับปริญญา*, สถาบันการศึกษา, เมือง.
นงเยาว์ ธรรมวงศา. (2549). *การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเรื่องเพศศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. การศึกษาค้นคว้าอิสระ* กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
Piyakun, A. (2007). *Reading strategies used by Thai ESL students*. Doctoral dissertation, Monash University, Melbourne.

4. หนังสือรวมเรื่อง

ชื่อผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ), *ชื่อหนังสือ* (ครั้งที่พิมพ์ ตั้งแต่พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป, เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย เฉพาะเรื่องนี้). เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ประสาธน์ เถืองเฉลิม. (2549). วิทยาศาสตร์พื้นฐาน: การจัดการเรียนรู้มิติทางวัฒนธรรมท้องถิ่น การบูรณาการความรู้พื้นฐานกับการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อชุมชน: กรณีศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ป่าปูด้า. ใน ฉลาด จันทรมบัติ (บรรณาธิการ), *ศึกษาศาสตร์วิจัย ประจำปี 2548-2549* (หน้า 127-140). มหาสารคาม: สารคามการพิมพ์-สารคามเปเปอร์.

Cooper, J., Mirabile, R., & Scher, S. J. (2005). Actions and attitudes: The theory of cognitive dissonance. In T. C. Brock and M. C. Green (Eds.), *Persuasion: Psychological insights and perspectives* (2nd ed., pp. 63-79). Thousand Oaks, CA, US: Sage Publications, Inc.

5. หนังสือพิมพ์

ชื่อผู้นิพนธ์. (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. *ชื่อหนังสือพิมพ์*, เลขหน้า.

รัฐพงศ์ ศิริสานนท์. (25 กุมภาพันธ์ 2548). องค์ประกอบของความสำเ็จ. *มติชน*, หน้า 22.

Brown, P.J. (2007, March 1). Satellites and national security. *Bangkok Post*, p. B4.

6. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ชื่อผู้นิพนธ์. (วันที่ เดือน ปีที่ปรับปรุงล่าสุด). ชื่อเรื่อง. วันที่ทำการสืบค้น, ชื่อฐานข้อมูล

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (3 ธันวาคม 2548). *ธนาคารหลักสูตร*. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2550, จาก <http://db.onec.go.th/thaigifted/lessonplan/index.php>

Wollman, N. (1999, November 12). *Influencing attitudes and behaviors for social change*. Retrieved July 6, 2005, from <http://www.radpsynet.org/docs/wollman-attitude.html>

Instruction for Authors

Journal of Educational Administration and Supervision, Mahasarakham University is an academic journal in the field of education. The journal publishes a variety of academic results, including research articles, thesis articles, book review articles, and review articles. The articles to be published may be reviews of current issues, or scholarly issues that contribute a new body of knowledge, that demonstrate interesting and valuable points of view for readers. It is important to note that articles submitted for Journal of Education should not have been preprinted or previously submitted to other publications. The context of the articles may be revised as appropriate by the journal editorial board and peer reviews in order to make it fit the international standard and be accepted as reference.

Submission of manuscripts:

1. **Language:** Manuscripts can be written in either Thai or English.

Thai language manuscripts should adhere to the Royal Institute's principles in using vocabulary and borrowed English words. All English words must be typed in small letters, except specific names. English language manuscripts must be checked for the correctness of language by an English expert prior to submission.

2. **Papers:** Manuscripts should be typed in A4 paper, and required to have 3.5 cm margins on each of the four sides: top, bottom, right and left. The contents of the Abstract in both Thai and English, other headings, and references should be arranged in one column.

3. **Style and size of font:** Both Thai and English manuscripts are required to type in "Browallia New" font style with font size as follows ;

Title of the article: 20 pt. Bold

Name(s) of the authors: 18 pt. Normal

Main heading: 18 pt. Bold

Sub-heading: 16 pt. Bold

Body of the text: 16 pt. Normal

The first page of footnotes presenting authors' names, academic titles, and affiliations: 14 pt. Normal

4. **Number of pages:** The article is required not to be longer than 15 pages. These include tables, figures, pictures, and references.

5. **Submission:** The author(s) should submit an original file to <https://edu.msu.ac.th> (Journal of Educational Administration and Supervision)

Organization of research and thesis articles: Should be arranged in the following order ;

1. Title in Thai and English
2. Name(s) of the author(s) in Thai and English
3. Abstract in Thai
4. Keyword in Thai
5. Abstract in English
6. Keyword in English (Abstract should be no more than 400 words)
7. Introduction
8. Objectives
9. Hypotheses (if any)
10. Research methodology: population and samples, variables, instruments, procedures/experiments, and data analysis
11. Research results
12. Discussion
13. Suggestion
14. References

Organization of review articles: Should be arranged in the following order ;

1. Title in Thai and English
2. Name(s) of the author(s) in Thai and English
3. Abstract in Thai
4. Keyword in Thai
5. Abstract in English
6. Keyword in English (Abstract should be no more than 400 words)
7. Introduction
8. *Contents*
9. *Summary*
10. *References*

References: Listed and referred to in the American Psychological Association (APA)

style

ใบสมัครสมาชิกวารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
(Membership Application Form)

วันที่ (Date) .....
ชื่อ-สกุล (First Name and Surname) .....
ที่อยู่สำหรับจัดส่งวารสาร (Mailing Address) .....
.....
จังหวัด (State/Province) .....
รหัสไปรษณีย์ (Post/Zip Code) .....
ประเทศ (Country) .....
โทรศัพท์ (Telephone No.) .....
โทรสาร (Fax No.) .....
Email Address .....

- ค่าสมัครสมาชิก 1 ปี 270 บาท (One-year Membership 270 ฿)
 ค่าสมัครสมาชิก 2 ปี 480 บาท (Two-year Membership 480 ฿)
 ค่าสมัครสมาชิก 3 ปี 700 บาท (Three-year Membership 700 ฿)

ส่งจ่ายธนาคัตหรือตัวแลกเงิน ส่งจ่าย ปณ. โนนศรีสวัสดิ์

ในนาม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ถัชชัย จิตรนันท์ งานวารสารการบริหารและนิเทศ
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลตลาด อำเภอเมือง
จังหวัดมหาสารคาม 44000

Please send your personal check or money order to the following address:
Assistant Professor Dr. Thatchai Chittranun, The Journal of Educational
Administration and Supervision, Faculty of Education, Mahasarakham
University, Tambon Talat, Amphoe Mueng, Maha Sarakham 44000.

สำหรับเจ้าหน้าที่ (Officer only)

สมาชิกเลขที่ .....

รับวารสาร เล่มที่.....

Guest Advisory Board

Professor Dr. Kriengsak Chareonwongsak	Institute of Future Studies for Development
Professor Dr. Phaithoon Sinlarat	Dhurikij Pundit University
Professor Dr. Teera Runcharoen	Vongchavalitkul University
Professor Dr. Pruet Siribanpitak	Chulalongkorn University
Professor Dr. Kanokorn Somprach	Khon Kaen University
Associate Professor Dr. Ekkarin Sungtong	Songkla University
Associate Professor Dr. Sombat Tayraukham	Chiang Mai University
Associate Professor Dr. Jinawatara Pakotang	Nakhonphanom University
Associate Professor Dr. Nirat Jantarajit	Nakhonphanom University
Associate Professor Dr. Suwakit Sripatta	Rajabhat Mahasarakham University
Assistant Professor Dr. Kowat Tesaputa	Roi-Et Rajabhat University

Peer Reviewers

Associate Professor Dr. Pacharawit Chansirisira	Mahasarakham University
Associate Professor Dr. Lakkhana Sariwat	Mahasarakham University
Associate Professor Dr. Prasart Nuangchalerm	Mahasarakham University
Associate Professor Dr. Songsak Phusee-orn	Mahasarakham University
Associate Professor Dr. Suwat Julsuwan	Mahasarakham University
Associate Professor Dr. Tharinthorn Namwan	Mahasarakham University
Assistant Professor Dr. Kowat Tesaputa	Roi-Et Rajabhat University
Assistant Professor Dr. Amnarj Chanawong	College of Asian Scholars
Assistant Professor Dr. Chaiyuth Sirisuthi	North Eastern University
Assistant Professor Dr. Somsong Sitti	North Eastern University
Assistant Professor Dr. Piyatida Panya	Rajabhat Mahasarakham University
Dr. Khachakrit Liamthaisong	Mahasarakham University

Editorial Board

Professor Dr. Kriengsak Chareonwongsak	Institute of Future Studies for Development
Professor Dr. Phaithoon Sinlarat	Dhurikij Pundit University
Professor Dr. Teera Runcharoen	Vongchavalitkul University
Professor Dr. Kanokorn Somprach	Khon Kaen University
Associate Professor Dr. Ekkarin Sungtong	Songkla University
Associate Professor Dr. Sombat Tayraukham	Chiang Mai University
Associate Professor Dr. Jinawatara Pakotang	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Associate Professor Dr. Nirat Jantarajit	Nakhonphanom University
Associate Professor Dr. Suwat Julsuwan	Mahasarakham University
Associate Professor Dr. Sutum Tummatasananon	Mahasarakham University
Associate Professor Dr. Tharinthorn Namwan	Mahasarakham University
Associate Professor Dr. Songsak Phusee-orn	Mahasarakham University
Assistant Professor Dr. Karn Ruangmontri	Mahasarakham University
Assistant Professor Dr. Kowat Tesaputa	Roi-Et Rajabhat University
Assistant Professor Dr. Sumalee Sriputtarin	Nakhonphanom University
Assistant Professor Dr. Jumnean Ponhan	Rajabhat Mahasarakham University
Assistant Professor Dr. Chaiyuth Sirisuthi	North Eastern University
Professor Dr. Gary Price	University of Wisconsin-Madison,USA
Professor Dr. Marilyn Waring	Deakin University, Australia
Professor Dr. Dennis A. Francis	University of the Free State, South Africa
Associate Professor Dr. Tran Vui	Hue University, Vietnam

Educational Administration and Supervision, Maharakham University

ISSN 1906-4950

Volume 11 Number 2 May - August 2020

Aim and Scope

To disseminate academic work in educational administration, educational supervision, research and development, participatory action research, innovative development in educational administration and technology management, knowledge management and instructional management, publishing in research articles, thesis articles, book reviews articles, and general articles.

Academic Revision

One article is peer-reviewed by two experts

Publishing Type

Quarterly publishing

No.1: January - April

No.2: May - August

No.3: September - December

Ownership

Faculty of Education, Maharakham University
Tambon Talat, Amphoe Mueang, Maha Sarakham 44000
Tel. 0-4374-3143-4 Fax 0-4374-3174

Advisor

Associate Professor Dr. Pacharawit Chansirisira
Dean of Faculty of Education, Maharakham University

Editor-in-chief

Assistant Professor Dr. Thatchai Chittranun
Maharakham University

Secretary and Treasurer

Miss Natchalida Leamthaisong

The articles in The Journal of Educational Administration and Supervision,
Maharakham University
are authors' own opinions. The editorial board has not always agreed absolutely with.

200฿ Web site: <http://edu.msu.ac.th/journal>
Date of Publication: 31 August 2020 E-mail: jeas.msu@gmail.com

DESIGN BY: Samorn Legkha
Suannangsue: 189 Moo 12 Rachawadee Garden view,
Thakhonyang, Khamreang, Khantarakham, Maharakham 44150
TELEPHONE: 09-2956-2419

คำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์

วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นวารสารวิชาการสาขาวิชาทางการศึกษา พิมพ์เผยแพร่ผลงานในรูปแบบบทความวิจัย บทความวิทยานิพนธ์ บทความวิจารณ์หนังสือ และบทความทั่วไปทางการศึกษา บทความที่ได้รับการพิจารณาพิมพ์เผยแพร่ในวารสารจะต้องมีสาระน่าสนใจ เป็นงานทบทวนความรู้เดิมหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ รวมทั้งข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน เป็นบทความที่ไม่เคยพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใดๆ บทความอาจได้รับการปรับปรุงตามที่กองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบทางวิชาการเห็นสมควร เพื่อให้วารสารมีคุณภาพระดับมาตรฐานสากลและนำไปอ้างอิงได้

การส่งต้นฉบับ

1. ภาษา พิมพ์ต้นฉบับเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ การใช้ภาษาไทยให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์และการเขียนทับศัพท์ภาษาอังกฤษตามหลักของราชบัณฑิตยสถาน คำศัพท์ภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมดยกเว้นชื่อเฉพาะ ถ้าต้นฉบับเป็นภาษาอังกฤษควรได้รับการตรวจสอบความถูกต้องด้านการใช้ภาษาจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษก่อน

2. รูปแบบต้นฉบับ ใช้กระดาษ A4 พิมพ์ห่างจากขอบกระดาษด้าน บน ซ้าย 3.5 เซนติเมตร และล่าง ขวา 2.5 เซนติเมตร จัดรูปแบบ 2 คอลัมน์ ยกเว้น บทความย่อทั้งฉบับภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เอกสารอ้างอิง และตาราง ให้จัดรูปแบบ 1 คอลัมน์

3. ชนิดและขนาดตัวอักษร ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวอักษร Cordia New ซึ่งขนาดตัวอักษร มีดังนี้

ชื่อเรื่อง ใช้ตัวอักษรขนาด 20 pt. ตัวหนา

ชื่อ-สกุลผู้พิมพ์ ใช้ตัวอักษรขนาด 18 pt. ตัวปกติ

หัวข้อหลัก ใช้ตัวอักษรขนาด 18 pt. ตัวหนา

หัวข้อย่อย ใช้ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวหนา

เนื้อเรื่องในหัวข้อหลักและหัวข้อย่อย ใช้ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวปกติ

เชิงอรรถหน้าแรกที่เป็นชื่อ-สกุล ตำแหน่งทางวิชาการ และหน่วยงานต้นสังกัดของผู้พิมพ์ ใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt. ตัวปกติ

4. จำนวนหน้า ความยาวของบทความไม่เกิน 15 หน้า รวมตาราง ภาพประกอบ รูปภาพ และเอกสารอ้างอิง

5. การส่งส่ง file ต้นฉบับลงในระบบออนไลน์ <https://edu.msu.ac.th/> (วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา) โดยการสมัครสมาชิกตามระบบและขั้นตอนของวารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา

ต้นฉบับให้ระบุชื่อ-สกุลผู้พิมพ์ทุกคน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ E-mail address ทุกคนที่สามารถติดต่อได้สะดวก

บทความวิจัยและบทความวิทยานิพนธ์

ประกอบด้วยหัวข้อและจัดเรียงลำดับ ดังนี้

1. ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2. ชื่อ-สกุลผู้นิพนธ์ทุกคนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
3. บทคัดย่อภาษาไทย (บทคัดย่อ มีความยาวไม่เกิน 300 คำ)
4. คำสำคัญภาษาไทย
5. บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (บทคัดย่อ มีความยาวไม่เกิน 400 คำ)
6. คำสำคัญภาษาอังกฤษ (Keywords)
7. บทนำ
8. วัตถุประสงค์
9. สมมุติฐาน (ถ้ามี)
10. วิธีการวิจัย (ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปร เครื่องมือ การดำเนินการวิจัย หรือการทดลอง การวิเคราะห์ข้อมูล)
11. ผลการวิจัย
12. อภิปรายผล
13. ข้อเสนอแนะ
14. เอกสารอ้างอิง (ให้อ้างอิงเฉพาะที่อ้างในบทความเท่านั้น)

บทความทั่วไป

ประกอบด้วยหัวข้อและจัดเรียงลำดับดังนี้

1. ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2. ชื่อ-สกุลผู้นิพนธ์ทุกคนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
3. บทคัดย่อภาษาไทย
4. คำสำคัญภาษาไทย
5. บทคัดย่อภาษาอังกฤษ
6. คำสำคัญภาษาอังกฤษ (Keyword) (บทคัดย่อ มีความยาวไม่เกิน 400 คำ)
7. บทนำ
8. เนื้อหา
9. บทสรุป
10. เอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงเอกสาร

ใช้รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงระบบ American Psychological Association (APA) ดังตัวอย่าง

ระบบการอ้างอิงแบบนาม-ปี (the author-date system)

ในกรณีที่เป็นกรอ้างอิงเนื้อหาโดยตรงหรือแนวคิดบางส่วนหรือเป็นการคัดลอกข้อความบางส่วนมาโดยตรง ควรระบุเลขหน้าไว้ด้วย โดยพิมพ์ต่อท้ายปีพิมพ์ คั่นด้วยเครื่องหมาย: อย่างไรก็ตามการไม่ระบุเลขหน้าอาจทำได้ในกรณีที่เป็นการอ้างอิงงานของผู้อื่น โดยการสรุปเนื้อหาหรือแนวคิดทั้งหมดของงานชิ้นนั้น (เช่น บุญชม ศรีสะอาด, 2547: 50-52 หรือประวัติ เอราวรณ, 2550)

1. หนังสือ

ชื่อผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อหนังสือ* (ครั้งที่พิมพ์ตั้งแต่พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป). เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. บุญชม ศรีสะอาด. (2547). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

Kosslyn, S. M., & Rosenberg, R. S. (2004). *Psychology: The brain, the person, the world* (2nd ed.). Essex, England: Pearson Education Limited.

Mussen, P., Rosenzweig, M. R., Aronson, E., Elkind, D., Feshbach, S., Geiwitz, P. J., et al. (1973). *Psychology: An introduction*. Lexington, Mass.: Heath.

2. วารสาร

ชื่อผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. *ชื่อวารสาร*, ปีที่(ฉบับที่), เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย เฉพาะบทความเรื่องนี้.

เฟชชัญ กิจระการ และสมนึก ภัททิยธนี. (2545). ดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: E.I.). *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 8(1), 30-36.

Klimoski, R., & Palmer, S. (1993). The ADA and the hiring process in organizations. *Consulting Psychology Journal: Practice and Research*, 45(2), 10-36.

3. วิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ชื่อผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อวิทยานิพนธ์ระดับปริญญา*, สถาบันการศึกษา, เมือง.

นงเยาว์ ธรรมวงศา. (2549). *การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเรื่องเพศศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. การศึกษาค้นคว้าอิสระ* กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

Piyakun, A. (2007). *Reading strategies used by Thai ESL students*. Doctoral dissertation, Monash University, Melbourne.

4. หนังสือรวมเรื่อง

ชื่อผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ), ชื่อหนังสือ (ครั้งที่พิมพ์ ตั้งแต่พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป, เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย เฉพาะเรื่องนี้). เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ประสาธ เนืองเฉลิม. (2549). วิทยาศาสตร์พื้นบ้าน: การจัดการเรียนรู้มิติทางวัฒนธรรมท้องถิ่น การบูรณาการความรู้พื้นบ้านกับการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อชุมชน: กรณีศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ป่าปูด. ใน ฉลาด จันทรมบัติ (บรรณาธิการ), *ศึกษาศาสตร์วิจัย ประจำปี 2548-2549* (หน้า 127-140). มหาสารคาม: สารคามการพิมพ์-สารคามเปเปอร์.

Cooper, J., Mirabile, R., & Scher, S. J. (2005). Actions and attitudes: The theory of cognitive dissonance. In T. C. Brock & M. C. Green (Eds.), *Persuasion: Psychological insights and perspectives* (2nd ed., pp. 63-79). Thousand Oaks, CA, US: Sage Publications, Inc.

5. หนังสือพิมพ์

ชื่อผู้นิพนธ์. (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ชื่อหนังสือพิมพ์, เลขหน้า.

รัฐพงศ์ ศิริสานนท์. (25 กุมภาพันธ์ 2548). องค์ประกอบของความสำเริง. *มติชน*, หน้า 22.

Brown, P. J. (2007, March 1). Satellites and national security. *Bangkok Post*, p. B4.

6. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ชื่อผู้นิพนธ์. (วันที่ เดือน ปีที่ปรับปรุงล่าสุด). ชื่อเรื่อง. วันที่ทำการสืบค้น, ชื่อฐานข้อมูล

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (3 ธันวาคม 2548). *ธนาคารหลักสูตร*. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2550, จาก <http://db.onec.go.th/thaigifted/lessonplan/index.php>

Wollman, N. (1999, November 12). *Influencing attitudes and behaviors for social change*. Retrieved July 6, 2005, from <http://www.radpsynet.org/docs/wollman-attitude.html>

Instruction for Authors

Journal of Educational Administration and Supervisor, Mahasarakham University is an academic journal in the field of education. The journal publishes a variety of academic results, including research articles, thesis articles, book review articles, and review articles. The articles to be published may be reviews of current issues, or scholarly issues that contribute a new body of knowledge, that demonstrate interesting and valuable points of view for readers. It is important to note that articles submitted for Journal of Education should not have been preprinted or previously submitted to other publications. The context of the articles may be revised as appropriate by the journal editorial board and peer reviews in order to make it fit the international standard and be accepted as reference.

Submission of manuscripts:

1. **Language:** Manuscripts can be written in either Thai or English.

Thai language manuscripts should adhere to the Royal Institute's principles in using vocabulary and borrowed English words. All English words must be typed in small letters, except specific names. English language manuscripts must be checked for the correctness of language by an English expert prior to submission.

2. **Papers:** Manuscripts should be typed in A4 paper, and required to have 3.5 cm margins on each of the four sides: top, bottom, right and left. The contents of the Abstract in both Thai and English, other headings, and references should be arranged in one column.

3. **Style and size of font:** Both Thai and English manuscripts are required to type in "Browallia New" font style with font size as follows ;

Title of the article: **20 pt. Bold**

Name(s) of the authors: **18 pt. Normal**

Main heading: **18 pt. Bold**

Sub-heading: **16 pt. Bold**

Body of the text: **16 pt. Normal**

The first page of footnotes presenting authors' names, academic titles, and affiliations: **14 pt. Normal**

4. **Number of pages:** The article is required not to be longer than 15 pages. These include tables, figures, pictures, and references.

5. **Submission:** The author(s) should submit an original file to <https://edu.msu.ac.th> (Journal of Educational Administration and Supervisor)

Organization of research and thesis articles: Should be arranged in the following order ;

1. Title in Thai and English
2. Name(s) of the author(s) in Thai and English
3. Abstract in Thai
4. Keyword in Thai
5. Abstract in English
6. Keyword in English (Abstract should be no more than 400 words)
7. Introduction
8. Objectives
9. Hypotheses (if any)
10. Research methodology: population and samples, variables, instruments, procedures/experiments, and data analysis
11. Research results
12. Discussion
13. Suggestion
14. References

Organization of review articles: Should be arranged in the following order ;

1. Title in Thai and English
2. Name(s) of the author(s) in Thai and English
3. Abstract in Thai
4. Keyword in Thai
5. Abstract in English
6. Keyword in English (Abstract should be no more than 400 words)
7. Introduction
8. *Contents*
9. *Summary*
10. *References*

References: Listed and referred to in the American Psychological Association (APA)

style

ใบสมัครสมาชิกวารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
(Membership Application Form)

วันที่ (Date) .....
ชื่อ-สกุล (First Name and Surname) .....
ที่อยู่สำหรับจัดส่งวารสาร (Mailing Address) .....
.....
จังหวัด (State/Province) .....
รหัสไปรษณีย์ (Post/Zip Code) .....
ประเทศ (Country) .....
โทรศัพท์ (Telephone No.) .....
โทรสาร (Fax No.) .....
Email Address .....

- ค่าสมัครสมาชิก 1 ปี 270 บาท (One-year Membership 270 ฿)
 ค่าสมัครสมาชิก 2 ปี 480 บาท (Two-year Membership 480 ฿)
 ค่าสมัครสมาชิก 3 ปี 700 บาท (Three-year Membership 700 ฿)

ส่งจ่ายธนาคัตหรือตัวแลกเงิน ส่งจ่าย ปณ. โนนศรีสวัสดิ์

ในนาม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ถัชชัย จิตรนันท์ งานวารสารการบริหารและนิเทศ
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลตลาด อำเภอเมือง
จังหวัดมหาสารคาม 44000

Please send your personal check or money order to the following address:
Assistant Professor Dr. Thatchai Chittranun, The Journal of Educational
Administration and Supervisor, Faculty of Education, Mahasarakham
University, Tambon Talat, Amphoe Mueng, Maha Sarakham 44000.

สำหรับเจ้าหน้าที่ (Officer only)

สมาชิกเลขที่ .....

รับวารสาร เล่มที่.....

Guest Advisory Board

Professor Dr. Kriengsak Chareonwongsak	Institute of Future Studies for Development
Professor Dr. Phaithoon Sinlarat	Dhurikij Pundit University
Professor Dr. Teera Runcharoen	Vongchavalitkul University
Professor Dr. Duangduen Bhanthumnavin	National Institute of Development Administration
Professor Dr. Suthat Yoksan	Srinakharinwirot University
Professor Dr. Pruet Siribanpitak	Chulalongkorn University
Associate Professor Dr. Nirat Jantarajit	Nakhonphanom University
Associate Professor Dr. Suwakit Sripatta	Rajabhat Maharakham University

Peer Reviewers

Associate Professor Dr. Prasart Nuangchalem	Maharakham University
Associate Professor Dr. Pacharawit Chansirisira	Maharakham University
Associate Professor Dr. Sutum Tummatasananon	Maharakham University
Assistant Professor Dr. Suwat Julsuwan	Maharakham University
Assistant Professor Dr. Tharinthorn Namwan	Maharakham University
Assistant Professor Dr. Karn Ruangmontri	Maharakham University
Assistant Professor Dr. Songsak Poosee-orn	Maharakham University
Assistant Professor Dr. Amnarj Chanawong	College of Asian Scholars
Assistant Professor Dr. Chaiyuth Sirisuthi	Nakhon Phanom University

Editorial Board

Professor Dr. Kriengsak Chareonwongsak	Institute of Future Studies for Development
Professor Dr. Phaithoon Sinlarat	Dhurikij Pundit University
Professor Dr. Teera Runcharoen	Vongchavalitkul University
Associate Professor Dr. Nit Bungamongkon	Khonkaen University
Assistant Professor Dr. Chaiyuth Sirisuthi	Nakhonphanom University
Professor Dr. Gary Price	University of Wisconsin-Madison, USA
Professor Dr. Marilyn Waring	Deakin University, Australia
Associate Professor Dr. Nareerat Rakvichitkul	Maharakham University
Associate Professor Dr. Chalard Chantarasombat	Maharakham University
Associate Professor Dr. Pacharawit Chansirisira	Maharakham University
Associate Professor Dr. Sutum Tummatasananon	Maharakham University
Assistant Professor Dr. Suwat Julsuwan	Maharakham University
Assistant Professor Dr. Amnarj Chanawong	Maharakham University
Assistant Professor Dr. Tharinthorn Namwan	Maharakham University
Assistant Professor Dr. Karn Ruangmontri	Maharakham University
Assistant Professor Dr. Kowat Tesaputa	Maharakham University
Dr. Surachet Noirid	Maharakham University

Educational Administration and Supervisor, Maharakham University

ISSN 1906-4950

Volume 9 Number 3 September-December 2018

Aim and Scope

To disseminate academic work in educational administration, educational supervision, research and development, participatory action research, innovative development in educational administration and technology management, knowledge management and instructional management, publishing in research articles, thesis articles, book reviews articles, and general articles.

Academic Revision

One article is peer-reviewed by two experts

Publishing Type

Quarterly publishing

No.1: January-April

No.2: May-August

No.3: September-December

Ownership

Faculty of Education, Maharakham University
Tambon Talat, Amphoe Mueang, Maha Sarakham 44000
Tel. 0-4374-3143-4 Fax 0-4374-3174

Advisor

Associate Professor Dr. Pacharawit Chansirisira
Dean of Faculty of Education, Maharakham University

Editor-in-chief

Assistant Professor Dr. Thatchai Chittranun
Maharakham University

Secretary and Treasurer

Miss Natchalida Leamthaisong
Dr. Surachet Noirid

The articles in The Journal of Educational Administration and Supervisor,
Maharakham University
are authors' own opinions. The editorial board has not always agreed absolutely with.

200฿ Web site: <http://edu.msu.ac.th/journal>

Date of Publication: 31 December 2018 E-mail: jeas.msu@gmail.com

DESIGN BY: Samorn Legkha

Suannangsue: 189 Moo 12 Rachawadee Garden view,
Thakhonyang, Khamreang, Khantarawichai, Maharakham 44150

TELEPHONE: 09-2956-2419

